

in cap. fin. de Eccles. edific. Navar. dict. comment. à n. 11. Redoan. d. tract. quest. 53. Molin. dict. disput. 468. n. 8. Quarant. dict. verb. alienatio num. 6. qui addit quòd solummodo valebit alienatio facta inconsulto Papa, si fiat ab eis, qui non ita jurant. Si igitur Ecclesia summarie conveniatur ad implementum contractus alienationis rei immobilis, vel mobilis, quæ servando servari potest, in quo aliqua ex prædictis solemnitatibus deficiat, hujusmodi nullitatis opposita & probata exceptio in continenti intra decendum instrumenti impedit executionem.

51 Decimo infertur ad transactionem per legatarios factam per instrumentum cum hærede super contentis in testamento, illo non viso; namque cum in odium hæredum legata occultantium prædicta transactio annullatur ex defectu illius solemnitatis, *L. de ijs, L. non est ferendus ff. transact. L. 1. §. ratio ff. quemadm. test. aperiant L. ultim. junct. gloss. verb. lucrum Cod. reb. cred.* quod procedit siue legata contineantur in testamento in scriptis, siue nuncupativo, vel in codicillis, dict. *L. non est ferendus, Valasc. cons. 39. num. 13. Greg. L. 1. tit. 2. p. 6. in tribus ultimis gloss. Gutier. de jurament. confirmat 3. p. cap. 2. num. 3. Molin. tract. 2. disput. 557. num. 12.* & procedit tum in transactione onerosa, tum in transactione, & pactis gratuitis, gloss. dict. *L. de ijs, Greg. & Molin.* ubi proxim. nec relevat hæredem etiam contenta in testamento ignorasse transactionis tempore, ut notat gloss. dict. *L. de ijs*; sicut nec generalis omnium jurium renuntiatio, etiamsi partes expressè renuntient legibus prædictam conventionem annullantibus, nisi adjiciatur clausula, inspectis, cognitisque verbis talis testamenti, resolvit *Bart. Paul. & Jason. dict. L. de ijs, Valasc. dict. num. 13. Gutier. num. 19. Molin. num. 13. ubi supr. qui dicunt communem, licet contra-*

dicat *Burg. cons. 14. num. 40.* Si igitur legatarius, vel hæres, qui deceptus invenitur, summarie ex instrumento ad hujusmodi implementum transactionis conveniatur, opposita & probata in continenti intra decendum exceptione per reum, qua alleget si testamentum, vel codicillos non vidisse usque ad tempus transactionis, ex quo nullitas ipsius insurgit, omnino via summaria impediatur, transfundeturque causa in iudicium ordinarium. Sed in hoc est discrimen; quia hæredi non sufficit allegare ignorantiam, nisi etiam probet, quia ille post hæreditatem aditam præsumitur contenta in testamento non ignorare, nisi probet contrarium, *Mascard. cons. 45. num. 54. & 55. & conclus. 413. num. 8. Molin. dict. disput. 557. num. 12.* Legatario autem allegare sufficit ignorantiam, cum testamenti instrumentum penes se non habeat, sicut hæres, juxta notata in *L. hoc autem ff. administr. tut. L. fin. ff. pro suo; codicillorum autem scientiam nec hæres habere præsumitur, nisi ipsorum fiat in testamento mentio. Marant. in L. is potest num. 314. ff. acq. hæred. Molin. dict. num. 12.*

Sicut instrumentum contractus gestum, non cognitum his, quæ in testamento continentur, perdit viam summariam, ita & sententia his non visis lata perdit executionem paratam, si à parte opponatur, *Greg. L. 1. tit. 12. p. 6. gloss. pen. Molin. dict. num. 12. ad fin. Pereg. de fideicom. art. 53. num. 38.* ubi etiam extendit ad arbitramenta. Transactio verò cum hæreditario debitore facta non viso testamento valet, ex eaque summarie agi potest, *Greg. dict. gloss. pen. Gutier. dict. cap. 2. num. 18. Molin. dict. num. 12. ad fin.*

Undecimo infertur ad contractum, ex quo gabella soluta non est; nam cum ille nullus sit, ex quo in ipsa scriptura certitudo solutæ gabellæ inserta non sit, *Ord. lib. 1. tit. 78. §. 14. ubi*

ubi
77. m
tum
sum
exce
ta a
perp
hent
Vala
cont
fin.

54
defe
chir
stru
prox
hoc
ff. j
rans
quo
refe
14.
dica
mo
lite
gim
Reg
ga.

55
pul
pro
lut
inf
ter

ubi *Barb. num. 40. Pereira decis. 76. alias 77. num. 6. & decis. 125.* tale instrumentum perdit executionem, viamque summariam ex supra resolutis; & hæc exceptio perpetuò durat ultra triginta annos, cum ex defectu certitudinis perpetuò duret mala fides in contrahente, *Barb. dict. §. 14. num. 45. Thom. Valasc. allegat. 28. num. 53. & 54.* licet contradicat *Pereira. decis. 76. num. 8. ad fin.*

54. An autem contractus nullus sit ex defectu gabellæ, cum celebratur per chirographum, prout quando per instrumentum? Negat *Thom. Valasc. ubi proximè num. 47. & 48. Egid. Lex hoc jure 2. p. cap. 12. different. 1. num. 2. ff. just.* quia cum dict. Ord. sit exorbitans, non debet extendi ad casum, in quo non loquitur. E contra iudicatum refert *Phæb. 1. p. arest. 61. Barb. dict. §. 14. num. 37. & 38.* Sed concordando dicas contractum esse nullum, dummodo gabella soluta proponatur ante litem contestatam, aliàs secus, ex *Regimine Gabellarum cap. 4. §. 12. & ex Regimine Gazæ Regiæ, vulgò Alfandega, cap. 66. ita Pereira. decis. 125. num. 2.*

55. Sic & cum in venditione sub hasta publica de substantia non requiratur pro forma inferi certitudo gabellæ solutæ in charta aditionis, ut dicemus infra *lib. 6.* venditio non irritabitur, si tempore litis motæ gabella soluta

proponatur, ut tenet *Pereira. iudicatum referens decis. 76. num. 10.* cæteris verò contractibus per publicam scripturam celebratis, si in ipsa inserta certitudo gabellæ solutæ non inveniatur, nullitas confestim incurritur, nec proficit ante litem motam, gabellam ex post facto solvi, ut innuit expressim prædicta *Ord. dict. §. 14.* & notat ibi *Barb. num. 41.* innuit *Pereira dictis locis,* & hoc magis observatur apud tribunalia, ut testatur *Phæb. decis. 24. num. 8. vers. videmus;* licet ipse *num. 1.* contrarium probare intendat; ubi etiam ineptè intendit solum fiscum opponere posse de nullitate ex defectu gabellæ, cum prædicta *Ordinat. expressim hoc ipsis contrahentibus, & ipsorum hæredibus indulgeat,* ut notat *Pereira dict. decis. 76. num. 8. Thom. Valasc. dict. allegat. 28. num. 56.* Extra contrahentes verò, & eorum hæredes, in quibus lex loquitur, non puto hoc ad tertios extendendum cum *Barb. dict. §. 14. num. 44.* quod evincunt rationes, de quibus *Phæb. ibidem ex num. 4.* Item quia generaliter de jure fisci solus fiscus opponere potest, nisi lege caveatur, *gloss. L. his consequenter ff. fam. herc. Soares de las ganancias num. 18. Cost. cap. si pater, verb. uxorem num. 12. Cald. de potest. at. dig. cap. 13. num. 7.* quidquid in nostris terminis contradicat *Senator Pereira dict. decis. 76. num. 8.*

CAP. VIGESIMUMSECUND.

De nullitatibus insurgentibus ex defectu causæ finalis, & cæteris casibus, quibus licet contractus ipso jure nullus non fit, ope tamen exceptionis enervatur; utrùm & quando ex eo via instrumenti summaria impediatur?

SUMMARIUM.

- Causa finalis illa dicitur, quæ dispositionem regulat & moderatur, ipsiusque actionis principium, & finis est, num. 1.*
- Ord. nostra omnem exceptionem admittit adversus instrumentum, dummodo concludat debitoris liberationem, n. 2.*
- Dictio, quaecumque, nihil excludit, nullamque restrictionem patitur, n. 2.*
- Solutionis exceptio intra decennium probata viam summariam impedit, num. 3.*
- Solutione debiti omnis tollitur obligatio, n. 3.*
- Solutionis exceptio sufficit quòd præsumptivè intra decennium probetur, ut impediatur viam summariam, n. 4.*
- Solutionis præsumptio est, si debitor ostendat creditoris schedam, qua se debiti residuum recepisse attestetur, n. 5.*
- Solutionis præsumptio est, si obligatio instrumenti annua est, & ostendatur quietatio trium proximorum annorum, n. 6.*
- Idem procedit, quando solutio non per annos, sed per tertios, aut quaternos*
- facienda est, n. 7.*
- Idem procedit, quando solutio in plures particulares præstationes divisa est. Limita, cum exactores tributorum mutari solent, n. 8. & 9.*
- Solutionis præsumptio est, si conditor fuisse administrator honorum debitoris, & quæ in hoc requirantur, num. 10.*
- Solutionis præsumptio est, si creditor tradat instrumentum debitori, illudque casu ad ipsius creditoris manus rediisse, n. 11.*
- Solutio in aliquibus casibus non liberat solventem. Primus est, si fiat minori absque judicis, vel tutoris auctoritate, si in utilitatem minoris versa non fuerit, n. 12.*
- Solutio facta procuratori ad litem non liberat solventem, n. 13.*
- Solutio facta procuratori, cui mandatum revocatum est, si solvens ignoret revocationem, liberatur, n. 14.*
- Solutio facta procuratori, qui mutavit mores in deterius, non liberat solventem n. 14.*
- Solutionem non importat scheda de recepto facta à procuratore, si non probetur realiter factam fuisse solutionem, n. 15.*

Solutio facta creditoris famulo non liberat. Quod limitatur, n. 17.

Solutio facta conjunctæ personæ creditoris non liberat, n. 16.

Solutio facta creditoris famulo generis seu quantitatis portanti epistolam falsam non liberat; secus in debito speciei, n. 18.

Solutio facta latroni, qui assumpsit signum datum debitori, ut solvat ei cui signum portaverit, liberat, n. 18.

Debitor speciei perempta specie liberatur, n. 18.

Quietationis exceptio, acceptilationis, seu pacti de non petendo probata in continenti, instrumenti impedit executionem, n. 19.

Acceptilatio quid importet, n. 19.

Quietatio aliquando non impedit instrumenti executionem, & quando, n. 20. & 21.

Compensationis exceptio impedit viam summariam probata in continenti, n. 22.

Compensatio admittitur in causa dotis, n. 23.

Compensatio admittitur contra cessionarium, n. 24.

Compensationem allegare potest fidejussor, n. 25.

Compensatio non admittitur, quando illius allegatio renuntiata est, n. 26.

Compensatio non admittitur contra fiscum, aut rem publicam, n. 27.

Compensatio non admittitur de debito conditionali ad purum, n. 28.

Compensatio non admittitur in causa alimentorum, n. 29.

Compensatio objici nequit, quando agitur ad restitutionem depositi, n. 30.

Bona fide quod gestum est, ad perfidiam trahi nequit, n. 30.

Compensatio ex alio deposito etiam objici nequit, n. 30.

Compensatio admittitur in causa depositi, si fiat ex quantitate per furtum, aut spoliū à deponente ablata, n. 31.

Compensatio non admittitur data dispa-

ritate in qualitate rerum debitarum; solum namque admittitur, quando utrinque quantitas debetur, non vero quando ex utraque parte species debetur, aut ex altera quantitas, & ex altera species, n. 32. & 36.

Compensatio etiam non admittitur, quando debitum est quantitatis, & ex altera species debetur, & postulat conventus quod aestimetur, ubi limitatur, n. 33.

Compensatio de specie ad speciem rectè fieri potest, data voluntate partium, n. 33.

Compensatio de specie ad speciem non admittitur, quantumvis utraque in genere debeat, n. 34.

Compensatio de quantitate ad quantitatem admittitur, etiamsi quantitas debeat ut species, n. 35.

Reconventioni locus est, quando compensatio non admittitur, n. 37.

Non numeratæ pecuniæ exceptio in continenti opposita, instrumenti executionem impedit, & sufficit quod opponatur, nec est necesse quod probetur, n. 38.

Hoc procedit in causa mutui, secus in cæteris contractibus, n. 39.

Non numeratæ dotis exceptio durat per annum post solutum matrimonium, si illud intra biennium dissolvatur; si vero per decennium matrimonium protendatur, illo dissoluto tantum intra tres menses conceditur, illo vero prædurante ultra decennium, prædicta exceptio cum privilegio suo denegatur, n. 39.

Non numeratæ pecuniæ exceptio ut releveat ab onere probandi, opponi potest intra sexaginta dies à die, quo instrumentum factum est, licet de jure communi duret per biennium, n. 40.

Si actio non intentetur intra sexaginta dies, potest debitor protestare se non recepisse pecuniam, & tunc manet perpetua exceptio, n. 40.

Non numeratæ pecuniæ exceptio etiamsi

- opponatur intra sexaginta dies, non transfert onus probandi, si tabellio attestetur coram testibus pecuniam fuisse numeratam, n. 41.
- Predicta exceptio etiam non operatur effectum, si renuntiata sit ex intervallo; quia licet non repellatur ab ea opponenda, non transfert onus probandi in creditorem, n. 42.
- Predicta exceptio etiam non operatur effectum, si geminata sit, & secunda confessio fiat ex intervallo, n. 43.
- Predicta exceptio etiam non operatur effectum, si promissio creditoris precessit chirographum, n. 44.
- Predicta exceptio etiam non operatur effectum, cum confessio facta fuit in iudicio, n. 45.
- Predicta exceptio non operatur effectum, quando debitor debitum agnovit solvendo partem, n. 46.
- Non numeratæ pecuniæ exceptione succurritur creditori, qui schedam dedit de recepto, spe futuræ numerationis, si intra triginta dies opponatur, onus probandi in debitorem transfertur, n. 46.
- Non numeratæ pecuniæ exceptio si non opponatur intra terminum legalem, probatur, si testes, qui celebrationi instrumenti interfuerunt, jurent nullam illo tempore vel loco fuisse pecuniam numeratam, n. 47.
- Secundus modus probandi est, si creditor probet post suam confessionem de recepto debitorem ei promississe pecuniam tradere, n. 48.
- Non numerationis pecuniæ probatio in hoc Regno non admittitur per testes, quando exceptio fuit opposita post sexaginta dies, & quando admittatur probatio per testes, n. 49.
- Exceptio rei non traditæ, aut pretij non soluti in continenti probata viam summariam impedit, n. 50.
- Emptor conventus ad reddendum pretium potest opponere quod eminet evictio, n. 51.
- Evictio quavis opponi non possit antequam res per sententiam evincatur, non procedit quando eminet evictio in limine contractus, n. 51.
- Evictio in limine contractus quando dicitur emineri, n. 51.
- Emptor potest retinere pretium, si invenitur rem venditam esse alienari prohibitam, n. 52.
- Emptor potest retinere pretium, si invenitur res vendita tertio hypothecata, aut censui supposita, cum pro libera venderetur, n. 53.
- Venditor, qui vendidit rem, cujus eminet evictio, an possit cogere emptorem ut pretium solvat offerendo fidejussorem de rem liberando, vel teneatur precise liberare, n. 54.
- Emptor utrum possit pretij solutionem differre, donec venditor rem ab oneribus liberet, & hypothecis, vel tantum juxta partem respondentem, n. 55.
- Officium iudicis in continenti per reum imploratum casu, quo ei competit, viam instrumenti summariam impedit, n. 56.
- Exceptio proveniens ex facto adversarij executionem summariam impedit, n. 57.
- Exceptio quinquennalis dilationis data à Principe, seu maiori parte creditorum, viam summariam instrumenti impedit, n. 58.
- Exceptio ne conveniatur ultraquam facere potest, & ne conveniatur ultra vires hereditarias, viam summariam instrumenti impedit, n. 59.
- Cessionis bonorum exceptio executionem instrumenti impedit, n. 60.
- Erroris exceptio opposita & probata in continenti impedit summariam executionem instrumenti, n. 61.
- Compromissi exceptio in continenti opposita & probata viam summariam instrumenti impedit, n. 62.
- Exceptio non factæ insinuationis opposita adversus instrumentum donationis, executionem ejus impedit, n. 63.

Dotis inofficiosa exceptio allegata & probata impedit executionem instrumenti, n. 64.

Resolutionis contractus exceptio allegata & probata viam summariam impedit, n. 65.

Resolutio contractus quomodo fieri debeat, n. 65.

Res integra quando dicatur, n. 66.

Resoluto contractu principali, omnia pacta, & clausulae ei adherentes, & accessoria dissolvantur, n. 66.

Restitutio in integrum exceptio opposita executionem instrumenti impedit, n. 67. & 68.

Minor quomodo restituatur adversus lapsum decendij, n. 69.

CAUSA finalis illa dicitur, quae dispositionem regulat, & moderatur, ipsiusque actionis principium est, & finis, illaque cessante cessat actus, qui conficitur, L. 2. §. ultim. ff. donat. L. legata inutiliter ff. de adm. legat. Valasc. cons. 60. num. 8. Sanch. in Decalog. lib. 4. cap. 2. num. 38. Castil. tom. 5. con. rov. p. 2. cap. 119. à num. 20 & cap. 172. num. 6. Pereir. decis. 98. num. 6. Valasc. qui plures refert in loc. cit. C. num. 30. & 41. In materia nostra plura circa istam causam occurrunt dubitabilia, quae omnia infra lib. 3. plenè explicabimus.

Deveniendò ad secundum in titulo positum, notanda sunt verba Ord. lib. 3. tit. 25. in princip. ibi: O juiz que da tal causa conhecer assine logo termo de dez dias peremptorios ao R. a que pague ao A. todo o na dita escritura, ou alvará contendo, ou mostre paga, ou quitação, ou allegue, & prove dentro nos ditos dez dias qualquer outra razão de embargos que tiver a não pagar, ou comprar, o que assim por escritura, ou alvará se mostrar obrigado, & passados os dez dias, não mostrando, nem provando o Reo paga, ou quitação, ou outra tal razão, que o desobrigue de pagar, seja logo condem-

Tom. I.

nado por sentença, que pague ao Autor tudo aquillo em que se mostrar ser obrigado. Per quæ verba ultra solutionem, & quietationem lex Regia omnem, & quamcumque exceptionem adversus instrumenti executionem admittit, dummodo exceptio opposita debitoris liberationem concludat; nam verbum (qualecumque) Lusitanè (qualquer) amplissimum est, nihil excludens, nullamque restrictionem patitur, L. quicumque Cod. servus fugit. cap. solite de maiorit. & obed. Gigas de pens. quest. 19. Gom. r. g. de trecunali quest. 2. Mandos. reg. 5. Cancellaria quest. 3. & reg. 12. quest. 6. num. 8. Honded. cons. 55. n. 47. lib. 2. Valasc. cons. 61. num. 6. Cald. de nominat. quest. 25. num. 35 & in specie notabimus infra lib. 6. ubi etiam dicemus in quo lex nostra in hoc à legibus Castellæ, Franciæ, & Italiæ differat.

Ex quo deducitur exceptionem solutionis in continenti intra decendium oppositam & probatam, viam instrumenti summariam impedire, probat Ord. ibi: *Mostre paga*; & in Italia, cæterisque provinciis ubi regulariter nulla exceptione instrumenti executio impeditur, resolvunt Bald. L. si non sortem §. 1. num. 3. ff. cond. indeb. Angel. L. non tantum §. quod si ff. pet. hered. Alex. cons. 2. num. 7. lib. 1. & in addit. ad Bart. L. 1. §. parvi num. 7. ff. quod vi aut clam, Gig. de pens. quest. ultim. num. 1. Menoch. lib. 2. præsumpt. 48. num. 33. Barz. de garantig. 3. p. quest. 1. Azim. in prax jud. cap. 46. §. 31. Soar. in Thesaur. com. lit. S. num. 41. Coller. de process. execut. 4. p. cap. 1. à num. 120. Parlad. lib. 2. rer. quot. cap. fin. 5. p. §. 11. num. 3. Carol de Crass. tract. de except. contr. stat. except. 23. num. 1. qui plures refert; & in executione Cameralis obligationis Gallez. de Cam. obligat. 2. p. ad 4. partic. quest. 1. num. 1. Zachias in addit. ad eundem quest. 17. num. 2. Menoch. dict. num. 33. vers. quocirca, Seraph. decis. 814. n. 1.

Mm ij

Crass.

Crass. dict. except. 25. num. 2. Ratio est: quia solutione ejus, quod debetur, omnis tollitur obligatio, *Princ. inst. quib. m. d. toll. oblig. Surd. 82. num. 1.* Itam rationem ponit *Crassus dict. except. 25. num. 6.* sed illa licet concludat apud nos, non ita in illis provincijs dicendum videtur ex eo ibi exceptionem solutionis admitti; quia cum finis contractus sit solutio, ad quem ille dirigitur, ex legis & partium mente in executionis rigore censetur ille contractus exceptus, quo debitum solutum proponatur; per solutionem enim consecutus est finis, ad quem habendum omnium impedimentorum, & exceptionum rejectio intendebatur.

4 Hujusmodi autem solutionis exceptio ad viam summariam instrumenti impediendam sufficit, quod præsumptivè intra decennium probetur, ut latè ostendit *Grat. dec. March. 19 per tot. & forens. cap. 716. num. 15. Parlad. dict. §. 11 num. 32. ad fin.* hujus verò præsumptæ satisfactionis aliqua possunt in materia exempla notari.

Primum erit, si debitor creditoris ostendat schedam, qua se debiti residuum recepisse attestetur, ex hoc enim licet de solutione totius summæ non appareat, illa præsumptivè probatur, gloss. verb. reliquum. *L. si ex pluribus ff. solut. ubi Angel. & Imol. Bart. L. si cum dos ff. rer. amot. & in L. 3. §. cum Titio ff. adim. leg. Nata cons. 102 num. 6. lib. 1. Afflict. ad Const. Neapol. lib. 1. rub. 59. num. 13. Alciat. L. siquidem, ubi etiam Padul. num. 4. Cod. transact. Rot. Genuæ decis. 60. num. 6. Parlad. dict. §. p. §. 1. num. 20. & 21. Bolan. in labyrinth. commerc. lib. 2. cap. 7. num. 33. Crass. dict. except. 25. num. 11.* ubi dicit communem, *Gratian. forens. cap. 3. num. 3.* Hoc enim postulat natura illius verbi residuum, unde licet aliàs actor, qui minus petit, quàm sibi debebatur, possit denuo residuum petere, *§. si minus inst. de action. nullo modo ad hoc admitte-*

tur, si quod prius petijt, nomine residui nuncupavit, *Guid. Pap. decis. 177. Gallez. dict. tract. 3. p. tit. de quæst. post. process. num. 38. Grat. dict. num. 3.*

6 Secundum exemplum erit, si obligatio in instrumento contenta annua est, nam si in continenti intra decennium probatio solutionis trium proximorum annorum offeratur, præsumptivè etiam probatur præcedentibus annis fuisse satisfactum, *L. quicumque, ubi Reb. Cod. apoch. pub. lib. 10.* quem text. in omnibus præstationibus, pensionibus, tributis, & pensionibus, emphyteusi, & simili procedere, tradit *Everard in topicis loco ab extremis num. 3. Gom. L. 68. Taur. num. ultim. Duen. reg. 54. & 207. limit. ultim. Mascard. conclus. 279. num. 4. & conclus. 258. num. 4. Menoch. lib. 3. præsumpt. 139. num. 1. Pereg. de jur. jusc. lib. 6. tit. 1. num. 32. Soar in thesaur. com. lit. P. num. 89. Cavalcan. dec. 73. num. 42. lib. 2. Carroc. de locat. lib. 4. tit. de Paleis, & Clivis, & Glandibus à num. 19. Gab. com. tit. de præsumpt. conclus. 11. per tot. Bolan. dict. cap. 7. num. 32. in specie Grat. dict. cap. 716. num. 15. Parlad. dict. §. 11. num. 33. Crassus dict. except. 25. num. 12.*

7 Item procedit, quando solutio non per annos, sed per tertios, aut quaterios facienda est; nam probatio solutionis trium proximorum tertiorum, seu quateriorum similiter solutionem præsumptivè præcedentium inducit, *Bald. L. quicumque num. 6. Jason. L. divortio §. qui in annos vers. tertio insertur. ff. solut. mat. Carroc. ubi proximè num. 20. Crassus dict. except. 25. num. 13.*

8 Idem quando solutio in plures particulares præstationes divisa est, *Bolan. dict. num. 32. ad fin.* non tamen habebit locum prædicta præsumptio, quando solutio trium annorum proximorum, sive quateriorum simul & eodem tempore facta est. *Duen. reg. 54. lim. 1. Masc. concl. 279. num. 4.* Hoc procedit cum exactores

9
exa
obla
sole
fum
cer
ho
ter,
32.
ubi

10
mar
con
act
mi
tur
nis
pec
pec
eleg
Ang
Sur
dic
cap
præ
num
29.
tute
cap
Za
&
num
pti
con
nus
sib
12
ch
du
tio
num
can
51.
11
si
del
fui
nus
str

9 exactores tributorum, collectorum, oblationum, pensionum, & similibus solent mutari, nam cum quilibet præsumatur ignorare gesta antecessoris, licet reciperet per tres annos, non ex hoc excluditur appetendo antecederet, *Menoch. lib. 3. præsumpt. 139. num. 32. Gratian. forens. cap. 7. 16. à num. 27. ubi idem in cedente, & cessionario.*

10 Tertium exemplum erit, si summarie conventus ex instrumento in continenti intra decendium probet actorem bonorum, ipsius rei fuisse administratorem, nam de jure præsumitur illum sibi tempore administrationis satisfecisse, *L. sed si damnum 9. §. peculium vers. nam & eleganter, alias L. peculium 10. §. præterea, vers. nam & eleganter ff. pecul. ubi notat & extollit Ang. Afflict. decis. 13. num. 16. & 18. Dur. cons. 270. num. 33. Gratian. dict. decis. 19. præsertim num. 9. & 10. & for. cap. 129. num. 37. tom. 1. Menoch. lib. 3. præsumpt. 135. num. 12. & cons. 183. num. 35. Peregr. de fideicom. art. 35. num. 29. Mascard. conclus. 53. num. 4. Gutier. de tutel. 2. p. cap. 9. num. 51. Canc. lib. 1. var. cap. 9. num. 26. Giurb. decis. 31. num. 13. Zachias decis. 13. num. 7. de Cam. oblig. & in addit. ad Gall. eod. tract. quest. 17. à num. 35. Duo tamen ad hanc præsumptionem requiruntur: primum, quod constet tot pecunias debitoris ad manus creditoris pervenisse, ex quibus sibi possit satisfacere, *Gratian. dict. cap. 129. num. 41. Giurb. dict. num. 13. Zachias dict. quest. 17. num. 38. Secundum, quod adhuc administrationis rationes non dederit, Mascard. concl. 54. num. 7. & conclus. 1392. num. 19. Cavalcan. de tutel. num. 181. Gutier. dict. num. 51. Giurb. dict. num. 13 ad fin.**

11 Quartum tandem exemplum erit, si reus in decendio probet illudmet debiti instrumentum sibi à creditore fuisse traditum, illudque casu ad manus creditoris rediisse; nam ex illa instrumenti traditione præsumptivè de-

biti solutio, sive remissio probatur, *L. Labeo ff. pactis, L. si chirographum ff. probat. Mascard. conclus. 476. num. 1. Greg. Lop. L. 11. tit. 19. p. 4. Molin. de just. tract. 2. disput. 561. num. ultim. Parlad. dict. §. 11. num. 34. Idem est si creditor instrumentum debiti ruperit, aut cancellaverit secundum eos, *L. emptor, §. Lucius ff. pact. Pirrh. Maur. de solut. cap. 2. §. 3 Valasc. in loc. com. liter. §. num. 43. In quo cavendum est à Bert arch. in repert. verb. guarentigia 1. num. 30. dum dicit, quod si creditor tradiderit debitori instrumentum guarentigiæ, censetur non debitum, sed tantum viæ executivæ remedium remittere, quem reprobat Parlad. dict. num. 34. & ultra eum addo, quod cum in hoc Regno, & in Castella executio instrumenti ex præcepto guarentigiæ non veniat, sed ex probatione ab instrumento resultante, remisso instrumento, & via summaria, sive executiva, & debitum remittitur, prout de jure antiquo in dict. *L. Labeo.***

12 Aliqui tamen sunt casus, in quibus solutio etiam in continenti intra decendium probata executionem instrumenti non impedit. Primus erit, si solutio minori fiat absque judicis, vel tutoris autoritate, ista enim debitorem non liberat, nisi ipse eam in minoris utilitatem versam probet, *L. aut præter §. permittitur ff. min. L. pupillo 15. ff. solut. L. sancimus Cod. administr. tut. gl. ultim. L. 1. Cod. si adversus solut. gloss. L. jusjurandum §. 1. ff. jur. jur. Angel. L. si stichum §. usufructum ff. solut. Foler. in præct. censual. verb. tamquam res judic. num. 69. Molin. tract. 2. disput. 573. num. 14. & 17. & disp. 224. num. 35. & disp. 562. num. ultim. Crassis dict. except. 25. n. 72. Bolan. in labyrinth. commerc. lib. 2. cap. 7. num. 5. tutori verò & curatori rectè solvitur, *L. quod si forte, §. quid ergo, vers. curator quoque, ubi Bart. ff. solut. idem Bart. dict. §. permittitur, Franquis decis. 206. num. 13. Parlad. dict. 5. p. §.**

17. num. 2. *Crassus dict. except. 25. num. 79.*

13 Secundus casus est, cum debitor allegat, & probat se solvisse procuratori creditoris constituto ad litem, aut ad aliam rem diversam; nam ex hoc non contingit liberatio, text. elegans in *L. ex hoc jure ff. solut. L. sed & si tantum ff. pact. Greg. Lop. L. 7. tit. 14. p. 5. Soar. L. post rem jud. Molin. dict. tract. 2. disp. 562. num. penult. & ultim.* Si vero solutio fiat procuratori habenti speciale mandatum ad recipiendam solutionem, aut generale mandatum etiam sine libera ad omnia negotia gerenda domini, debitor liberabitur, *L. vero procuratori 12 in princ. L. qui hominem 34. §. si Titium ff. solut.* tradit *Molin. dict. disput. 563. num. 3.* sic & institutori, qui publico rem creditoris gerebat, rectè solvitur, licet de mandato non constet, *Guid. Pap. decis. 173. Parlad. d. §. 17 num. 3.*

14 Imò & si revocatum sit iterum mandatum, debitor ei ignoranter solvens liberatur, cum bona fide ob prius mandatum solvere censeatur, dict. *L. qui hominem §. Titium, L. filiae 88. ff. eod. tit. Ang. L. si quis servo num. 11. ff. solut. Abb. cap. ex parte num. 13. de solut. Crassus, qui alios refert dict. except. 25. num. 41. Molin. dict. disput. 563. num. 4. Bolan. dict. lib. 2. cap. 7. num. 7. ad fin. Parlad. dict. §. 17. num. 3. qui ex hac ratione post Felic. advertit revocationem hujusmodi mandati publicè faciendam; unde generali, sive speciali procuratori ad exigendum, qui notoriè mutavit mores, sive statum in deterius, solutio facta non liberat, *Paul. de Castr. L. cum quis num. 3. & 4. & in L. si cum Cornelius in fin. ff. solut. Scacia de commerc. §. 2. gloss. 5. num. 401. & 402.* quia tacitè censetur ab ipsa lege revocatus procurator, qui mutavit mores in deterius, statum, & conditionem, aut fit fugitivus, sive fallitus, nec est necessarium quòd hujusmodi revoca-*

tionis mandati insinuatio fiat partibus, cum mutatio status sit notoria, *Bald. L. mandatum num. 14. Cod. mand. Mantici. de tacitis lib. 7. tit. 22 à num. 46. tom. 1. Strach. de dec. et oribus, 3. p. à num. 30. Rot. Genue decis. 2. num. 30. in fin. latè Scac. dict. gloss. 5. à num. 402.*

Utrum autem scheda de recepto facta à procuratore, qui aliàs solutionem recipere poterat, ipsam probet solutionem, instrumenti executionem absque alia probatione impediatur? Quæstio est satis controversa, in qua affirmat *Soar. in Thesaur. com. verb. confessio, latè Sarvient. lib. 3. Scedar. cap. 11. per tot.* quam sententiam videtur praxis admittere. Communis tamen est in contrarium, imò prædictam schedam de recepto non prodesse, nisi testibus realiter factam esse solutionem procuratori demonstretur, cum ipse mandatum tantum ad recipiendam solutionem, non ad confitendum, quod donationem sapit, habere censeatur. Ita *Bart. L. non abstulit, per text. ibi Cod. novat. & ibi Bald. & Angel. idem Angel. in L. nam & nocere ff. pact. per text. in L. 1. §. si mutuum ff. si quid in fraud. patron. Soar. L. post rem judicatam in declar. L. Reg. §. quia semper à num. 15. Greg. Lop. L. 61 tit. 18. p. 3. Parlad. dict. §. 17. num. 11. dicit magis communem, *Vivius lib. 21. opin. 68.**

Ex eodem fonte secundi casus profluit, quòd solutio facta conjunctæ personæ creditoris speciale mandatum non habenti, non liberat, nec executionem instrumenti impedit, gloss. per text. ibi *L. vero procuratori ff. solut.* ubi notat *Bart. Parlad. dict. lib. 2. cap. fin. 3. p. §. 2. num. 7. Surd. conf. 229. num. 3. & conf. 43. num. 1. Crassus dict. except. 25. num. 44. ubi testatur de communi, & limitat num. 46. quando conjuncta persona creditoris nomine ipsam obligationem contraxit, tunc enim ei ritè solvitur, *L. filius Cod. de pactis.**

Denique ex eodem secundo casu pro-

provenit, quòd solutio facta creditoris famulo, solventem non liberat, nec executionem instrumenti impedit, si debitum generis, aut quantitatis est, & famulus rem traditam sibi usurpet; nam quando res indeterminata in individuo debetur, non prius debitor ab obligatione illam solvendi liberatur, donec ipsi creditori tradat, vel ille alteri factam solutionem ratam habeat, nec casus fortuitus rem auferens debitorem liberat, ex *reg. L. incendium Cod. si cert. petat.* ita *Bart. L. si quis uxori §. apud Labernem ff. furtis, & in L. eum qui §. fin. ff. commod. Navar. in man. cap. 17. num. 67. Medin. de rest. quest. 2. §. ad id quod quarto loco, Gom. 2 tom. variar. cap. 7. num. 3. vers. quod subintellige, Molin. tract. 2 disput. 296. num. penult. & disp. 563. num. 2. Crassus dict. except. 25 num. 6.*

Liberatur tamen à debito, si ipse creditor famulum seu nuntium misit ut solutionem reciperet, ex quo enim ad eum effectum illum misit, jam ratam habuit solutionem ei factam, ac si sibi fieret, & sibi imputet, si famulus, aut nuntius in tradendo fidelis non fuerit, *L. solutum 11. §. solutum ff. pig. act. L. solutam in princip. ff. solut. L. quod jussu ff. reg. jur. Molin. dict. disput. 296. num. 8. vers. ad hoc, & disput. 563. num. 2.* sola autem petitio debiti per nuntium destinationem ejus ad solutionem accipiendam non inducit, nisi in epistola, sive libello exprimatur: Porritori præsentis poterit pecuniam tradere: & illa solutio ei facta non liberat, si ad dominum non perveniat, *L. si mei causa 12. ff. commod. Ord. lib. 4. tit. 53. §. ultim. ibi: Salvo se foi mandado somente para lembrar, que se mandasse, & não para trazer. Hippol. sing. 430. Gom. dict. num. 3. col. ultim. Molin. dict. disput. 296. num. 9. vers. observa, Crassus dict. except. 25. num. 65.* quod etiam procedit in debito speciei.

18 Sic nec debitor generis, seu quan-

titatis liberatur solvendo famulo creditoris falsam portanti Epistolam, qua denuntiabatur, quòd ei pecuniam traderet, licet aliud sit in debito speciei, cum casus fortuitus debitorem speciei, non generis liberet, *Socin. & Jaf. L. cum fundus §. servum tuum notab. ultim. & ibi Alciat. col. pen. ff. reb. cred. Crass. dict. except. 25. num. 63.* Nec ex eadem ratione liberabitur quantitatis, seu generis debitor solvendo ei, qui fraudulenter sciens inter creditorem, & debitorem esse conventum, quòd solutio fieret ei, qui tale signum portaret, signum assumpsit, petijtque debitum, & cum eo aufugit, licet hoc speciei debitorem excuset. Ita *Gom. dict. num. 3. col. ultim. Molin. tamen dict. disput. 296. num. ultim.* distinguit, quòd vel debitor fuit in causa, quòd ipse tertius deciperet, veluti quia manifestavit signum, & ipsius est periculum; si verò creditor manifestavit, aut alius præteriens, vel assistens tempore, quo pactum inter partes conficiebatur, audivit, & signum assumpsit, & hoc eventu dicit, debitum quantitatis periculo creditoris perire; quoniam per tale pactum creditor consensit, quòd tale signum portanti pecunia traderetur, & ita in causa fuit ut afferenti illud debitor pecuniam solveret, quod rationem habet. Ex diverso verò aliud generaliter dicendum est in debito speciei; namque si culpa debitoris deficiente, species pereat, [accipiendo culpam pro lata, levi, aut levissima juxta naturam contractus, in quo casus contigerit] illa domino peribit; quia speciei debitor perempta specie liberatur, *L. si ex legati causa 23. ff. verb. unde si fidei famulo meo, vel nuntio, de quo verisimiliter sinistra suspicio haberi non consuevit, rem deferendam domino tradam, illeque malo deceptus consilio cum re aufugiat, non mei, sed domini periculo perit, L. argentum, L. eum qui §. fin. cum L. seq. ff. commod.*

commod. L. apud Labeonem §. fin. ff. præscript. verb. ubi notant. utrobique gloss. Bart. Paul. & omn. Gom. dict. num. 3. Navar. dict. cap. 17. num. 185 latè explicat per varias contractuum species juxta culpam, quæ in unoquoque venit, Molin. dict. disp. 296. num. 10. vers. deinde, optima Ord. lib. 4. tit. 53. §. fin. Quod idem erit, si servo, vel famulo fideli creditoris rem tradat, ipseque aufugiat, Bart. dict. L. si quis uxori §. apud Labeonem ff. furt. Gom. dict. num. 3. vers. quod notabiliter; si verò debitor in culpa sit eligendi nuntium rei portitorem, ipsius periculo res perit, L. qui non tam ff. commod. sicut & quando conventum est quòd res per debitorem deferretur, & ipse misit per aium. gloss. verb. elegerit, dict. L. qui non tam iaconeum, ubi Bart. num. 1. & 2. & communiter omnes.

19 Infertur secundò exceptionem quietationis acceptilationis, seu pacti de non petendo in continente intra decendum probatam, instrumenti impedire executionem. Ita probat Ord. dict. tit. 25. in princip. ibi: Ou mostrar paga, ou quitação: Guid. Pap. decis. 410. Ausrer. de styl. parlam. rub. de act. pers. §. item exceptiones, Rebus. ad L. Gal. 1. tom. tit. de lit. oblig. art. 1. gloss. 9 num. 27. Gallez de Camer. oblig. 3. p. ad 4. partic. quest. 1. num. 1. Zachias decis. 116. num. 1. de Cameral. obligat. Parlad. lib. 2. rer. quot. cap. fin. 5. p. §. 11. num. 36. Azeved. L. 1. tu. 21. num. 182. gloss. verb. o promission lib. 4. recopil. Crassis de except. contr. stat. except. 35. per tot. nam & existis tollitur obligatio, L. si unus §. patet ne peteret ff. pact. §. item per acceptilationem, inst. quib. mod. tol. obligat. Ex quo obiter notabis in dictis verbis, ibi: paga, ou quitação; quod licet apud nos vulgus communiter accipiat pro scheda de recepto, tamen propriè est diversa; quia scheda de recepto, de reali attestatur numeratione, & solutione; quietatio verò idem importat quod

acceptilatio, debiti que remissionem in toto, vel in parte significat; nam verbum, quitar, Lusitanè idem sonat, quod remittere debitum: sic & ex prædicta ratione transactionis exceptio intra decendum probata executionem instrumenti impedit. Canar. de execut. instr. quest. 12. Parlad. dict. §. 11. num. 13.

Aliquando tamen quietatio oblata instrumenti executionem non impedit, veluti si reus sit debitor actoris ex diversis summis, & causis, nam si recepta una ex prædictis summis, ex causa, puta, mutui, veniente, creditor ei schedam præstet de recepto (additis generalibus verbis) qua ipsum liberum facit de omni eo, quod petere posset usque ad præsentem diem, talis verborum generalitas cum salva ratione sermonis possit restringi ad id, quod creditor petere possit ratione præfate summæ, nullatenus debitor ex ea se potest in cæteris summis, & causis petendere liberatum, instrumenti que impedire executionem. Ita Bart. Angel. Paul. & alij, L. tres fratres ff. pact. Pa. dilib. L. si de certa num. 1. & 2. Cod. transact. Valasc. cons. 39. num. 2. Molin. tract. 2. disput. 559. conclus. 4. Si verò illa verborum generalitas salva ratione recti sermonis non possit restringi ad illam certam speciem debiti de qua agebatur, ut quia dixit creditor, quòd ea quietatio plenè, seu plenissimè intelligeretur, aut quòd tam ad cognita, quam ad incognita referretur, tunc plenam in omnibus debitis securitatem præstat, Bart. L. emptor §. Lucius ff. pactis, Angel. dict. L. tres fratres, Valasc. cons. 39. num. 3. vers. verum, & num. 14. Molin. dict. conclus. 4. Sicut etiam procedit, cum & petitio generalis fuit, & generalis quietatio, ad omnia enim etià incognita protenditur, L. sub pretextu Cod. transact. & sibi imputet, qui effuso sermone se jactat in actione generali, L. si n. Cd. de dot. promiss. notat Bart.

Bart. dict. L. subprætextu col. 1. & ibi Alciat. num. 2. & 4. Pad. num. 2. Valisc. cons. 39. num. 6. Molin. dict. disput. 559. conclus. 3. qui quadrupliciter limitat: quibus adde quintam fallentiam; quia in quietationibus generalibus debita de futuro non includuntur, Bart. L. qui Romæ §. duo fratres ff. verbor. Mascar. conclus. 1258. num. 35. & 36.

21 Item est alius casus, quando quietatio per debitorem, qui bona creditoris administraverat, non præstitis prius ratiocinijs, nec libro rationis ostento, extorta est, ex hoc enim nulla & fraudulenta censetur, si modò fraus vel dolus allegetur in occultatione rerum aliquarum, quantumvis abundantibus clausulis quietatio data sit cum remissionibus, renuntiationibus, vel pactis de non contraveniendo, aliàs secus. Ita *Avendan. de exeq. mand. 2 p. cap. 10. n. 39. & 40. Gutier. de juram. confirm. 1 p. cap. 40. num. 10. Scurar. de ratioc. 1 p. cap. 4. num. 16. Bolan. in labyr. commerc. lib. 2. cap. 10. num. 9.*

22 Infertur tertio exceptionem compensationis in continenti, id est, in ra decendum probatam, instrumenti executionem impedire; tum quia compensatio vim solutionis habet, *L. amplius non peti ff. rem ratam hab. L. solutionis ff. solut. L. Julianus ait ff. cond. & dem.* & ita cum *Ord. dict. tit. 25. in princip.* adversus instrumenti executionem solutionis exceptionem admittit, etiam compensationem admittere censetur; tum etiam quia prædicta *Ord.* generalius se habuit, omnem, & quamcumque exceptionem relevantem à debiti solutione adversus instrumenti executionem admittendo: ex quibus hanc illationem post *Angel. Hippol. & alios tenet Rebuf. 1. tom. ad L. Gal. tit. de lit. obligat. art. 1. gloss. 9. num. 39. Boer. decis. 14. num. 10. Greg. Lop. L. 2. tit. 14. p. 5. verb. fasta dez dias, Peres L. 4. tit. 8. lib. 3. ordin. vers. quero utrum exceptio compensationis pag. 632. A-*

*vend. n. dict. L. 4. tit. de las excepciones num. 29. vers. item compensatio, Medicis de compensat. quest. 25. num. 2. & quest. 31. num. 9 p. 2. Azeved. L. 1. tit. 21. à n. 128. lib. 4. recop. Parlad. dict. cap. fin. 5. p. §. 1. num. 3. Gutier. de juram. confirm. 3. p. cap. 6. num. 2. & lib. 1. pract. quest. 112. num. 4. Roderic. de execut. cap. 6. num. 8. Barb. ad Ord. lib. 3. tit. 25. in princ. num. 25. Canc. lib. 2. variar. cap. 3. à num. 33. & multis citatis *Crassis de except. contr. stat. except. 16. num. 1. licet in guaranteegijs contradicat Barziz de guaranteegijs 3. p. quest. 3. & in Camerali obligatione Gallez. de Cam. obligat. 2. p. ad 4. partic. quest. 2. num. 6. Menoch. lib. 2. præsumpt. 48. num. 36. Lancelot. de attentat. 3. p. cap. 24. quest. 28. num. 3. Marchesan. de commiss. appellat. à Cameral. obligat. 1. p. cap. 16. num. 106. & seqq. Grat. for. cap. 129. num. 18.**

Sed in Camerali obligatione hoc speciale est, quia in ipsa juramentum interponitur, ille autem qui solvere juravit, non potest compensare, *Seraph. de privileg. juram. privil. 74. num. 36. Cachéran. decis. Pedam 92. per tot. Manc. de juram. 4. p. effect. 36. num. 1. dicit communioem Cav. cap. quanvis 1. p. §. 4. num. 9. Gutier. de juram. confirm. 3. p. cap. 9. à num. 3. Greg. Lop. dict. L. 20. gloss. 1. Zachias d. quest. 18. n. 12. Crass. qui plures refert dict. except. 16. num. 19. vers. supra dictis tamen, per text. cap. ad nostram de jur. jur. quanvis in hoc contradicat *Bart. L. amplius non peti, Cald. de renovat. quest. 11. num. 36. ad fin. Molin. tract. 2. disput. 56. à num. 7. Sanch. in Decalog. lib. 3. cap. 17. num. 15. ultra quos multos refert Crass. dict. num. 19. in initio.**

Adeo verò hujusmodi compensa-
tionis exceptio in continenti probata
instrumenti executionem impedit,
quòd procedat etiam si foemina ex in-
strumento summarie ad repetitionem
dotis agat, nam & in causa dotis com-
pensatio admittitur, gloss. *L. divertio*
§.

§. ob donationes ff. solut. mat. ubi late Barb. à num. 2. Crassus lib. 1. commerc. quæst. 18. cap. 6. Surd. cons. 9. n. 4. Crassis dict. except. 16. num. 63. ubi dicit communem, licet contradicat Bald. de Bartolinis rep. L. 1. num. 230. ff. solut. mat.

24. Item procedit, cum cessionarius summarie agit ex instrumento contractus cum cedente gesti; nam executio impeditur, si in continenti intra decendum probetur, & opinatur compensatio ex debito ipsius cessionarii, aut etiam cedentis. Bart. L. si quis rem, ff. procurat. Salic. L. qui stipendiaria col. 1. ad fin. ubi dicit communem, Cod. eod. Guid. Pap. decis. 567. num. 1. & singulari 564. Brun. à Sole in compendio j. r. verb. cessionario agenti, Ursill. ad Afflict. decis. 74. num. 7. Crassis dict. except. 16. num. 19. Thesaur. decis. 122. num. 1. Olea de cess. jur. tit. 6. quæst. 11. num. 22. nisi debitum cedentis, cujus compensatio postulat, post cessionem contractum sit, Thesaur. dict. dec. 122. num. 2. Crass. dict. except. 16. num. 3. & 31. Olea proxime num. 25. aut debitor tempore cessionis fuisset præsens, cessionarioque solvere promisit, Thesaur. num. 3. vers. ulterius, Crass. dict. locis; aut tempore, quo debitor compensationem opponit, decedentis debito jam cessionarius rem novaverat aliquo ex tribus modis, de quibus in L. 3. Cod. novat. Surd. cons. 82. num. 29 cui contradicit Crassis dict. num. 29. aliàs limitat. ponit Olea dict. tit. 6. quæst. 11. à num. 23 cum seqq. ubi vide.

25. Sic etiam fidejussor summarie ex instrumento conventus impedit instrumenti executionem, opponendo & probando in continenti, id est intra decendum, compensationem de eo, quod sibi, aut principali debitori debetur, L. verum cum seq. ff. comp. Paris. cons. 121. num. 7. lib. 1. ubi ampliat, siue debitum compensandum fidejussorem præcesserit, siue non. Ferrar. in pract. Papiens. in form. libel. in act. real.

gliss. verb. saloris alijs exceptionibus num. 14. Molin. dict. disput. 560. num. 21. Crassis dict. except. 16. num. 33.

Multi tamen sunt casus, in quibus compensatio executionem instrumenti non impedit, ut notat Roderic. dict. cap. 6. num. 10. Primus est, si in contractu exceptioni compensationis renuntiatum sit, valet enim renuntiatio, L. si cum dos 8. in princip. ff. rer. amot. Barb. dict. §. ob donationes num. 28. Guier. dict. 3. p. cap. 6. num. 2. Molin. dict. disput. 560. num. 6. licet contradicat Afflict. decis. 122. à num. 5. Cumia super rub. magn. Curie cap. 9. num. 12. Crassis dict. except. 16. num. 18.

Secundus est, cum fiscus summarie ex instrumento agit, siue executive, aut republica, eis enim compensatio opponi nequit, L. 3. Cod. comp. Ord. lib. 4. tit. 78. §. 1. Alex. cons. 31. lib. 1. Cujac lib. 3. quæst. Papien. in L. inter tutores ff. administr. tut. Villalob. de comp. num. 163. Peregrin. de jur. fisc. lib. 6. tit. 7. num. 15. qui varie limitant, Molin. disput. 560. num. 25. Crassis dict. except. 16. num. 51.

Tertius est, si debitor opponat compensationem ex debito conditionali ad purum, L. quod in diem ff. comp. Molin. dict. disput. 560. num. 23. namque ut compensatio admittatur, requiritur quod debitum compensandum sit liquidum, aut possit intra breve tempus liquidari, L. fin. Cod. comp. Marant. de ord. jud. 4. p. dist. 6. à num. 2. & ibi Foler. Mascard. conclus. 334. Menoch. de arb. casu 14. num. 1. Cavalc. decis. 35. num. 14. lib. 1. Joseph. Ludovic. decis. 15. num. 5. Molin. dict. disput. 560. num. 16. Crassis dict. except. 16. num. 41. & quamvis de jure communi non sit determinatum tempus, quod importat illud in continenti, quo debitum ad compensationem liquidandum sit; tamen apud nos novem dierum terminus præfixus est in Ord. lib. 4. tit. 78. §. 4. quæ restringi debet ne procedat in iudicio summa-

summario ex publico instrumento moto, in eo enim non novem, sed decem dies ad probandum dabuntur juxta *Ord. dict. tit. 25 in princ.*

29 Quartus casus est, cum ex instrumento summarie ad alimenta agitur, tunc enim compensatio opponi nequit. *L. in ea 3. Cod. compens. Ord. lib. 4. tit. 78 §. 3. Fab. §. in bonæ fidei num. 19. inst. de act. Ferrar. ubi sup. in forma libel. qua agitur pro legato rei particularis, num. 85. Surd. de alim. tit. 8. privileg. 53. num. 5. Molin. dict. disput. 560. num. 25. vers. quartus, Crassus dict. except. 16. num. 46.* qua ratione nec petenti summarie ex instrumento pensionem ad alimenta constitutam compensatio opponi valet, *Gigas de pens. quæst. 92. num. 4. Surd. dict. privileg. 53. num. 6. & 7. Medic. de comp. quæst. 14. num. 5* sicut nec Prælato agenti ex charitativo subsidio ad alimenta objici potest compensatio, *Bellenc. de charitativo subsidio quæst. 53. Gigas dict. quæst. 92. num. 5.*

Sed hic casus solum procedit in alimentis futuris, ne actor fame pereat; secus si præterea postulentur, istis enim bene potest objici compensatio, *Crassus dict. except. 16. num. 48.* sicut nec procedit, cum alimentandus laborare tenetur in servitium alimentantis, nam si non laborat, potest objici, quod fiat compensatio operarum cum alimentis, *Surd. dict. privileg. 53. num. 9. Medic. dict. quæst. 14. num. 4. Crass. dict. except. 16. num. 47.*

30 Quintus casus est, cum summarie ex instrumento depositi agitur, nam agenti ad restitutionem depositi compensatio objici nequit, *L. fin. Cod. comp. L. penultim. Cod. depositi, Ord. dict. tit. 78 §. 1. Franq. decis. 151. num. 2. Vivius decis. 191. num. 4. Barb. dict. §. ob donationes à num. 5. Surd. cons. 146. n. 8. Crass. dict. except. 16. num. 55.* quia non est æquum ut quod bona fide gestum est, ad perfidiam trahatur, §. in bonæ fidei, *instit. de act. cap. bona fides de deposito.*

Frangere enim fidem censetur is, qui depositum restituere quocumque colore inficiatur, cum illud accipiendo videatur tacite fidem præstare id restituendi quodcumque deponens voluerit, *L. 1. §. penult. ff. depositi*, ut bene declarat *Barb. dict. §. ob donationes num. 6. ubi col. 2.* extendit, ut casus iste procedat, sive actione depositi, sive quacumque alia ad restitutionem depositi agatur, per *text. dict. L. penultim.* Imò procedit, sive deponatur species, sive pecunia, similis ve quantitas, ut species, cum pacto ne illa depositarius utatur, sive ut tantundem reddatur, ut colligitur in *dict. L. fin. Cod. comp. Bart. receptus in L. cum fundus §. 1. num. 8. ff. reb. cred. Salicet. dict. L. penult. Nata cons. 438. num. 7. lib. 3. Barb. dict. §. ob donationes num. 12. col. 2. Surd. cons. 146. num. 10. Crass. dict. except. n. 56.* Quinimo etiam ad depositum non verum, sed fictum, ut quia debitum ex una causa fuit in depositum conversum, juxta *L. si emptio ff. reb. cred.* extendit *Paul. de Castr. cons. 170. vol. 2. Nata dict. cons. 438. num. 5. Milanens. decis. 2. num. 41. lib. 2. Crass. dict. except. 16. num. 58.* Quod est mirabile ad clausulam in instrumentis apponi solitam, quod debitor, seu fidejussor se constituit pro depositario ejusdem pecuniæ, ut in *Ord. lib. 1. tit. 62. §. 38.* Et procedit etiam in deposito confessato, de cujus numeratione per attestationem testiū, seu tabellionis non constat, ut post *Socin. Roland. & Thesaur.* tradit *Barb. dict. §. ob donationes num. 14.* licet reclamet *Tiraq. lib. 2. retract. §. 4. gloss. 6. num. 14. Milanens. dict. decis. 2. num. 4. Surd. cons. 246. num. 3. Crass. dict. except. 16. num. 59.* Denique procedit, ut nec admittatur compensatio ex alio deposito, *dict. L. penultim. ibi: Sed & si ex utraque parte fuerit depositum, nec in hoc casu compensationis præpeditio oriatur, ut notat Bald. & Salic. num. 2. Barb. dict. §. ob donationes num. 13.* licet de

de jure communi contra jicac *Crassus* dict. except. 16. num. 57. & de jure Regio contradicat *Molin. dict. disput. 56. num. penultim.* quem fefellit *Ord. dict. tit. 78. §. 1. & 6* de cujus intellectu agit *Barb. num. 13. col. 2.*

31 Rectè verò admittetur compensatio adversus agentem ad restitutionem depositi, si compensatio fiat ex quantitate per furtum, aut spoliū à deponente ablata, *Ord. dict. §. 6.* deducta ex *gloss. verb. in modum cap. 2. de ord. cogn. de quo Barb. dict. num. 13. col. 2.* aut quando deponens exceptionem compensationis non contradixit, *Bald. L. si quis Cod. deposit. Afflict. dict. const. Neapol. rub. 5. num. 14. Crass. dict. except. 16. num. 61.* Sed hæc restrictio rarò verificari poterit in nostro summario judicio, cum agenti ante sententiam exceptiones rei, ejusque probationes non edantur, ut ipse dicatur tacite approbare, & non contradicere, *Ord. dict. tit. 25. in princip. imò & restrictionem latè impugnat Barb. dict. §. ob donationes num. 16.*

32 Sextus denique casus est, cum datur disparitas in qualitate rerum debitarum, solummodo enim admittitur compensatio illa, quæ intra decennium probata instrumenti impedit executionem, quando utrinque quantitas debetur, aut ex altera quantitas, ex altera species, *L. si convenerit 8. in princip. ff. pign. act. L. si non sortem §. si certum ff. cond. indeb. L. si ea pecunia 6. Cod. rei vend. Ord. dict. tit. 78. in princip. Menoch. lib. 4. præsumpt. 109. num. 18. & 38. Simon de Prætis cons. 182. num. 4. Joseph. Ludovic. decis. Perus. 15. num. 5. & decis. 88. num. 17. Surd. cons. 112. n. 38. & 55. Barb. dict. §. ob donationes n. 7. Molin. tract. 2. disput. 297. num. 8. Crass. qui plures refert dict. except. 16. num. 52. & 54. Pereira decis. 13. num. 7.* Ratio est: quia compensatio solutio est, *L. si debitor 24. ff. qui pot. in speciebus* autem consideratur affectio, licet non

in quantitate, *L. nummès ff. in litem jur.* quod adeo verum est, quòd si ex altera parte debeat quantitas, & ex altera alternativè species, vel quantitas, si simpliciter objiciatur compensatio, inutiliter videtur objecta, *L. si debeat 22. ff. comp.* imò oportet quòd conditionaliter interponatur, scilicet, si alius quantitatem elegerit, *L. 1. Cod. si maior fact. alienat. declarat Bart. L. si servus communis §. idem dicendum in fin. ff. de furt. Barb. dict. num. 7.*

Item procedit, licet conventus ad debitum quantitatē ex instrumento, ut locum habeat ad speciem sibi debitam, compensatio postulet quòd ita æstimetur, adhuc enim compensatio non admittitur, nec impedit viam summariam, nec creditor agens cogatur invitus rem reo debitam emere contra *reg. L. nec emere Cod. jur. d. lib. notat Fab. §. in bonæ fidei, instit. de act. Barb. dict. §. ob donationes num. 12* si verò jam species redacta est ad quantitatem, veluti quia illa perempta est, aut nisi cum magna difficultate haberi potest juxt. *L. non cubium §. fin. ff. leg. 3.* aut quia jussus per judicem restituere, dolo seu culpa desijt possidere, quo casu etiam devenitur ad æstimationem, *L. qui restituere ff. rei vend. vel quia ob contumaciam nolentis restituere deventū est ad æstimationem per juramentum in litem juxta reg. L. si cum dos §. fin. cum LL. seqq. ff. rer. amot.* his enim eventibus cum species transfusa sit in quantitatem, compensatio ut de quantitate ad quantitatem admittetur, *L. si constante §. si uxor ff. sel. mat. ubi Alex. num. 2. probat Ord. dict. lib. 4. tit. 78. §. penultim. & ultim. Surd. cons. 246. num. 11. Crass. qui plures refert dict. except. 16. num. 52. & 53. Barb. dict. §. ob donationes num. 11.* ubi ampliat hoc procedere, licet à principio actum esset rei vendicatione, qua ratione intelligit *text. L. fin. Cod. comp. & Ord. dict. tit. 78. in princip. dum dicunt*

com-

compensationem locum habere tam in actione reali, quam personali, post gloss. *L. fin. Greg. Lop. dict. L. 21. tit. 14. p. 5. gloss. fin.* sicut etiam admittetur compensatio de specie ad speciem data utriusque partis voluntate, cum aliud pro alio volente creditore solvi potest, *L. 2. §. 1. ff. reb. cred. Barb. §. ob donationes num. 14. vers. ego autem, & num. seq.*

34 Item in quotis admittitur compensatio, licet in eis species comprehendatur, *L. 1. §. penult. ff. si pars hered. pet. ubi gloss. verb. compensatio, Alex. L. deducta §. nummis col. fin. ff. ad Treb.* quia ibi propriè non fit compensatio corporum, sed potiùs juris ad quotam in abstracto ab ipsis corporibus, & ita ex mente *Barb.* ubi proximè *num. 24. ad fin.* possunt contrariæ sententiæ concordari; his demptis casibus, nullatenus admittetur compensatio de specie ad speciem, quantumvis utraque in genere debeat, veluti si ex utraque parte promissus est servus, aut equus in genere, nam cum illa generalis promissio veniat certificanda per solutionem certæ speciei sub eo genere contentæ, *L. cum incertis ff. leg. 1.* militat ratio negandæ compensationis, de qua in dict. *L. si convenerit 8. probat Ord. lib. 4. tit. 78. §. 7.* quæ non aliter in his terminis compensationem admittit, quàm si ex partium voluntate ad æstimationem deventum sit, *Fab. dict. §. in bonæ fidei à num. 5. & ibi Jason. num. 71. Barb. dict. num. 24.* licet contradicat gloss. *1. ad fin. L. ob negotium Cod. comp. gloss. L. qui non militabat ff. hered. inst. Greg. dict. L. 21. gloss. penultim.* quorum opinionem dicit communem *Barb.* ubi proximè.

35 Quod autem diximus de quantitate ad quantitatem admitti compensationem, procedit etiam si quantitas debeat ut species juxta *L. sed si certos ff. leg. 1.* nam & si hoc modo consideretur quantitas, non datur in ea affectio, Tom. I.

ex quo ita resolvit ibi *Alex. num. 12.* dicens communem, & ibidem *Purpurat. num. 28 Greg. dict. L. 21 gloss. ultim. Barb. dict. §. ob donationes num. 9.* licet reclamet gloss. *1. L. fin. Cod. comp.* cujus sententia eo tantum casu vera est, quando pecunia pro gemmis utimur juxta *L. numismatum ff. usufruct.* cum tunc consideratur affectio secundum *Barb.* ubi proximè.

Item procedit, quando quantitas 35 ex utraque parte debita est ejusdem speciei; secus si diversæ, veluti si ex alterutra parte vinum, ex altera frumentum debeat, tunc enim non admittitur compensatio, cum detur affectio, *Ord. dict. tit. 78. in princip. Paul. de Castr. dict. L. divorcio §. ob donationes num. 1.* ubi *Barb. num. 25.* sicut nec quando utraque quantitas est ejusdem speciei, sed restricta ad certum locum, ut puta, si ego tibi debeam vinum ex meo fundo, & tu mihi tantumdem specialiter ex tuo; aut in genere, si est differentia in bonitate, & valore; aliàs secus. *Paul. de Castr. ubi proxime num. 4. in fin. & ibi Barb. dict. num. 25.*

Illud verò notatione dignum est, 37 quòd licet in supra citatis sex casibus compensationis exceptio opponi nequeat, non subinde opposita instrumenti executionem impediat, tamen debitor non impeditur suum debitum in eisdem casibus in iudicium via mutux petitionis deducere, quantumvis in eis prohibita sit compensatio, *L. neque Cod. compensat. cap. 1. & 2. de mutuis pet.* declarat *Barb. dict. L. divorcio §. ob donationes num. 10.* eatenus verò hujusmodi reconventio instrumenti executionem impediat, si similiter in alio instrumento exequibili fundetur. *Canar. de execut. instr. quæst. 51. ad fin. Peres L. 4. tit. 8. lib. 3. ordinam. vers. quid autem pag. 631.*

Infertur quartò exceptionem non 38 numeratæ pecuniæ in continenti, id est intra decendium oppositam, instrumenti

menti executionem impedire. Ita *Cin. L. in contractibus in princip. q. est. 4. Cod. non num. pec.* quem ibi sequitur *Salic. & in L. unic. oppositioe 3. Cod. confess. Barz. de guarantig. 3 p. quest. 4.* late probat *Soar. L. postrem. judicatum in declarat. L. reg. §. sed pro evidentia à num. 12. ff. re judicat. Mascard. conclus. 361. num. 23. Gom. 2. variar. cap. 6. num. 3. Faquin. contr. p. 1. lib. 2. cap. 84. Rebus. 1. tom. ad L. Gal. tit. de chirograph. recogn. art. 2. num. 17. & 18. Peres dict. L. 4. vers. quotidianum pag. 632. Coll. r. de process. execut. 4. p. cap. 1 à num. 109. Azeved. L. 1. tit. 21. num. 82. lib. 4. recop. Molin. tract. 2. disput. 302. num. 1. vers. dubium est, Barb. ad Ord. lib. 3. tit. 25. in princip. num. 29. Mend. à Castr. 1. p. lib. 3. cap. 22 num. 23. Crass. dict. except. contr. stat. cap. ultim. num. 1. Roderic. de execut. cap. 6. num. 12. & 13. licet contradicat *Bald. L. p. cuncta num. 4. Cod. solut. & in L. 3. quest. ultim. Cod. postuland. Parlad. rer. quot. cap. fin. 2. p. §. 11. num. 51. Canc. 2. variar. cap. 3. à num. 81.* imò sola exceptionis oppositio absque ulla probatione instrumenti executionem impedit; in ea enim speciale est quòd onus probandi in creditorem transfertur, *L. si ex cautione Cod. non num. pecun.* Nec obstat quòd *Ord. lib. 3. tit. 25. in princip.* ad impediendam viam summariam instrumenti simul requirit quòd exceptio & opponatur, & probetur intra decennium, ibi: *Allegue, & prove dentro nos ditos dez dias.* Respondetur enim speciale esse in hac exceptione, quòd eo ipso quòd opponitur per reum, censetur probare sibi non numeratam fuisse pecuniam, donec contrariam per actorem probetur, *L. 2. ubi gloss. verb. constiterit Cod. eod. tit. text. juncta gloss. L. 1. Cod. cond. ob turp. si probat per allegationem exceptionis, jam satisfit formæ legis.* Ita *Soar. dict. §. sed pro evidentia num. 13.* & dicemus infra lib. 4. Deo dante.*

39 Declaratur primò, ut hoc tantum

procedat in causa mutui, secus in cæteris contractibus; in his enim nisi reus probet sibi non numeratam pecuniam, instrumenti executio non impiedietur. *L. generaliter Cod. non num. pecun. gl. ff. verb. alia res, L. in contractibus in prin. eod. tit. Ord. lib. 4. tit. 51. §. 5. communis ex Costa L. si ex cautione declar. 2. num. 1. Cod. eod. Mascard. conclus. 696. num. 29. Greg. Lop. L. 9. tit. 5. p. 5. gloss. 1. Azeved. dict. L. 1. à n. 83. Molin. d. tract. 2. disput. 302. num. 2. Egid. L. ex hoc jur. 1. p. cap. 11. num. 35. ff. just. & jur. qui etiam controvertant de jure communi, & ratio differentie est; quia egestate pressus, qui mutuum petit simplex, ut fidelitatem, quam in se pollicetur in reddendo, in creditore in dando fateatur, ut facilius ejus gratiam assequatur, frequenter solet cautionem de recepto præstare cum spe futuræ numerationis; quod non sic evenit in cæteris contractibus, unde in illo mutui, non in istis lex subvenit. Et ex eadem ratione cum vir in dotalibus instrumentis se ut ostendat fidum, & liberalem uxori, & parentibus ejus, frequenter spe futuræ numerationis cautionem soleat de recepto dare; ideo similiter ut in contractu mutui ei conceditur non numeratæ dotis exceptio, quæ durat per annum post solum matrimonium, si illud intra biennium dissolvatur; si verò matrimonium in decennium protendatur, illo dissoluto tantum intra tres menses, conceditur, illo verò prædurante ultra decennium, prædicta exceptio cum privilegio suo denegatur, *L. 3. Auth. quod locum Cod. de dot. caut. non num. Gom. L. 3. Taur. num. 52. Mascard. conclus. 362. num. 21. Valasc. cons. 5. num. 7. Molin. tract. 2. disput. 237. num. 8. & disput. 439. num. 1. & 2.* Quod æquè procedit apud nos, licet lex Regia de tali exceptione non numeratæ dotis non meminerit, ut supponit *Valasc. d. n. 7.* & tenet in expresso *Egid. dict. cap. 11. n. 39.**

De-

40 Declaratur secundo, ut illatio so-
lum procedat, quando reus conveni-
tur intra sexaginta dies à die, quo cau-
tio live instrumentum confectum est;
non apud nos exceptio non numeratae
pecuniae privilegium non habet
transferendae probationis in credito-
rem; nisi intra sexaginta dies opponatur,
Ord. dict. tit. 51. in princip. licet de
jure communi daretur per biennium,
dict. L. in contractibus in princ. Molin.
dict. disput. 302. num. 1. in fin. Agra. d.
cap. 11. num. 36. proditum tamen est à
jure remedium ei, qui cautionem sub
spe futurae numerationis fecit, ut in-
tra sexaginta illos dies non conveniatur,
ut possit sibi perpetuam praeparare
non numeratae pecuniae exceptionem
cum privilegio transferendae proba-
tionis in creditorem, si scilicet ipse
debitor intra illum terminum sexagin-
ta dierum extra iudicium creditori
protestetur se pecuniam in instrumen-
to, seu chirographo contentam non re-
cepisse, aut eo absente seu latente coram
iudice similem faciat protestationem,
quam in scripturam redigere curet, ne
postmodum de hoc dubitatio accre-
scat; *dict. L. in contractibus §. in om-
ni, Ord. dict. tit. 51. §. 2. gloss. L. si intra
verb. querimoniam, Cod. non num. pec.*
*Greg. L. 9. tit. 1. p. 5. verb. o alguno de los
otros, Molin. dict. disput. 302. n. 6. vers. in
Lusitanis,* qui addit apud nos non re-
quiri de necessitate praedictam prote-
stationem in scriptis fieri.

41 Multi tamen sunt casus, quibus
non numeratae pecuniae exceptio etiã
intra sexaginta illos dies opposita de
jure Regio, aut intra biennium de iure
communi onus probandi in credito-
rem non transfert, nec instrumenti
executionem impedit, nisi reus ipse
sibi non numeratam pecuniam fuisse
probet. Primus est, cum Tabellio in
instrumento coram testibus gesto atte-
stetur in sui praesentia pecuniam fuisse
numeratam. *Ord. dict. tit. 51. §. 1. ad fin.*
Tom. I.

gloss. penult. in dict. L. si ex cautione, gloss.
*1. dict. L. in contractibus in princip. Re-
bus: dict. tit. de chirog. recogn. art. 2. n. 59.
60. & 61. post Costam, Valasc. cons. 5. n.
11. ad fin. Molin. dict. disp. 302. n. 5. vers.*
*quando, Quod idem in exceptione non
numeratae dotis asserunt gloss. Bart. &
com. in L. fin. Cpd. dot. caut. n. n. num.
Gom. L. 50. Taur. num. 52. vers. quod ta-
men limita, Valasc. dict. n. 11.*

Secundus casus est, cum debitor in 42
instrumento, seu chirographo exce-
ptioni non numeratae pecuniae renun-
tiavit, tunc enim licet non repellatur
ab ea opponenda, tamen non transfert
onus probandi in creditorem, sed ipse
probat, *gl. dict. L. si ex cautione, Greg.*
d. L. 9. tit. 1. p. 5. quod intelligendum,
cum ex intervallo renuntiatio fit, non
si in ipso contractu, nam qua facilita-
te inducitur ad confitendum, eadem
inducitur ad renuntiandum, *L. doli
vers. diversum ff. novat. ita Bart. d. L. si
ex cautione lect. 1. n. 8. Felin. cap. si cautio
n. 48. de fid. instr. Rebus. d. art. 2. n. 27. &
28. Cost. d. L. si ex cautione, verb. compel-
latur n. 2 Valasc. dict. cons. 2. n. 1. Gom. L.
50. Taur. n. 52. Barb. L. 1. n. 28. ff. solut.
mat. 1. p. Molin. dict. disp. 302. n. 3. vers.*
utrum, expressa Ord. dict. tit. 51. in princ.
*ibi: E posto que ao tempo do contracto
diga que renuncia esta ley, tal renuncia-
ção seja nenhuma; innuens illam valere,
si non tempore contractus, sed post-
modum fiat; quod eadem ratione pa-
riter in exceptione non numeratae do-
tis practicandum est secundum G. m.
Valasc. & Barb. ubi proximè.*

Tertius casus est, cum confessio 43
de recepta pecunia fuit geminata, *gl.*
*verb. penitus, d. L. in contractibus §. sed
quoniam, Rebus. d. art. 2. n. 62. Decian.
respons. 62. n. 55. lib. 3. Reinos. observ. 47.
n. 12. & 13.* secunda tamen confessio
debet fieri ex intervallo, *Masc. d. concl.*
*695. n. 9 & 10. Gom. L. 50. Taur. n. 52.
vers. quinto limita; qui idem extendit
ad exceptionem non numeratae dotis:*

sequitur *Valasc. cons. 5. num. 10.*

44 Quartus casus est, cum confessio-
nem de recepta pecunia à debitore in
instrumento, seu chirographo factam
creditoris promissio præcessisset, qua
promiserit debitori talem pecuniam
mutuare reddendam inde ad certum ter-
minum; ex hoc enim præsumitur con-
fessionem à debitore postea factam non
spe futuræ numerationis gestam fuisse,
sed ob veram numerationem, d. *L. in con-
tractibus, §. sed quoniam, vers. illis etiam
securitatibus, Mascard. concl. 695. n. 21.*
quod idem in except. non numeratæ
dotis tradit *Gom. d. n. 52. vers. quarto li-
mita, Afflic. dec. 402. n. 2. & 12. Cov.
variar. cap. 6. n. 7. Valasc. d. cons. 5. n. 9.*

45 Quintus casus est, cum confessio
de recepto in iudicio fit, tunc enim
non præsumitur spe futuræ numera-
tionis facta. *gloss. 2. L. 1. per text. ibi, Cod.
de confessis, & ibi Salic. 1. & 3. opposit.
Fas. L. qui pecuniam n. 7. ff. reb. cred. Re-
bus. d. art. 2. n. 32. Duenb. reg. 260. limit.
ult. Masc. concl. 361. n. 28. Parlad. lib. 2.
rer. quot. cap. fin. 1. p. §. 5. n. 13.* Sed hoc
intelligendum est, si fiat in iudicio con-
tentioso, secus si in voluntario, *Fas. d.
n. 7. Rebus. dict. art. 2. n. 31.* & confessio
apud acta facta etiam in iudicio con-
tentioso, quoad hunc effectum dicitur
extrajudicialis secundum *Masc. concl.
361. n. 29.*

46 Sextus casus est, cum debitor ex
postfacto debitum agnovit solvendo
partem illius, *L. cum fidem, ubi bene
declarat, & limitat Bart. Cod. non num.
pec. Jason. dict. L. qui pecuniam, Ber-
nard. Dias. reg. 249. Duenb. reg. 260. &
261. Mascard. concl. 361. & concl. 395.
& plenius Rebus. dict. art. 2. n. 16. usque
ad n. 73.* Sicut autem debitori, qui spe
futuræ numerationis se obligavit, cum
exceptione non numeratæ pecuniæ
succurritur; ita etiam creditori, qui spe
futuræ numerationis schedam dedit de
recepto, eadem subvenitur exceptio-
ne, quæ si intra triginta dies opponatur,

onus probandi in debitorem trans-
fertur, dicit. *L. in contractibus §. super
cæteris;* quæ etiam in hoc Regno præ-
dicanda est, cum *L. Regia dict. tit. 51.*
nihil in hoc mutaverit, nec in cautio-
nibus liberatorijs loquatur, ut resolvit
*Cost. L. si ex cautione, verb. petitor. n. 3.
Ægid. d. cap. 11. n. 40.*

Superest denique explicandum
quomodo creditor aut debitor, qui
opposuit exceptionem non numeratæ
pecuniæ extra legalem terminum, vel
intra illum, in ijs casibus, in quibus ipsa
privilegium non habet transferendi
onus probandi in adversarium, proba-
bit illam negativam, quod sibi pecunia
numerata non est. Primus modus erit,
si testes, qui celebrationi instrumenti,
seu chirographi interfuerunt, jurent
nullam illo tempore vel loco fuisse reo
pecuniam numeratam, nam cum per
eam probationem ad tempus restri-
ctam confessio de recepto in instru-
mento, seu chirographo facta subver-
tatur, jam creditor omni destitutus
probatione contra debitorem tenetur
se pecuniam numerasse probare, sicut
teneretur, si nullum extitisset confes-
sionis instrumentum. Ita notabiliter
*Paul. de Castr. dict. L. si ex cautione n.
3. & in L. asseveratio in fin. Cod. eod. tit.
de non num. pec. & in L. si ita stipulatus
126. §. Chrisogonus, ubi etiam Angel. &
Alex. num. 14. ff. verb. Mascard. conclus.
1114. à n. 5.*

Secundus modus est, si creditor
probet post suam confessionem de re-
cepto, debitorem ei promississe pecu-
niam tradere, ex hoc enim apparet spe
futuræ numerationis confessionem
fuisse factam. Ita per text. *L. minor 25.
annis in princip. ff. minorib. docet Bart.
dict. L. si ex conventionem num. 13. & 14.
Fas. L. legem ad fin. Cod. de pact. Roman.
sing. 26. ad fin. Dec. cons. 421. n. 13. & 18.
Mascard. concl. 1114. n. 8. Soar. L. post
rem judicatam in declarat. L. regn. §. sed
pro evidenzia n. 27. ff. re jud. qui num. seq.
alium*

alium etiam modum probandi ponit.

49 Advertendum tamen est in hoc Regno nimis necessariam esse diligentiam debitoribus, qui spe futuræ numerationis confessi sunt in instrumento se pecuniam recepisse, quia si post sexaginta dies velint probare sibi non fuisse pecuniam numeratam, hoc non per testes, sed per publicam scripturam probare debent, si quantitas sexaginta milium regalium in mobilibus, aut quatuor milliū in immobilibus valore excedat. *Ord. d. lib. 4. tit. 51. §. 6.* cum tamen ex diverso creditor, quando cogitur probare confessionem fuisse veram, admittatur in omni qualitate ad probandum per testes, ut decidit eadem *Ord. §. ultim. &* utrumque notat *Molin. dict. disput. 302. num. 10. vers. eadem Lusitana lege;* quod ultimum solum intelligendum est procedere casu, quo confessio de recepto in publico instrumento, aut publici vim habente scriptura facta est; si verò confessio facta est simplici scriptura, aut per testes probetur absque publica scriptura in quantitate excedente, ad probandum non admittetur: qui intellectus clarè colligitur ex mente ejusdem Ordinationis, quæ ex eo liberat creditorem à justificanda per publicam scripturam confessione debitoris, quia jam satisfit formæ legis publicam desiderantis scripturam in quantitate excedente, conficiendo publicum contractus instrumentum, in quo confessio illa continebatur, adversus quam est opposita non numeratæ pecuniæ exceptio; igitur à cessante ratione, si publicam scripturam non adhibuit, vel privatam privilegiatam, non admittetur ad justificandum per testes confessionem debitoris spe futuræ numerationis non emanasse.

50 Infertur quintò instrumenti executionem exceptione rei non traditæ, aut pretij non soluti, in continenti, id est intra decendium opposita, & pro-

Tom. I.

bata, impedire. Ita *Jas. L. si duo patroni §. si quis juraverit n. 5. ff. jur. jur. Com. 2. variar. cap. 8 n. 5. Bertarch. in referitorio verb. exceptio contra instrumentum n. 19. Padilh. l. 1. n. 41. & in L. si non transactionis col. 1. Cod. jur. & fact. ign. Peres L. 4. tit. 8 lib. 3. ordin. vers. quæro, utrum exceptio pretij non soluti pag. 630. & vers. præterea pag. 631. Palat. L. 64. Taur. Pax in praxi 4. p. tom. 1. cap. 3. n. 6. Azeved. L. 1. tit. 21. à n. 81. lib. 4. recop. Greg. Lop. L. 12. tit. 11. p. 3. verb. otra, Parlad. lib. 2. rer. quot. cap. fin. §. 5. p. §. 11. n. 26. Collier. de process. execut. 4. p. cap. 1. à n. 92 fallent. 10. Mend. à Castr. 1. p. lib. 3. cap. 22. num. 23. vers. exceptio. Sed hoc procedit cum hac differentia; quia si in instrumento contineatur confessio debitoris, qua confiteatur se rem, vel pretium recepisse, quod verè non recepit, non sufficit allegare, sed ulterius tenetur probare intra decendium implementum contractus ex parte adversa defecisse, cum ultra mutuum non sit locus exceptioni non numeratæ pecuniæ, ut supra diximus; si verò hujusmodi confessio deficiat, tunc sufficit allegare implementum contractus deficere absque alia probatione, ut instrumenti executio suspendatur, *L. si pater Cod. act. empt.* ita post *Rebus.* distinguit *Azeved. dict. L. 1. à num. 83. Magen. decis. 11. num. 9. & 10. Crass. de except. contr. stat. except. 13. num. 17. & 18.* reliqua de materia dicemus infra lib. 6.*

Infertur sextò emptorem conven- 51 tum ad reddendum pretium posse instrumenti executionem impedire opponendo evictionem imminere. Ita *Azeved. dict. L. 1. num. 161. ubi num. seq.* refert se ita obtinuisse, *Zachias decis. 77. num. 2. & decis. 127. de Cam. obligat. & in addit. ad Gallez. eod. tract. quest. 17. num. 19.* Ratio est: quia licet emptor non possit de evictione adversus venditorem agere, antequam res per sententiam evincatur, *L. qui rem Cod. evict. L. si plus §. mora ff. eod. Ord. lib. 4.*

Na iij

tit.

tit. 5. in princip. Gom 2. variar. cap. 2. n. 39. Molin. tract. 2. disp. 380 num. 6. vers. quando non constat, Aegid. L. ex hoc jur. 1. p. cap. 8. num. 80. ad fin. ff. just. & jur. tamen id non procedit, quando eminet evictio in limine contractus, ut quia tunc incipit lis per tertium; hoc enim casu si emptor ad pretium ante latam sententiam per venditorem conveniatur, potest exceptione opposita illud retinere, donec sibi de reddendo pretio, & interesse caveatur, L. si post perfectam Cod. evict. Gom. dict. num. 39. limit. 1. Molin. dict. num. 6. vers. quando non constat, Azeved. dict. num. 161. Aegid. dict. num. 80. ad fin. Dicitur autem evictionem in limine contractus eminere, si dubium moveatur antequam pretium sit solutum, licet res jam fuisset tradita, Ord. dict. tit. 5. in princip. ibi: *Se o comprador for entregue da causa que comprou, & antes de pagar o preço lhe foi dito, &c.* Azeved. dict. L. 1. n. 162. Guarb. decis. 100. num. 24. Cala de empt. cap. 23. à num. 14. Ord. tamen prædicta non requirit hoc eventum litem à tertio moveri, sed simplici dicto contenta est, ut ibi: *Que lhe foi dito que a causa não he do vendedor;* quod intelligit Cald. de denuntiatione n. 14. secus si denuntiatio supervenit post pretium solutum, nam repetere non potest, nisi post evictionem, Cald. dict. num. 16. Insuper illud speciale addit, quod si venditor alia immobilia possideat sufficientia ad pretij, & interesse restitutionem, satisfacere non cogetur: ex quo colliges hujusmodi replicatione rei exceptionem elidi; si verò immobilia sufficientia non possideat, oblato fidejussore instrumentum ad pretium emptionis suam habebit executionem, Ursill. dec. 171. Borrell. conf. 75. num. 14. Guarb. dec. 100. n. 2. Cald. d. cap. 23. n. 17. Sed an cavere debeat generaliter respectu cujuscumque personæ, vel solum respectu denuntiantis? Cald. dict. cap. 23. num. 15. ubi tenet, quod solum

respectu denuntiantis. Rursus addit prædicta Ord. eandem retentionem, quam emptor habet in toto pretio, habere in parte non soluta, ut ibi: *E se lhe já tiver pago parte delle, não será obrigado a lho acabar de pagar até &c.* Guarb. qui plures refert, & latè explicat dict. decis. 100. à n. 24.

Item est alius casus, quo emptor potest pretium retinere, viamque summariam instrumenti impedire, si invenitur rem venditam esse alienari prohibitam, Aegid. dict. cap. 8. num. 81. Guarb. decis. 113. à num. 14. si verò tempore contractus venditor fideicommissum denunciavit emptori, aut ipse aliter scivit, vel dubitavit, nequit pretium retinere. Magon. decis. 51. num. 7. Guarb. decis. 113. à num. 16.

Sic etiam si res vendita invenitur tertio hypothecata, aut censui subiecta, cum pro libera venderetur, valet emptor pretium retinere, gloss. L. ex his prædictis Cod. evict. Azeved. dict. L. 1. n. 164. Zachias decis. 161. à n. 9. & decis. 77. n. 12. Guarb. dict. dec. 100. num. 24. & dec. 113. n. 1. & 2. qui addit hanc resolutionem procedere, & agendo repetendo pretium, & excipiendo, Cald. d. cap. 23. n. 17.

An verò hanc exceptionem elidat offerendo fidejussorem de rem liberando, vel teneatur præcisè liberare, explicat Bolognet. conf. 31. n. 14. & 15. Rip. L. 1. §. si heres n. 32 ff. ad Treb. Neguz. de pign. 5. p. memb. 1. n. 28. Franq. dec. 200. n. 15. Menoch. conf. 89. num. 141. Guarb. d. dec. 113. n. 12. qui distinguunt inter casum, quo obligatio illa census, seu hypothecæ est conditionalis, vel pura, ut secundo casu præcisè teneatur rem liberare; secus in primo, sufficere enim fidejussores præstare, qua ratione eodem modo distinguendum est, cum res ex post facto invenitur fideicommissio gravata, Alex. conf. 65. lib. 5. Afflict. dec. 241. Ozasc. dec. 24. Guarb. d. dec. 113. n. 14. qui n. seq. cum Ozasc. d. dec.

24. n. 14. addit quòd si venditionis tempore venditor bona non habebat, quibus in casum evictionis emptori cautum sit, nec possit fidejussores præstare, potest postulare quòd pretium deponatur, aut in emptionem immobilium convertatur, ex his quæ notat gloss. L. 4. Cod. de usuris.

55 Et utrum emptor possit pretij solutionem differre, effugereque instrumenti executionem, donec venditor rem ab omnibus liberet hypothecis, & oneribus, vel tantum juxta partem respondentem eis, exponit Bolognet. d. cons. 31. per totum, Giurb. d. dec. 113. n. 9. qui tenent posse integrum pretium retinere, donec ab omnibus oneribus liberet, quia defendendi obligatio individua est, L. 4. §. fin. L. in executione §. in solidum ff. verbor. item ex instrumento emptionis potest emptor exempto adversus venditorem agere ad rem liberam habendam, Bal. L. ex his prædictis Cod. evict. Gratian. dec. 54. Ozisc. d. dec. 24. n. 4. quæ actio si liquida sit, erit executiva, sicut contractus ipse, Grat. dec. 175 n. 25. & 26. Giurb. d. dec. 113. n. 8. & 9. Denique notabis in eis casibus, in quibus venditor cavere tenetur pro evictione ut conventum pretium possit exigere, ab hujusmodi onere liberari cum sola generali bonorum suorum hypotheca, si dives sit, Ord. dict. tit. 5. in princip. quia hæc à divite facta, loco fidejussoris est, Alex. cons. 65. in fin. lib. 5. Nata cons. 267. n. 4. Honded. cons. 30. n. 33. lib. 1. Giurb. dict. dec. 113. num. 19.

56 Infertur septimò officium judicis in continenti, id est intra decendium per reum imploratum casu, quo ei competit, viam instrumenti summariam impedire. Ita Azeved. d. L. 1. tit. 21. n. 179. lib. 4. recop. qui benè declarat.

57 Infertur octavò exceptionem provenientem ex facto adversarij in continenti, id est intra decendium probatam, instrumenti executionem impedire. Ita per text. in L. qui officij §. fin. ff.

contr. empt. & in L. cum proponas Cod. naut. fœnerat. tenet Roman. cons. 472. per tot. Alex. ad Bart. L. si cum emptore ff. pact. Ancharr. co. 119 Paris. cons. 19 lib. 3. Crass. de except. contr. stat. except. 37. ubi addit, quòd etiamsi statutum prohibeat aliquam exceptionem opponi contra instrumentum, non ex hoc censetur ista prohibita: cujus exceptionis exemplum erit, si reus opponat creditorem alteri cessisse debitum, quod petit, quod cessionario jam litem cum eo contestatus est, vel partem debiti recepit, aut ei denuntiaverat ne creditori solveret, L. 3. Cod. novat. quòd exemplum ponit Crass. dict. except. 37. n. 3. Aliud exemplum erit, si creditor summarie agens contra fidejussorem, non possit ei actiones cedere contra debitorem, vel contra fidejussores, quia scilicet eos per pactum de non petendo liberavit; per hanc enim exceptionem fidejussor à solutione liberatur, suspenditque summariam instrumenti executionem, L. Stichum §. si creditor 2. ff. solut. ubi notat Bart. Greg. L. 11. tit. 12. p. 5 gloss. 3. Neguz. de pign. 5. p. memb. 3. n. 36. Duenb. reg. 167. Molin. tract. 2. disput. 544. n. 5. Pereir. dec. 17. n. 10. & 16. Belan. in labyr. com. lib. 2. cap. 6. n. 41. de quo tamen infra dicemus latius lib. 5. & quòd exceptio cedendarum actionum opponatur in hoc judicio, tenet Parlad lib. 2. rer. quot. cap. fin. 5. p. §. 11. num. 26.

Infertur nonò exceptionem quinquennalis dilationis datam à Principe, seu maiori parte creditorum viam summariam instrumenti impedire, tradunt Cynus, & Salic. L. fin. Cod. si contr. jus, vel ut il. pub. Paul. L. fin. ubi fas. n. 21. ff. qui satisd. cog. Dec. cons. 352. n. 8. Surd. cons. 299. n. 16. Crassis dict. except. 32. à princip. ubi ampliat ut procedat, licet per pactum quis promiserit ante solutionem, exceptionem nullam opponere, ut in clausula depositaria, adhuc enim cum prædicta exceptione audietur:

tur: qui latissimè materiam hujus illationis prosequitur.

59 Infertur decimò exceptionem ne conveniatur ultra quam facere potest, & exceptionem ne conveniatur ultra vires hæreditarias, viam summariam, seu executionem instrumenti impedire. *Boer. dec. 19. n. 19. Canar. de execut. instr. quest. 28. ver. s. quæ ratione. Padilh. L. 1. n. 18. Cod. jur. & fact. ign. Parlad. lib. 2. rer. quot. cap. fin. §. 11. n. 25. Fanunc. de inventario 8 p. n. 4. Guier. de juram. confirm. 3. p. cap. 15. n. 37. Azeved. d. L. 1. tit. 21. à n. 66. lib. 4. recop. Canc. 2. variar. cap. 3. n. 83. Grat. for. cap. 495. n. 3. Crass. except. 23 n. 2. licet contradicat *Avend. L. 4. tit. de las excepciones n. 28. lib. 3. ordin. Soar. d. §. sed pro evidentia n. 47. & 48.**

60 Infertur undecimò exceptionem cessionis bonorum similiter executionem instrumenti impedire, nam hæc exceptio nunquam censetur exclusæ, licet statutum omnem exceptionem excludat ab executione instrumenti. *Bart. L. plane ff. quod fals. tut. Angel. L. in computatione Cod. jur. delib. Socin. reg. 343 fall. 11. Crass. except. 17. à n. 1. Sed adverte hanc exceptionem non impedire condemnationem, sed tantum executionem, L. pen. ibi: Qui cedit bonis antequam debitum agnoscat, vel condemnetur, vel in jus confiteatur, audiri non debet, ff. cess. bon. Plura de materia hujus exceptionis prosequitur *Crass. d. except. 17. per tot. & dicemus infra lib. 6.**

61 Infertur duodecimò erroris exceptionem oppositam, & probatam in continenti, id est intra decendium, executionem summariam instrumenti impedire; quia ubi est error in obligatione, non est consensus ad illam, *L. non fatetur ff. confessis, ita Bart. ibi n. 5. & 15. Fas. L. 2. n. 23. Cod. jur. & fact. ign. Socin. senior cons. 79. n. 50. lib. 4. Thesaur. dec. 26 n. 15. Padilh. L. error n. 17. Cod. jur. & fact. ign. Crass. except. 8. n. 1. Par-*

lad. lib. 2. rer. quot. cap. fin. §. 11. n. 43. & 44. Barb. ad Ord. lib. 3. tit. 25 in princ. num. 26. probatur autem error eo ipso quòd demonstratur rem aliter se habere, L. post divisionem, ubi Bart. Cod. jur. & fact. ign. Alex. cons. 102 n. 8. lib. 1. Crass. diet. except. 8. n. 3.

Infertur decimotertio exceptionem facti compromissi in continenti, id est intra decendium oppositam, & probatam, viam instrumenti summariam impedire, cum compromissum sit quædam compositio, & transactio, per quam partes à lite recedunt. Ita *Canar. de execut. instr. quest. 12. Parlad. d. §. 11. n. 24. Avend. d. L. 4. n. 34. latè prosequitur Grat. for. cap. 557 à n. 19. licet contradicat *Paul. de Cassr. cons. 428. visis & ponderatis n. 2. lib. 1.**

Infertur decimoquarto exceptio nē non factæ insinuationis oppositam adversus instrumentū donationis, executionem ejus impedire, etiam nulla facta probatione; cum hujusmodi defectus ex eodem appareat instrumento. Ita *Bald. L. sancimus in fin. Cod. donat. Alex. L. 1. §. parvi ff. quod vi aut clam, Soar. d. §. sed pro evidentia n. 37. Collier. de processu execut. 4. p. cap. 1. n. 119.*

Infertur decimoquinto quòd si ex instrumento dotali gener summarie ad dotem agat adversus focerum, posse ipsum opponere, & impedire executionem, probando dotem ipso jure per legem minutam esse, ut quia est inofficiosa transcendens legitimam filie dotalam, & tertiam dotantis juxta *Ord. lib. 4. tit. 97. §. 3. Bæc. de non meliorandis filiabus cap. 34. Guier. lib. 2. pract. quest. 15. Parlad. diet. cap. fin. 1. p. §. 12. n. 35. vers. ex his.*

Infertur decimosexto exceptionem resolutionis contractus oppositam & probatam in continenti, id est intra decendium, viam summariam instrumenti impedire; veluti si reus probet mutuo partium consensu, intervenientibus eisdem solemnitatibus, quæ in

con-

contrahendo intervenerunt, contractum fuisse reſolutum. Ita *Bolognet. cons. 12 n. 28. Berius cap. item cum quis à n. 3. de i. ſt. ſpol. Milanens. dec. 8. n. 53. & 54. lib. 2. Crass. except. 31. à princ.* Ratio est: quia cum contractus reſolutus habeatur pro non factò, *L. nec ullam ff. pet. her. d. Cephal. cons. 228. n. 12. Afflict. dec. 40. in fin.* per istam exceptionem reus concludit se nihil debere, & ita admittitur, *Ord. dict. tit. 25. in princ.* Reſolvitur autem contractus, re integra, solo partium consensu; si verò res non est integra, contractus alter similis priori requiritur. *L. 1. & 2. Cod. quando liceat ab empt. disced. Aret. Bart. Fas & Dec. dict. L. 2. §. mutui datio ff. reb. cred. Gam. dec. 264. ubi Men. Molin. tract. 2. disp. 373. Surd. cons. 136. n. 25. Crass. d. except. 31. n. 1. & 5. Giurb. dec. 113. n. 5.* Unde cum novus sit contractus, quando primus reſolvitur, re jam non integra, nova gabella in primo, non in secundo casu debetur, *Gom. 2. var. cap. 2. n. 31. Lassart. de decim. cap. 14. à n. 8. Mol. d. disp. 373. à n. 8. Phœb. dec. 24. à n. 9.* qui variè limitant. An autem & similis solemnitas priori requiratur, quando fit contractus reſolutio, disputant *Bart. L. actor num. 9. ff. rem ratam hab. Paul. de Castr. L. tria n. 5. ff. servit. rust. Ozasc. dec. 53. n. 1. Turret. cons. 1. n. 15. lib. 1. Crass. d. except. 31. n. 7. Surd. cons. 136. n. 26.* qui affirmant in solemnitate illa, quæ intervenit de necessitate legis, seu statuti, secus in solemnitate voluntariè adjecta: quam reſolutionem *Surd. & Crass.* ubi proximè, intelligunt in reſolutione facta, re integra, secus re non integra.

66 Quando autem dicatur res integra, explicat *Surd. cons. 136. n. 25. in fin.* Si contractus à principio per publicum instrumentum celebratus est, nequit absque simili scriptura dissolvi, *Bald. cap. 1. §. pen. vers. quero. per quos fiat invest. Ozasc. d. dec. 53. per tot. Surd. dict. n. 25. Crass. d. except. 31. n. 6.* reſoluto autem

contractu principali, omnia pacta, & clausulæ ei adhaerentes, & accessoriæ dissolvuntur, *Tiraq. L. si unquam, verb. revertatur n. 117. Cod. revoc. & in tract. de const. 3. p. lim. 7. à n. 14. Crass. d. except. 31. n. ultum.*

Decimoseptimò infertur excep. 67 tionem reſtitutionis in integrum intra decendum oppositam & probatam instrumenti executionem impedire. Ita *Fason. L. 1. ubi dicit communem ff. jurisa. omn. jud. Soar. L. post rem judic. in declar. leg. Reg. d. §. sed pro evidentia n. 44. ff. re judic. Cov. pract. cap. 25. n. 6. Peres L. 1. tit. 8. lib. 3. ordin. vers. utrum autem reſtitutio pag. 647 Azeved. d. L. 1. tit. 21. n. 173. lib. 4. recop. Villalob. in Erario com. liter. E. num. 258 licet contradicat *Scac. de sententia gl. 14. quest. 10. n. 28.* ubi dicit non vidisse contrarium praticari. Imò licet statutum omnes repellat exceptiones, istam non censetur repellere, nisi expressim caveatur. *Odd. de rest. 1. p. quest. 42. n. 26. & quest. 15. n. 35. Honded. cons. 18. n. 84. lib. 1.* late pluribus citatis exornat *Crass. d. except. 34. à princ.**

Sed hoc procedit, dummodo re. 68 ſtitutionis exceptio in continenti, id est intra decendum probetur, aliàs non impedit instrumenti executionem, *Lancelot. de attent. 2. p. cap. 18. de attent. rest. in integ. pendem. à n. 122. Azeved. d. L. 1. n. 174. col. 2.* nisi contractus fuisset evidenter nocivus minori, tunc enim sola oppositio exceptionis reſtitutionis in integrum absque lationis probatione executionem impediet, ut in fidejussore, & alijs exemplis declarat *Cald. L. si curatorem, verb. sua facilitate n. 2. & à n. 26. Sarmient. lib. 3. selet. cap. 13. n. 2. Sanch. de matr. lib. 6. disp. 8. n. 12.* & in clausula depositaria *Ægid. L. ex hoc jur. 2. p. cap. 13. clausul. 1. n. 4. ff. just. quod verum est, etiam si minor pro parte intercessisset, L. 1. Cod. filios am. min. Zachias dec. 121. n. 3. de Cam. oblig. nisi fidejussisset pro incarceratione patris,*

patris aut ne pater in eam recederetur, notat *Alberic dict. l. 1. ad mod.* & ibi *Salic. m. 4. Paul de Castr. m. 2. & Corn in princ. Afflict. ad Const. Neap. lib. 2. rub. 38. num. 8. Zachias dict. decis. 121. n. 8. 9. & 10.* quoniam minori facienti actum laudabilem, & pium, quem homo prudens fecisset, non conceditur restitutio secundum *Bald. l. 1. Cod. ad l. fals. Oda. de rest. quest. 23. art. 12.*

69 Videtur tamen distinguendum, nam vel minor fundat petitam restitutionem in eo, quod laesus est in contractu, seu contrahenda obligatione, vel in eo, quod laesus est in lapsu decendij sibi praefixi ad probandam exceptionem contra instrumentum; & primo casu procedunt, quae hactenus diximus, illum scilicet teneri probare exceptionem, seu laesionem intra decendium. Secundo vero casu, cum semper minor restituatur adversus probationem omissam, *Cap. coram. de integ. rest. Ord. lib. 3. tit. 41. §. 1.* & adversus lapsum termini, *Cap. conquestus eod. tit. Cabed. 1. p. decis. 213. num. 8. Molin. tract. 2. disput. 638 num. 7. vers. Molin.* similiter per restitutionem minori dilatio praedicta decendij in hoc iudicio prorogabitur, ut tenet *Parlad. lib. 2. rer. quot. cap. fin. 5. p. §. 10. num. 12.* & ita in effectu dilatio decendij minori curret, instrumentumque secuta sententia adversus eum exequetur, nisi ipse contra eundem lapsum termini novam imploret restitutionem, ut omissam probationem perficiat. Cum vero *Ord. dict. lib. 3. tit. 25 in princ.* decidat quod si reus in decendio opponat, & legitime non probet exceptiones suas, iudex exceptionibus receptis, si iudiciae sint, & concludentes, ipsum ad de-

bitum in instrumento contentum condemnet, sententiamque, non obstantibus exceptionibus, appellatione, seu supplicatione, executioni mandet: & cum rursus *Ord. dict. lib. 3. tit. 41. §. 4.* specialiter in minore decernat, quod si ipse adversus sententiam, seu acta iudicij probationem ve omissam opponat exceptionem restitutionis in integrum, eo ipso quod exceptio ut iudicialis a iudice admessa est, ut de ipsa possit haberi cognitio, sententiae executionem suspendendam per istas *Ordinationes.* Vidi Senatum nostrum aditum per supplicationem ex iudicio Indiae, & Minae aliquando iudicasse in nostro iudicio summano, ex instrumento super sedendum in executione sententiae contra minorem latae, qui in decendio exceptionem restitutionis in integrum adversus contractum oppositum non probavit, eo ipso quod exceptio ipsa ut iudicialis & concludens a iudice admessa est: & idem dicendum videtur, cum exceptio in decendio opposita, & non probata restitutionis non est, si post condemnationem executioni opponat exceptionem restitutionis adversus sententiam, probationemque in decendio omissam, nam ex quo exceptio a iudice recepta fuerit, in executione super sedetur ex *Ord. dict. §. 4.* cetera de materia dicam infra *lib. 6.*

De reliquis exceptionibus concernentibus ipsum instrumentum exequendum dicemus plenè *lib. 4.* de concernentibus personas contrahentium, seu litigantium, dicemus infra *lib. 5.* per totum: & de concernentibus ipsam obligationem, & illius qualitates, diximus plenè hoc *lib. à princip.* & dicemus infra *lib. 3.*

PROTESTATIO.

SI aliquid, me in scio, lapsum est, quod Catholicæ fidei aduersetur, id omne non dictum, non scriptum, & Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ censuræ ex debito voueo, ex animo volo.

INDEX

THE INDEX
OF THE
VOLUME
CONTAINS
A LIST OF
THE CONTENTS
OF EACH
CHAPTER

INDEX

I N D E X

Memorabilium rerum, quæ in hoc secundo libro continentur.

Primus numerus caput notat; secundus numerus marginalem.

A

A cceptilatio quid importet, cap. 22. num. 19.

Actus nullus potest juramento confirmari, si juramentum servari potest absque peccato; & si non detur turpitudine ex parte recipientis; & si per æquipollens contineat promissorium juramentum de non revocando, cap. 14. num. 5.

Actus extensio solum fit, quando durat prior actus extendendus, non quando expiravit, cap. 15. num. 6.

Actus finitus si repetatur, dicitur renovatio, & novus actus, non antiquus, ibid.

Actus nullus non est in consideratione, & non dicitur actus, cap. 18. num. 3.

Actus, qui pure fieri non potest, nec etiam sub conditione fieri potest, cap. 19. n. 6.

Æstimatio frumenti mutuati, aut venditi habita fide de pretio, crescit non à tempore moræ, sed à die, quo frumentum per mutuum, aut venditionem traditum sit, cap. 11. num. 12.

Ætas legitima in hoc Regno est viginti annorum in conjugatis, & vigin-

Tom. I.

tiquinque in non nuptis, cap. 20. num. 78.

Advocati concubinis donare nequeunt, cap. 19. num. 23.

Alienatio bonorum maioratus, capelle, vel emphyteusis est nulla, & si alienans conventatur ex contractu per instrumentum celebrato ad traditionem rei, summarie probato rei vinculo, summarie processus impediatur, cap. 19. num. 1.

Alienationis prohibitio tacita differt ab expressa, quia expressa annullat etiam in vita alienantis, non vero tacita, ibid.

Alienationis appellatio in materia pœnali non venit nisi illa, quæ per traditionem adimpleta est. Limita, nisi venditio fiat in eum, in quem dominium transfertur sine traditione, cap. 19. num. 3.

Alienatio rei sacræ, & divino cultui dicatæ, & hominis liberi est nulla, & potest ab ipso alienante impugnari, cap. 19. num. 4.

Predicta conclusio ampliatur, licet res sacræ

Oo

sacræ

- sacra d' fierit post contractum esse sacra, resue p' blica privata fieret, cap. 19 n' m' 5. vel si sub conditione promittatur, num. 6.*
Alienatio rei profanae, si facto alienantis efficiatur sacra, tenetur ad interesse, cap. 19. num. 6.
Alienatio rei litigiosa non valet, cap. 19. num. 35.
Alienatio rerum Civitatum, & oppidorum absque decreto est nulla, cap. 21. num. 43.
Alienatio rerum minoris, furiosi, prodigi, & mentecapti absque iudicis decreto. aut tutoris, aut curatoris auctoritate est nulla, cap. 21 num. 42.
Alienatio rerum Ecclesie absque solemnitatibus à j' re requisitis est nulla, cap. 21 num. 44.
Prima solemnitas est quod adsit causa justa, cap. 21 num. 44.
Secunda quod adsit tractatus saltem unicus super causa alienationis, cap. 21. num. 45.
Tertia est quod capitulum capitulariter consentiat, & simul p' elatus, cap. 21. num. 26.
Quarta quod Capituli, seu Beneficiorum consensus intercedat, cum Prior, seu Rector est author, non vero quando Episcopus est illius author, cap. 21. num. 47.
Quinta in Ecclesijs regularibus, & Monasterijs non exemptis ultra tractatum, & consensum Capituli, & p' elati requiritur consensus Episcopi, cap. 21 num. 48.
Ultra p' dictas solemnitates utrum requiratur consensus patroni, si Ecclesia est patronata, cap. 21. num. 49.
Et an consensus Summi Pontificis hodie requiratur ad rei Ecclesie alienationem, cap. 21. num. 5.
Amantium contractus nulli sunt, cap. 19. num. 12. & 30.
Amantes vocantur amantes, bachantes, & fatui, cap. 20 num. 12.
Amicitia in genere p' sumitur, cap. 20. num. 12.
Amor ex quibus principijs soleat oriri, cap. 20 num. 13.
Amor definitur, cap. 20. num. 14.
Amor parentum erga filios est potentior omnibus, cap. 20. num. 15.
Amor filiorum erga parentes semper p' sumitur, cap. 20. num. 16.
Amare an debeamus plus patrem, quam matrem, cap. 20. num. 17.
Et quis amet magis filium, pater, an mater, cap. 20. num. 18.
Amor equalis an p' sumatur respectu singulorum filiorum, cap. 20 num. 19.
Amor an detur respectu filij nascituri, cap. 20. num. 22.
Utrum plus amoris debeamus parentibus, quam liberi, cap. 20. num. 23.
Amor inter conjuges vincit omnes amores, cap. 20. num. 25.
Amor conjugis an sit p' ferendus amor parentum, cap. 20. num. 26.
Amor proximi est p' ceptum, divinum, cap. 20. num. 28.
De amore proprio tractatur, cap. 20. num. 29.
Appellatione contractus venit quasi contractus, cap. 2 num. 4, 5 & 6.
Approbatio contractus in fine instrumenti per dictionem, (ut supra) operatur ac si omnia speciatim repetita essent, cap. 17. num. 10.
Si in arbitrium debitoris referantur verba non in obligationis substantia, sed temporis executionis valet obligatio, cap. 21. num. 41.
Si in arbitrium debitoris referantur verba accidentalia, tenet contractus, cap. 21. num. 4.
Avis an plus diligat nepotem, quam filium, cap. 20 num. 24.

B

Bona fide quod gestum est, non potest trahi ad perfidiam, cap. 22. n. 30.

Casus

C

Causa omissa manet in dispositione
 juris communis, cap. 7. num. 25.
 Carceratus non potest contrahere cum
 eo, qui eum carcerari fecit, cap. 20. n.
 106.
 Carceratus in carcere privato non potest
 contrahere cum eo, qui eum carcerari
 fecit, cap. 20. num. 107.
 Carceratus auctoritate iudicis potest
 contrahere cum auctoritate ejusdem
 iudicis, cap. 20. num. 108.
 Carceratus sub homagio liberè potest
 contrahere, ac si captus non esset, cap.
 20. num. 110.
 Carceratus in dominio alicujus Magna-
 tis, cum illo contrahere nequit, etiamsi
 iudicis interveniat auctoritas, cap. 20.
 num. 111.
 Causa finalis illa dicitur, quæ dispositio-
 nem regulat, & moderatur, ipsiusque
 actionis principium, & finis est, cap.
 22. num. 1.
 Cessionis bonorum exceptio executionem
 summariam instrumenti impedit, cap.
 22. num. 60.
 Circuitus inutilis est vitandus, cap. 17.
 num. 22.
 Circuitus si est cum aliquo effectu, non
 est vitandus, cap. 17. num. 23.
 Clausula de non contraveniendo non mu-
 tat naturam actus, cap. 14. num. 25.
 Clausula de non revocando differt à
 clausula de non contraveniendo; quia
 actus aliàs revocabilis manet irrevoca-
 bilis, cap. 14. num. 24.
 Clausula derogatoria cujuscumque al-
 terius testamenti, quod postea fiat, so-
 lum revocandi vim habet, si postea
 sit in testamento valido, cap. 18. num.
 11.
 Compensationis exceptio probata in con-
 tinenti impedit viam summariam,
 cap. 22. num. 22.
 Compensatio admittitur in causa dotis,

cap. 22. num. 23.
 Compensatio admittitur contra cessiona-
 rium, cap. 22. num. 24.
 Compensatio allegari potest à fidejussore,
 cap. 22. num. 25.
 Compensatio non admittitur, quando
 illius allegatio renunciata est, cap. 22.
 num. 26.
 Compensatio non admittitur contra fis-
 cum, aut rempublicam, cap. 22. num.
 27.
 Compensatio non admittitur de debito
 conditionalis ad purum, cap. 22. num.
 28.
 Compensatio non admittitur in causa ali-
 mentorum, cap. 22. num. 29.
 Compensatio objici nequit, quando agitur
 ad restitutionem depositi, cap. 22. num.
 30.
 Compensatio ex alio deposito etiam objici
 nequit, cap. 22. num. 30.
 Compensatio admittitur in causa deposti-
 ti, si fiat ex quantitate per furtum, aut
 spoliū à deponente ablata, cap. 22.
 num. 31.
 Compensatio etiam non admittitur, quan-
 do debitum est quantitates, & ex alte-
 ra parte species debetur, & postulat
 conventus quod aestimetur, ubi limita-
 tur, cap. 22. num. 33.
 Compensatio non admittitur data dispa-
 ritate in qualitate rerum debitarum;
 solum namque admittitur, quando
 utrinque quantitas debetur, non vero
 quando ex utraque parte species debe-
 tur, aut ex una quantitas, & ex alte-
 ra species, cap. 22. num. 32 & 36.
 Compensatio de specie ad speciem rectè
 fieri potest data voluntate partium,
 cap. 22. num. 33.
 Compensatio de specie ad speciem non ad-
 mittitur, quantumvis utraque in ge-
 nere debeat, cap. 22. num. 34.
 Compensatio de quantitate ad quantita-
 tem admittitur, etiamsi quantitas de-
 beat ut species, cap. 22. num. 35.
 Compromissi exceptio in continente oppo-
 sita, & probata, viam summariam

- instrumenti impedit, cap. 22. num. 62.
- Conditione defecta sub qua contractus celebratus est, posse ex eodem instrumento agi summarie ad rem, & fructus perceptos, cap. 13. num. 24.
- In conditione positi non censentur comprehensi in dispositione, cap. 17. n. 7.
- Conditio repugnans substantiæ actus illum vitiat, cap. 21. num. 37.
- Confessio parte absente facta non probat, cap. 17. n. 6.
- Conjectura collecta ex instrumento dicitur in illo patere, cap. 7. num. 7.
- Consuetudo non inducitur ex taciturnitate, nec ex actibus meræ facultatis, seu ex non usu non habente in se actum dispositioni juris contrarium, cap. 8. num. 19.
- Ad consuetudinem inducendam non sufficit actus negatiuus legis, sed requiritur affirmatiuus contra legem, ibid.
- Contractus in propria significatione & stricta solum comprehendit illos, qui ex utraque parte obligationem gignunt, cap. 1. num. 4.
- In contractus appellatione non veniunt obligationes ex delictis, sententijs, vel alijs figuris causarum descendentes, cap. 1. num. 5.
- Tam pro contractibus ex utraque parte obligatorijs, quam ex altera per instrumentum celebratis procedi potest summarie; quia appellatione obligationis venit etiam contractus ex altera etiam tantum parte obligatorius, cap. 1. num. 6.
- Contractus innominati non pariunt actionem ex solo consensu, cap. 1. num. 10.
- In contractibus innominatis ut nascatur actio, non sufficit oblatio ex una parte, cap. 1. num. 11.
- Utrum in contractibus innominatis si una pars offerat realiter, & autoritate iudicis, & altera recuset recipere, an contra istum competat actio? Negativa verior, cap. 1. num. 12.
- Si in contractu innominato interueniat stipulatio, statim agi potest summarie, cap. 1. num. 13.
- Contractus siue celebratur inter vivos, siue in testamento, parit actionem summariam; quod procedit quando inter heredem, & tertium contractus in testamento celebratur, cap. 1. num. 30.
- Ex contractu innominato do ut des, vel facio ut facias, per scripturam sine stipulatione celebrato, potest ille, qui ex sua parte implevit si peniteat ante alterius implementum, summarie agere ad rei sue repetitionem, cap. 3. num. 6.
- Idem procedit in contractibus nominatis, qui ex sua natura possunt per alterum ex contrahentibus revocari, cap. 3. num. 7.
- Idem in deposito, cap. 3. num. 8.
- In contractibus nominatis de jure Regio licita est penitentia, quamvis stipulatio intercedat; secus de jure communi, cap. 3. num. 10.
- In contractibus innominatis debitor non potest cogi præcise ad rem dandam ex sua parte, licet jam actor ex sua satisfecerit, imò solvendo interesse liberatur, cap. 9. num. 8.
- Contractus nominatus resolvi non potest, cap. 11. num. 19.
- Contractu resoluto à principio ob enormissimam læsionem, etiam fructus debentur; idem resoluta venditione per redhibitoriam, cap. 13. num. 20.
- Contractu resoluto ex conditione resolutive, aut modo non impleta, posse ex eodem instrumento agi summarie ad rem fructusque perceptos, dummodo tamen liqueat de prædicta contractus resolutione, cap. 13. num. 23.
- Ad contractus validitatem præsens tempus, ejusque initium spectatur, cap. 19. num. 5.
- Contractus celebratus super re, quæ non est in commercio alienantis, licet sit in commercio in communi, utrum sit valida alienatio, cap. 19. num. 7.

Contractus de hereditate viventis est nullus, si illius non interveniat assensus, cap. 19. num. 32.

Contractus de hereditate incertae personae viventis valet, cap. 19. num. 33.

Contractus gestus à pupillo, vel pubere sine tutoris auctoritate, claudicat, cap. 20. num. 58. & quomodo pars adversa se habere debeat, cap. 59.

Creditorcs utrum summarie agere possint contra heredem ex testamento, in quo testator debitum expresse agnovit, cap. 2. num. 25. & 26.

Curatoris auctoritas in alienatione rerum minoris non sufficit sine decreto iudicis, cap. 20. num. 71.

D

Dammum resarciri debet ab illo, qui ejus causam dedit, cap. 12. num. 36. & 38.

Dammum emergens, aut lucrum cessans an resarcire teneatur debitor creditori in omni, & quocumque contractu, cap. 12. num. 32.

Debitori speciei nihil prodest probare intra decennium rem perijisse antequam per diem ipse, vel per hominem interpellaretur, cap. 10. num. 6. & 7.

Debitor speciei, specie perempta ante moram, liberatur à totali obligatione, cap. 10. num. 7. & cap. 22. num. 18.

Debitor quantitatis, vel generis non liberatur, quanvis pereat sine culpa debitoris, cap. 10. num. 16.

Debitor quantitatis in casu, quo est in facultate solvendi, respectu speciei, liberatur, si pereat; secus quando est etiam in obligatione, cap. 10. num. 18.

Debitor quantitatis, seu generis liberatur, si pereat, quando genus, seu quantitas debetur respectu, & ratione certae speciei, cap. 10. num. 17.

Debitor generis quando restringitur ad certa individua, si pereant, liberatur, cap. 10. num. 19.

Tom. I.

Debitor quantitatis vel generis liberatur, si pereat post moram creditoris recipiendi, cap. 10. num. 20.

Debitor, qui in instrumento promissit, quod si in termino non solvat, solvet quid certum nomine salarij eidem creditori, vel personae ab eo electae pro quolibet die, utrum tale interesse sit licitum, cap. 12. num. 2.

Debitor si promissit solvere omne interesse, an ex isto instrumento agi possit summarie. Cum distinctione resolvitur, cap. 12. num. 28.

Dictio sic, est restrictiva, cap. 7. num. 17.

Dictio, alius, si subsequantur verba universalialia denotat dissimilia prioribus, cap. 12. num. 42.

Dictio (quaecumque) nihil excludit, nullamque restrictionem patitur, cap. 22. num. 2.

Dispositio juris communis in exercitio actionis ex pacto non censetur immutata de jure Regio, cap. 1. num. 20. 21. 22. 23. & 24.

Disponens si nihil dixit ex quo colligatur voluntas, non est ultra inquirendum de voluntate; si vero id, quod volumus colligere, sequitur ab aliquo expresso, habetur pro expresso, cap. 7. num. 9.

Distractus non comprehendit lex loquens in contractibus; & statutum disponens quod non valent sceminae contractus sine insinuatione, non comprehendit distractum, cap. 3. num. 2. Contraria sententia tuetur, num. 4.

Pro distractu competit via summaria, cap. 3. num. 3. 4. & 5.

In obligationibus ex delicto utrum procedatur summarie. Ponitur affirmativa sententia, & fundatur, cap. 5. num. 1. 2. 3. 4. & 13. Contraria sententia est verior, cap. 5. num. 9. 10. 11. & 12.

Doli exceptio probata in continententi impedit executionem instrumenti, secus si exceptio requirat altiore indaginem, cap. 21. num. 12. & 15.

Dolus dans causam contractui bonae fidei, illum reddit nullum ipso jure;

- stricti autem juris non nisi ope executionis, cap. 21. num. 12.
- Dolus non dans causam contractui, sed si interveniat incidenter, non annullat; & iudex moderabit condemnationem evitando lesionem, cap. 21. num. 13.
- Fraudes variae, quae in contractu venditionis accidere solent; & quando damna reparentur, & quibus poenis plebentur, ibid.
- Doti exceptio nunquam censetur exclusiva, licet lex, aut statutum omnes exceptiones removeat, cap. 21. num. 14.
- Dolum allegans probare tenetur; quod limitatur aliquibus casibus, cap. 21. num. 15.
- Dominium non transfertur ex contractu foeneratitio, cap. 19. num. 26.
- Donandi promissio pro donatione habetur, cap. 17. num. 22.
- Donatio omnium bonorum est nulla, & quare, cap. 16. num. 14. & 22.
- Donatio omnium bonorum cum reservatione usufructus est valida, si ultra alimenta donantis superest congrua quantitas ad testandum, cap. 19. num. 15.
- Donatio omnium bonorum est valida, si donator ultra alimenta reservet congruam quantitatem ad testandum, & quae quantitas dicatur congrua, cap. 19. num. 16.
- Donatio omnium bonorum, non exprimendo praesentia & futura, valet, cap. 19. num. 17.
- Donatio omnium bonorum si ita concipiatur: dono omnia bona mobilia, & immobilia, praesentia, & futura, valet; quia cum supersit tertia bonorum species, scilicet actiones, justinetur, cap. 19. num. 18.
- Donatio omnium bonorum causa mortis est valida, cap. 19. num. 19.
- Donatio omnium bonorum facta Ecclesiae, vel pio loco valida est, cap. 19. n. 20.
- Donatio omnium bonorum cum facta proponitur, ex titulo oneroso valet, ibid.
- Donatio facta concubinae regulariter valet. Limita in donatione facta a milite. Item nec aliquid eis relinquere possunt per ultimam voluntatem, quod procedit in militibus, qui sunt in expeditione. & in illis, qui vivunt Regis salario ad bellum parati, cap. 19. num. 23.
- Donatio facta concubinis a personis prohibitis valet, si remuneratorie sint pro operis, & servitijs, cap. 19. n. 24.
- Donatio facta concubinae a viro conjugato est nulla, cap. 19. num. 25.
- Dos redit ad parentis in matrimonio carnali, decedente femina, cap. 8. n. 10.
- Dos, quae datur Monasterio pro suscipienda Moniali, aut est ratione dotis, aut ratione alimentorum: unde mortua Moniali non potest dos retineri a Monasterio, cap. 8. num. 11.
- Dos data Monasterio censetur primo donata a patre filiae ingredienti Religionem, & per fictionem brevis manus translata in Monasterium, cap. 8. num. 16.
- Dos promissa non est verè dos, cap. 17. num. 21.
- Dotis titulus si ad maritum conferatur, est onerosus, cap. 19. num. 20.
- Dos tenet, quamvis conferatur in promissoris arbitrio, cap. 21. num. 39.
- Dotis inofficiosae exceptio allegata, & probata impedit executionem instrumenti, cap. 22. num. 64.

E

E Briorum contractus sunt nulli, cap. 20. num. 31.

Ebris utrum puniatur ex delicto commissio in ebrietate, ibid.

Electio si nulla sit, possunt eligentes de novo eligere, cap. 18. num. 4.

Emphyteuta non cadit in commissum per solam promissionem alienandi, cap. 17. num. 21.

Em.

Emphyteuta nulliter alienans (emphyteusim sine domini directi consensu, non cadit in commissum, dummodo nullitas aliunde proveniat, quam ex non petita domini directi licentia, cap. 18. num. 5.

Emptor potest pretium solutum repetere re perempta post venditoris moram, cap. 3. num. 15.

Emptor frumenti, quanvis venditor morosus in tradendo proponatur, non potest agere ad pretium solutum cum interesse quanti plurimi. Sed contraria sententia verior est, cap. 11. num. 19.

Emptor conventus ad reddendum pretium potest opponere quod eminet evictio, cap. 22. num. 51.

Emptor potest retinere pretium, si invenitur rem venditam esse alienari prohibitam, cap. 22. num. 52.

Emptor potest retinere pretium, si invenitur res vendita tertio hypothecata, aut censui supposita, cum pro libera venderetur, cap. 22. num. 53.

Emptor utrum possit pretij solutionem differre donec venditor rem ab omnibus liberet hypothecis, & oneribus, vel tantum juxta partem respondentem, cap. 22. num. 55.

Erroris exceptio opposita & probata in continenti impedit viam summariam, cap. 22. num. 61.

Evictio quanvis opponi non possit antequam res per sententiam evincatur, non procedit quando eminet evictio in limine contractus, cap. 22. num. 51.

Evictio in limine contractus quando dicitur eminere, ibid.

Exceptio non numeratæ pecuniæ. Vide verb Non numeratæ.

† Exceptiones, quæ suspendunt executionem sententiæ petitam per officium judicis, suspendunt, etiam si executio petatur per actionem in factum, cap. 6. num. 9.

Exceptio rei non traditæ, aut pretij non soluti in continenti probata viam sum-

mariam imp. dit, cap. 22. num. 50.

Exceptio proveniens ex facto adversarij executionem summariam impedit, cap. 22. num. 57.

Exceptio quinquennalis dilationis data à Principe, seu majori parte creditorum viam summariam instrumenti impedit, cap. 22. num. 58.

Exceptio ne conveniatur ultraquam facere potest, & ne conveniatur ultra vires hereditarias, viam summariam instrumenti impedit, cap. 22. num. 59.

Exceptio non factæ insinuationis opposita adversus instrumentum donationis, executionem ejus impedit, cap. 22. num. 63.

Exceptio resolutionis contractus allegata & probata viam summariam impedit, cap. 22. num. 65.

Expressa mentio ubi requiritur, non sufficit intellectualis, & præsumptiva, cap. 7. num. 3.

Expressa censetur dispositio desumpta ex verbis per argumentum à contrario sensu, cap. 7. num. 6.

Expressio in personis, vel rebus ubi requiritur, sufficit quod includatur sub natura verbi expressi, cap. 7. num. 12.

Expressum dicitur, quod sub ratione comprehenditur, licet verbis commissum sit, cap. 7. num. 13.

Pro expresso habetur omne illud, quod verisimiliter partes disponderent, si interrogarentur, cap. 7. num. 28.

F

F Actum promissum eo non impleto, utrum ex instrumento agi possit summarie ad interesse, cap. 9. num. 1. & 2.

F Acti stipulatio est alternativa ad factum, vel ad ejus estimationem, cap. 9. num. 2.

F Faciendi aut tradendi obligatio differt ab obligatione dandi, & rem restituui, cap. 9. num. 6.

Ad

- Ad factum obligatus non liberatur solvendo interesse, si factum adhuc prestatari potest, estque creditori proficuum, cap. 9. num. 11. & 12.*
- Factum proprium potest quis impugnare, quando factum ad executionem non prævenit; secus si ad executionem prævenit, cap. 19. num. 2.*
- Factum proprium nemo contravenire potest; quod limitatur, si factum sit inutile, cap. 18. num. 12.*
- Factum proprium inutile, aut contra legis prohibitionem potest quis impugnare. Limita in possessore maioratus, vel emphyteusis, quia iste non potest impugnare factum proprium, si res tradita est, cap. 19. num. 3.*
- Fæminæ industriosæ non sunt, imò in sua incommoda laborant, cap. 8. num. 15.*
- Fenerator si mihi mutuavit centum cum pacto quòd illi reddam intra mensem, & si nunquam, illi licere accipere ea centum ab alio sub usuris; ex eo instrumento agi executivè non potest ad illas usuris, cap. 12. num. 29.*
- Fictio non admittitur in statutis; secus in interpretatione juris communis, cap. 8. num. 1. & 2.*
- Filia si profiteatur in Monasterio, omnia propria bona censetur illi donare, excepta legitima parentum, cap. 8. num. 16.*
- Filius non potest disponere nisi de tertia, duæ verò partes bonorum pertinent ad parentes, in istis Monasterium succedere non potest, ibid.*
- Filij masculi plus diliguntur quàm fæminæ, cap. 20. num. 21.*
- Filiusfam. contractus omnes celebrare potest etiam patre inconsulto, cap. 20. num. 94.*
- Filiusfam. non potest testari, ibid.*
- Filiusfam. impubes non potest contrahere, cap. 20. num. 95. & 103.*
- Filiusfam. non obligatur ex contractu mutui patre inconsulto, cap. 20. num. 96. & 102.*
- Filiusfam. in aliquibus casibus obligatur ex mutuo, cap. 20. num. 96.*
- Filiusfam. non potest contrahere super rebus adventitijs, in quibus pater habet usumfructum; si vero pater non habet usumfructum, valet contractus, cap. 20. num. 97.*
- Filiusfam. contrahens, & si deveniatur ad executionem, in quibus bonis facienda sit executio; & si non habeat bona, detruditur in carcerem, cap. 20. num. 98.*
- Filiusfam. si non habet bona, si pater censentit quòd sit in iudicio, executio contra eum facienda est, cap. 20. n. 99.*
- Filiusfam. potest exequi in adventitijs, licet pater habeat usumfructum, quando obligatio provenit à persona, à qua bona prædicta habuit, cap. 20. num. 100.*
- Filiusfam. potest summarie ex proprio contractu instrumentali conveniri, cap. 20. num. 101.*
- Fidejussores non tenentur pro gestis post tempus finitum, quando fidejussio est ad tempus; quod intelligitur quoad obligationis extensionem, non quoad primævæ obligationis durationem, cap. 16. num. 7.*
- Fidejussores dati pro stando compromisso, ipsius tempore prerogato, non possunt pro illo conveniri, nisi de novo consenserint, cap. 16. num. 18.*
- Forma dat esse rei, cap. 21. num. 1.*
- Forma contractus deficiente, obligatio est inefficax, cap. 21. num. 2.*
- Fructus rei venditæ tenetur solvere venditor, qui non tradidit rem venditam, & recepit pretium, cap. 12. num. 11.*
- Fruclifera res fructus præsumitur producere, cap. 12. num. 14.*
- Fruclus non possunt peti summarie ex eodem instrumento, in quo promissa est res, cap. 13. num. 1. Contraria sententia, num. 5.*
- Super fructibus potest ferri sententia incerta, cap. 13. num. 2. 3. 4. & 11.*
- Fruclus in actionibus bonæ fidei intelliguntur à tempore moræ in actionibus stricti*

- stricti juris à litis contestatione, cap. 13. num. 5.*
- Fructus non deducti in stipulatione debentur officio iudicis, cap. 13. num. 7.*
- Fructus, qui debentur officio iudicis, si non petantur, peti de novo non possunt; secus quando debentur jure actionis, ibid.*
- Fructus pendentes à tempore contractus possunt peti summarie ex instrumento, quo res in stipulationem venit, quantumvis de ipsis mentio non invenitur, & iudex tenetur condemnare reum ad illos fructus, licet in libello non petantur, cap. 13. num. 12.*
- Fructus pendentes reputantur partes fundi, & fundo vendito etiam fructus pendentes censentur venditi, nisi contrarium cautum sit, & etiam fundo donato, & locato, ibid.*
- Fructus pendentes potest emptor ex eodem instrumento summarie petere fundo vendito, licet illi coloni industria enutri sint, cap. 13. num. 14.*
- Fructus peti possunt, licet illorum instrumentum non meminerit, quotiescumque petitur summarie quid universale, cap. 13. num. 15.*
- Fructus rem non augent in judicijs particularibus; secus in universalibus, ibid.*
- Fructus in judicijs particularibus debent expresse peti in libello; secus in universalibus, cap. 13. num. 16.*
- Fructus, & principale peti possunt summarie ex instrumento in omnibus casibus, in quibus ex dispositione legis, aut ex mente partium res ad antiquum statum restituenda est; imò & si non petantur iudex reum ad illos condemnabit, cap. 13. num. 20.*
- Fructus summarie peti possunt & res, quando repeto id quod fuit meum ex eodem instrumento, quia hoc casu restitutio censetur fieri ad antiquum statum, & quando à principio, & quando à tempore moræ, cap. 13. num. 26.*
- Fructus percipiendi post instrumentum in iudicio presentium, ex eodem peti possunt, cap. 13. num. 27.*
- Fructus in actionibus bonæ fidei veniunt à tempore moræ, licet in instrumento non promittantur; in actionibus stricti juris, à litis contestatione, cap. 13. num. 28.*
- Fructus si non petantur, non potest iudex procedere ad condemnationem, & quare, ibid.*
- In fructibus condemnabit iudex non solum perceptis post litis contestationem, sed etiam in illis, quos potuit percipere, cap. 13. num. 29.*
- Fructuum petitorum si iudex omittat condemnationem, absolvere censetur, cap. 13. num. 30.*
- Fructus petiti, & non condemnati, quando peti possint de novo, cap. 13. num. 31. & cap. 7. num. 15.*
- Fructus quando debeantur jure actionis, & quando officio iudicis, cap. 13. num. 31.*
- Furiosus aut mentecaptus contrahere non potest, cap. 20. num. 21. nec ad sui utilitatem, num. 3.*
- Furor quomodo probetur, cap. 20. num. 2.*
- Furiosus, qui habet dilucida intervalla, in tempore dilucidi contrahere potest, cap. 20. num. 4.*
- Furiosus, & mentecaptus, qui habent curatorem, in tempore dilucidi contrahere possunt, quia cessante furore cessat officium curatoris, & in continenti recuperat administrationem, ibid.*
- Furiosus contrahens an presumatur contrahere in dilucido, cap. 20. num. 5.*
- Furiosi contractus bene ordinatus presumitur factus in dilucido, cap. 20. num. 6.*
- A furioso gesta cum prudenti ordinatione utrum valeant, cap. 20. num. 7.*
- Furiosi curator contrahere potest, & ipsum furiosum obligat, cap. 20. num. 8.*
- Furiosus obligatur in illis casibus, in quibus ex re actio nascitur, cap. 20. num. 9.*
- Furiosus, qui in re aliqua est rationis expertus, in reliquis prudens, & sanæ mentis*

mentis apparet, excepto illo negotio, quo habet mentem laesam, in ceteris habetur pro prudenti, omnesque contractus valent, cap. 20. num. 10.

G

Gabella non solvitur ex quasi contractu, cap. 2. num. 2.

Gabella non debetur ex distractu, cap. 3. num. 2.

Gabella non debetur ex contractu nullo, cap. 18. num. 7.

Gabella si non solvatur, contractus est nullus, si non inseratur certitudo in scriptura, cap. 21. num. 53.

Gabella non soluta, si contractus celebretur per chirographum, an annullat contractum, cap. 21. num. 54.

Gabella non soluta in venditione sub hasta publica facta non annullat, si tempore litis motae soluta proponatur, cap. 21. num. 55.

Guarentigiae instrumentum utrum statim constituat debitorem in mora ante interpellationem. Pro utraque parte disputatur, cap. 12. num. 30.

Utrum obligatus per instrumentum guarentigium possit purgare moram. Pro utraque parte, cap. 12. num. 31.

H

Heres privatus hereditate ob pœnam directo, vel per fideicommissum, an possit extrahere falcidiam, seu quartam Trebellianicam, & cui applicetur hereditas, si hoc à testatore declaratum non sit, cap. 14. num. 22.

Hypotheca tacita à lege indueta in contractu per instrumentum celebrato habet executionem summariam contra contrahentem, non contra tertium, cap. 7. num. 20.

I

Illiquida instrumenta paratam executionem non habent, cap. 9. num. 1.

Illiquiditas in estimatione processum summarium non impedit, cap. 10. n. 4.

Illiquiditas, quæ ad rei spectat defensionem, instrumentum non reddit illiquidum, nec executionem impedit, cap. 10. num. 5.

Impossibilitas dupliciter contingere potest; primo ex re ipsa, seu facto promisso, quo casu nulla est obligatio; secus si rei restitutio est impossibilis ex facto debitoris, aut post moram, cap. 19. n. 12.

Impossibilitas secundo modo contingere potest, non in re, seu facto, sed in conditione, vel causa, quo casu si conditio est affirmativa, actum vitiat; secus si est negativa, cap. 19. num. 13.

Infans potest cum curatore acquirere possessionem per se, & adire hereditatem, & potest ei fieri restitutio ex Trebelliano, tutore auctore, cap. 20. num. 50.

Infantiæ proximus potest in sibi utilibus gerere actus, quos pubertati proximus gerere potest, cap. 20. num. 54.

Infantiæ proximus obligatur, cum obligatio non ex consensu, sed ex re nascitur, cap. 20. num. 55.

Infans infantie proximus per se in iudicio stare non potest, cap. 20. num. 61.

& quomodo hoc intelligatur, num. 62.

Instrumentum non solum habet quasi paratam executionem pro expressis, sed etiam pro tacite subintellectis, cap. 2. num. 8. & cap. 9. num. 3. & cap. 11. n. 17.

Instrumentum confessionis habet summariam executionem; quod etiam limitatur, cap. 2. num. 34.

Ex instrumento distractus an procedatur summarie. Negativa proponitur sententia, cap. 3. num. 1.

Instru-

- Instrumentum non potest reprobari, nisi per aliud instrumentum, cap. 7. n. 2.*
- Instrumentum non solum habet summariam executionem in his, super quibus fuit directe confectum, sed etiam in his, quæ indirecte ex eo probantur, cap. 7. num. 23.*
- Instrumentum habet executionem summariam non solum pro his, de quibus principaliter actum est; sed etiam pro his, quæ per accessionem ei comprehensa sunt, cap. 7. num. 30.*
- Instrumento contractus sive mutui, sive alterius rei, quo temporalis, non perpetuæ rei translatio fit, competit via summaria pro repetenda re, si ex ipso instrumento constet quod acceptans rem accepisset, licet reddendi promissio deficiat ob prætam stipulationem ibi subintellectam, cap. 8. num. 22.*
- Idem in subhastati ne, cap. 8. num. 23.*
- Instrumentum quando nihil de interesse loquitur, sed creditor ex mora debitoris illud præten dit, an ad illud ex eodem instrumento summarie agi possit, cap. 12. num. 22. 23. 24. 25. & 26.*
- Instrumentum quoad interesse extrinsecum est illiquidum tam quoad nativitatem actionis, quam quoad quantitatem interesse, cap. 12. num. 26.*
- Ex instrumento, quo grex equitum, peculium, vel simile promittitur, potest creditor agere summarie ad factus, & cætera postea adita, quanvis de illis non sit habita mentio, cap. 13. num. 19.*
- Instrumentum quoad fructus est illiquidum, cap. 13. num. 2. Contraria verior, num. 8.*
- Ex instrumento, quod fundus cum pacto adjectionis in diem venditus est, posse oblato novo licitatore, qui meliorem afferat conditionem, agi summarie ad rem, & fructus perceptos, cap. 13. num. 21.*
- Utrum hæc conclusio procedat in venditione conditionali, an in pura. Pro utraque parte, cap. 13. num. 22.*
- Instrumentum licet habeat summariam executionem non solum pro expressis, sed etiam pro tacite subintellectis; tamen procedit in accessariis principalis obligationis, non in ipso principali contractu tacito, cap. 15. num. 8.*
- Instrumentum illiquidum, ex quo liquido obligatio non probatur sine adjumento externæ probationis, processum summarium non operatur, cap. 15. num. 9.*
- Instrumenti illiquiditas si cesset, via summaria non denegabitur, cap. 15. num. 10.*
- Instrumentum, dum contrarium non probatur, efficax, & exequibile præsumitur, cap. 16. num. 2. & cap. 18. num. 17.*
- Instrumentum in dubio validum præsumitur, cap. 21. num. 35.*
- Interesse succedit loco facti non impleti, cap. 4. num. 10.*
- Interesse loco facti non est diversa obligatio ab ipsius facti obligatione, cap. 9. num. 2.*
- Interesse extra rem regulariter non venit in obligationibus dandi, in obligationibus verò faciendi loco facti non impleti venit interesse intra rem, cap. 9. num. 4.*
- Pro interesse simpliciter promisso loco rei tradendæ agi potest summarie ex instrumento, cap. 9. num. 5.*
- Interesse quanti plurimi crescit tam in contractibus bonæ fidei, quam stricti juris, cap. 11. num. 1.*
- Interesse quanti plurimi deducitur in contractu, scilicet quod si non solvat debitor, teneatur ad æstimationem, & inspicitur tempus contractæ obligationis, cap. 11. num. 2.*
- Si interesse non venit in stipulatione, tunc illud incipit crescere à tempore moræ, cap. 11. num. 3.*
- Interesse quanti plurimi non incipit crescere à tempore moræ irregularis, quia illa tantum operatur illum effectum, quod morosus in lucro non versetur non autem ut damnum patiatur, cap. 11. num. 5.*

- Interesse incipit crescere ex lite contestata, cap. 11. num. 6.*
- Interesse quanti plurimi quando debetur officio iudicis, illud crescit etiam post sententiam usque ad executionem, cap. 11. num. 7.*
- Interesse quanti plurimi an procedat in fructibus, qui de anno in annum servari non solent; utrum scilicet aestimatio crescat ultra annum, cap. 11. num. 8. & 9.*
- Interesse quanti plurimi de stylo nostri Senatus in fructibus regulariter non crescit; sed introductum est in favorem pauperum debitorum, quod frumentum, oleum, & vinum promissum solvatur juxta valorem temporis, quo solvi debebat, cap. 11. num. 11.*
- Ad interesse quanti plurimi à tempore moræ utrum ex instrumento, quo res promissa est summarie agi possit, cap. 11. num. 13. 14. 15. & 16.*
- Interesse quanti plurimi crescit usque ad sententiam, & ad executionem, cap. 11. num. 13. & 18.*
- Interesse nomine promissa certa quantitate, instrumentum habet summariam executionem, cap. 12. num. 1.*
- Interesse pecuniæ ad censum, vulgò a razzão de juro, licitum est, cap. 12. n. 7.*
- Interesse, damna, & expensas, quas creditor juraverit, si debitor in instrumento promiserit, tale instrumentum habet executionem summariam, creditore per juramentum declarante, cap. 12. num. 8. & 9.*
- Imò nullo assignato decendio debitori ad opponendum, iudex condemnare debet, cap. 12. num. 10.*
- Interesse extrinsecum non esse locum in his rebus, in quibus cadere potest interesse intrinsecum; in rebus verò, in quibus cadere non potest interesse intrinsecum, damnum emergens, & lucrum cessans peti potest, cap. 12. num. 33.*
- Interesse extrarem, quod sequitur rem quocumque vadat, peti potest, cap. 12. num. 35.*
- Interesse lucri cessantis extrinsecum debetur generaliter solito negotiari, cap. 12. num. 34.*
- Interesse extrinsecum peti potest dato debitoris dolo, cap. 12. num. 35. & 41.*
- Interesse extrinsecum venit in omni contractu, de quo partes cogitaverunt, cap. 12. num. 37.*
- Interesse venit in omni contractu, excepto venditionis, cap. 12. num. 39.*
- Interesse extrinsecum venit in omni contractu, excepto in actionibus bonæ fidei, cap. 12. num. 40. Reprobatur distinctio inter contractus bonæ fidei, & stricti juris, & actiones arbitrarias, num. 42.*
- Interesse extrinsecum lucri cessantis, & damni emergentis tenetur debitor resarcire ei, qui per moram suam causam præstitit, cap. 12. num. 41.*
- Intellectus ad text. in L. si lterilis §. cum per venditorem ff. act. empt. cap. 12. num. 43.*
- Interesse non debetur ante moram incursum per interpellationem, aut per lapsum diei, cap. 12. num. 44.*
- Interesse lucri cessantis, & damni emergentis venit in condemnationem, sive debitum non solutum consistat in pecunia, sive in alia re, cap. 12. num. 45.*
- Idem procedit, sive mutuum fuisset coactum, sive voluntarium: differentia inter mutuum coactum, & voluntarium est, quòd in coacto debetur omne interesse etiam ante moram; secus in voluntario, cap. 12. num. 46. Ratio differentie præ dicta conclusionis, num. 47.*
- Interesse extrinsecum debetur ante moram, si conventum sit inter partes, cap. 12. num. 48.*
- Utrum contrahentes pacisci possint de certa quantitate lucri cessantis. Pro utraque parte disputatur, cap. 12. n. 49.*
- Interesse extrinsecum utrum debeatur post moram irregularem, cap. 12. n. 50.*

Interesse debitum officio iudicis, aut jure actionis non currit ex mora irregulari, cap. 12. num. 51.

Interesse damni emergentis potest in infinitum crescere, interesse autem lucri cessantis ultra duplum crescere non potest, cap. 12. num. 58.

Duplum hoc an intelligatur de eodem anno, vel de pluribus. Pro utraque parte, cap. 12. num. 59.

Hæc conclusio non procedit in censibus, cap. 12. num. 60.

Nec item procedit in eo, qui pecuniam tradit mercatori ad honestum lucrum, cap. 12. num. 61.

Interesse lucri cessantis tunc intervenisse censetur, cum creditor propter mutuum aliquam patrimonij jacturam patitur, cap. 12. num. 62.

Interesse tale damni emergentis semper solvendum est, etiamsi creditor mercator non sit, ibid.

Interesse lucri cessantis debetur, quando creditor est industrius, & negotiari solitus, & non debetur doctori, militi, aut personæ Ecclesiasticæ, nec alij, qui pecunia non vult aut non potest negotiari, cap. 12. num. 63.

Interesse lucri cessantis ut debeatur, quæ requisita intervenire debent, ibid.

Interesse lucri cessantis debetur, si creditor probet quod si pecuniam præ manibus habuisset, eam re verà apud mercatorem poneret, cap. 12. num. 64.

Interesse lucri cessantis debetur, si creditor probet quod si pecuniam habuisset, annuos redditus emeret, cap. 12. num. 65.

Interesse lucri cessantis debetur, si creditor probet quod prædium fructiferum emeret, si pecuniam habuisset, cap. 12. num. 66.

Interesse lucri cessantis debetur in debito ex delicto descendente, ut quia occidisti servum institutum heredem, vel erat opifex, cap. 12. num. 67.

Interesse lucri cessantis non solum debetur mercatori, cap. 12. num. 68.

Interesse lucri cessantis non solum debetur, quando cessavit lucrum, cap. 12. num. 69.

Interesse quanvis sit difficilis probationis, plene probari debet, cap. 12. num. 70.

Interesse si semiplene probetur, non deferatur juramentum suppletorium, ibid.

Interesse probatum quoad substantiam, quantitas probatur per conjecturas, cap. 12. num. 71.

Interesse lucri cessantis quanvis de quantitate constet, nunquam debet iudex integrè condemnare, sed debet illud minuere, ibid.

Interesse quantitatem si actor non probet, probet tamen generatim illud sibi deberi, non debet iudex reum absolvere, sed ex officio debet vel alios testes interrogare, vel ipse æstimare, aut committere arbitris, & si ante sententiam plene informari non potest, debet reum ad interesse liquidandum condemnare, cap. 12. num. 72.

Interesse damni emergentis ut creditor exigere possit, non est necesse probare se debitorem prævenisse, admonendo eum de damno imminente, si solutio in tempore non fiat, cap. 12. num. 73.

Interesse si probatum sit, non tamen quantitas, potest iudex condemnare reum juxta censuum legitimam pensionem, & hoc jure utimur, cap. 12. num. 74.

Interesse a razão de juro hodie ex permissa consuetudine licitum est; olim erat de sex & quarto pro cento; hodie vero redactum est ad quinque pro cento, cap. 12. num. 75. & 76.

Iudex ordinarius potest delegare causas civiles, non criminales, cap. 5. num. 7.

Iudex quomodo concipere debeat sententiam, si intentata actione iudicati reus nihil relevans probavit intra decennium, cap. 6. num. 10.

Iudex tenetur ferre sententiam certam in iudicijs universalibus, cap. 12. num. 13.

Iudex non potest sententiam ferre, quan-

quando petitur quid universale, ut interesse, etiamsi vellet liquidationem ad executionem referre, nisi sibi constet saltem de ipso universo, cap. 12. num. 27.

Judices, & Ministri Justitiæ, & Clerici non possunt concubinis donare, cap. 19. num. 23.

Juramentum promissorium in contractibus, illos reddit nullos, cap. 19. num. 27.

Juramentum promissorium in contractibus, non annullat in rebus ad forum Ecclesiasticum spectantibus, cap. 19. num. 28.

Juramentum assertorium de præterito non vitiat contractus, cap. 19. num. 29.

Juramentum in contractibus nullis, qui ad sui firmitatem indigent juramento, utrum annullat, cap. 19. num. 30.

Juramentum hoc modo conceptum. Promitto Deo, Virgini que Deiparæ non revocare; non vitiat contractus, nec cum dixit, a te de hominem de bem, ou de hominem honrado, ou a fe de Cavalheiro, Soldado, ou Fidalgo; secus si promittat simpliciter bonam fidem, quia intelligitur de fide Christi, cap. 19. num. 31.

L

Læsio enormissima nullitatem contractus inducit, cap. 21. num. 16.

Læsio enormis non arguit nullitatem sed probata læsione reparatur in sententia, cap. 21. num. 17.

Læsio annullat contractum, si pretium taxatum sit à judice, cap. 21. num. 18.

Læsio infra dimidiam per dolum incidit in contractu annullat, cap. 21. num. 19.

Læsio quando non in pretio, & valore rei inter venit, sed in substantia, quantitate, vel qualitate occulta, annullat, licet dimidiam non attingat, cap. 21. num. 20.

Læsio quantumvis minima in mensura, aut quantitate annullat, cap. 21. num. 21.

Læsio contingens cum alter ex contrahentibus promissa non implet, etiam in modico, pro hac læsione agi potest in judicio, cap. 21. num. 22.

Læsio in sexta parte reparatur, cum partes contraxerunt super pretio in tertij arbitrio, cap. 21. num. 23.

Læsio in dote æstimanda, quanvis læsio non attingat dimidiam, agi potest in judicio; secus si læsio sit in dote danda, cap. 21. num. 24.

Læsio in æstimatione si contingat in alijs contractibus, quanvis minima sit, peti potest, cap. 21. num. 25.

Læsio in mutuo, commutato, & similibus contractibus, quanvis minima sit, peti potest, cap. 21. num. 26.

Læsio si interveniat in minimo, quando fiscus vendit rem debitoris sui, etiamsi sit intra dimidiam, actio prodita est, cap. 21. num. 27.

Læsio si interveniat in rebus minoris, Ecclesiæ, quamvis sit modica, peti potest, cap. 21. num. 28.

Læsio enormis judicata, electio rem reddendi, vel pretium semper competit lædenti, cap. 21. num. 29.

Electio, quæ competit lædenti in læsione enormi, locum sibi non vendicat, si de dolo incidenter agatur, quia tunc ei non conceditur electio, cap. 21. num. 30.

Lædens amittit jus eligendi si eligere negligat, cap. 21. num. 31.

Lædenti non conceditur electio, quando minor, Ecclesia per restitutionem adversus contractum insurgit, si se læsum ostendat in vendendo; secus si in pretio, cap. 21. num. 32.

In læsione enormissima non competit electio lædenti, cap. 21. num. 33.

Læsio enormis, & enormissima in quo differant, cap. 21. num. 34.

Legatarij agere possunt summarie adversus hæredes, si adierint hæredita-

rem ex instrumento testamenti, cap. 2.
 num. 24. alij cap. 4 §. 3. in §. 3. §. 4. §. 5. §. 6. §. 7. §. 8. §. 9. §. 10. §. 11. §. 12. §. 13. §. 14. §. 15. §. 16. §. 17. §. 18. §. 19. §. 20. §. 21. §. 22. §. 23. §. 24. §. 25. §. 26. §. 27. §. 28. §. 29. §. 30. §. 31. §. 32. §. 33. §. 34. §. 35. §. 36. §. 37. §. 38. §. 39. §. 40. §. 41. §. 42. §. 43. §. 44. §. 45. §. 46. §. 47. §. 48. §. 49. §. 50. §. 51. §. 52. §. 53. §. 54. §. 55. §. 56. §. 57. §. 58. §. 59. §. 60. §. 61. §. 62. §. 63. §. 64. §. 65. §. 66. §. 67. §. 68. §. 69. §. 70. §. 71. §. 72. §. 73. §. 74. §. 75. §. 76. §. 77. §. 78. §. 79. §. 80. §. 81. §. 82. §. 83. §. 84. §. 85. §. 86. §. 87. §. 88. §. 89. §. 90. §. 91. §. 92. §. 93. §. 94. §. 95. §. 96. §. 97. §. 98. §. 99. §. 100.

Legato aut vendito artefacto, censetur
 vendita accessoria ipsius artefacti,
 cap. 7. num. 26.

Lex aut statutum non vestiunt pactum
 nudum, nisi hoc exprimant, cap. 1.
 num. 28.

Leges non ad pedem literæ, sed civiliter
 intelligendæ sunt, cap. 4. num. 7.

Lex præcipiens quod procedatur sola fa-
 cti veritate inspecta, non attento erro-
 re, processus non procedit in crimina-
 libus, cap. 5. num. 6.

Lex quando tribuit paratam executio-
 nem expressis in instrumento, subintel-
 lecta eandem habent executionem, cap.
 7. num. 11.

Lex quando dicit quod verbis expressum
 in instrumento habeant executionem
 paratam, subintellecta summarie non
 exequentur, cap. 7. num. 14.

Lex quando præcipit instrumentum exe-
 qui juxta tenorem, aut pro expressis
 in tenore, ad subintellecta non exten-
 ditur, cap. 7. num. 15.

Lex quando simpliciter loquens concedit
 paratam executionem, subintellecta
 comprehendit, cap. 7. num. 16.

Lex disponens quod casus fictus habeat
 eundem effectum, quem verus, etiam
 verificatur in statuto, cap. 8. num. 2.

Lex una dubia per alteram declaratur,
 cap. 13. num. 6.

Lex requirens expressionem nominis, sa-
 tisfit per æquipollens, id signo indubi-
 tabili demonstrando, cap. 16. num. 8.

Lex, aut homo loquens de obligatione, in-
 telligitur de obligationibus efficacibus,
 cap. 17. num. 4. & cap. 18. num. 2.

Ex locationis instrumento executivè agi
 nequit ad reconductionis premium, cap.
 12. num. 25. & cap. 15. num. 1. & 4.

Utraque sententia refellitur, num. 10.

Locatio ficta idem operatur quod vera,
 cap. 15. num. 3.

Locator utrum ex instrumento finita lo-
 cationis possit agere adversus condu-

ctorem, ut rem dimittat summarie,
 cap. 15. num. 10.

M

Magistratus si temporalis sit, lex
 contrahendi admittit facultatem,
 cap. 20. num. 112. & 114. Limita in
 necessarijs ad vitam, num. 115.

Magistratus perpetuus contrahere potest,
 cap. 20. num. 116.

Magistratus promittens instituere de certis
 bonis, censetur de presentibus illum in-
 stituere, cap. 17. num. 22.

Majoratus possessor utrum possit impug-
 nare alienationem bonorum majoratus
 à se factam, cap. 19. num. 2.

Majoratus omnium bonorum in tertij
 persona ex causa matrimonij, aut simi-
 li causa onerosa fieri potest, cap. 19.
 num. 21.

Mala fidei possessor titulus excusator à
 fructibus percipiendis secus si non ha-
 beat titulum, cap. 13. num. 29. Et ma-
 la fidei possessor tenetur de fructibus
 consumptis, ac si extarent, cap. 13.
 num. 11.

Mala fides ficta inducta per litis conte-
 stationem, utrum sufficiat ad condem-
 nationem fructuum, qui percipi potue-
 runt. Pro utraque parte, cap. 13. num.
 29.

Maritus si fateatur in instrumento do-
 tem se recepisse certam ab uxore, licet
 expressa promissio de restituendo solu-
 to matrimonio deficiat, potest summa-
 rie conveniri, cap. 8. num. 1.

Maritus potest contrahere super rebus
 mobilibus absque uxoris consensu, se-
 cus in immobilibus, cap. 20. num. 118.

Maritus si constante matrimonio ad mo-
 riam vergat, uxor non habet viam
 summariam pro repetenda dote, cap. 8.
 num. 3.

A matrimonio carnali ad spirituale va-
 let argumentum, cap. 8. num. 9. quod
 limita, num. 15.

- Metus exceptio impedit executionem instrumenti, si in continente prebetur, cap. 21. num. 3.
- Metus annullat contractus, si non ipso jure, saltem per judicem rescinduntur, ibid.
- Metus qualis esse debeat sufficiens ad contractus rescissionem, ibid.
- Metus reverentialis, quem precedent mine, vel Cybera, aut alius gravis metus, annullat contractus, cap. 21. num. 4.
- Metus reverentialis sine adjectione minorum aliquando annullat contractus, cap. 21. num. 5.
- Metus reverentialis patris, aut mariti, vel similis superioris, si terribiles sint, sufficiens est ad annullandum contractum, cap. 21. num. 6.
- Metus reverentialis contractus rescissionem operatur, cum lesio enormissima in actu concipitur, cap. 21. num. 7.
- Metum inducunt preces importunæ potentioris, & quando solæ preces, aut blanditiæ superioris sufficiant ad actus rescissionem, cap. 21. num. 8.
- Metus reverentialis præsumitur in uxore respectu mariti, & in filiis respectu parentis, cap. 21. num. 9.
- Metus purgatur per præsentiam consanguineorum, & per præsentiam iudicis, cap. 21. num. 10.
- Metus purgatur, si eum actus voluntarius subsequatur, & quando, cap. 21. num. 11.
- Minor finita cura, vel tutela potest summarie agere adversus tutorem ex instrumento ipso, per quod super rebus minoris contraxit, ut ipse reddat quod accepit, cap. 2. num. 28.
- Minor non solum adversus tutorem, sed adversus tertium, qui per instrumentum se nomine ipsius minoris causam agenti tutori obligaverat, agere summarie potest, cap. 2. num. 29.
- Minor usque ad septimum annum per se nullum actum gerere potest, nec tutore auctore, cap. 20. num. 49.
- Minor septemij à quo die computetur, à die natiuitatis, & die conceptionis, cap. 20. num. 50.
- Minor infantie proximus quis dicatur, & is nec tutore auctore contrahere potest, cap. 20. num. 51. & 52. Limita in contractu, in quo factus est locupletior, cap. 20. num. 53.
- Minor infantie proximus potest nominare emphiteusim, cap. 20. num. 56.
- Minor contrahens utrum possit restituere adversus declarationem petitam de stando, vel non stando contractus, cap. 20. num. 60.
- Minor pubes in quadruplici statu considerari potest, cap. 20. num. 63.
- Minor adultus curator em habens nullum contractum celebrare potest, nisi cum tutore auctore contrahat, nec mandatum institueret, cap. 20. num. 64. & 71.
- Minor adultus donare non potest causa mortis sine curatore, cap. 20. num. 65. & prædicta prohibitio extenditur ad bona castrensia, num. 66.
- Minor adultus disponere potest per ultimam voluntatem sine interventu curatoris, cap. 20. num. 67.
- Minoris adulti contractus valet, si ex eo fiat locupletior, cap. 20. num. 68.
- Minor adultus obligatur in contractibus, in quibus ex re actio nascitur, cap. 20. num. 69.
- Minor adultus contrahens, licet non obligetur, potest postea curator approbare, vel reprobare, cap. 20. num. 70.
- Minor adultus curatorem non habens omnem contractum gerere potest, cap. 20. num. 73.
- Minor adultus curatore carens non potest alienare immobilia, nec mobilia, quæ servando servari possunt, cap. 20. num. 74.
- Minor siue habeat curatorem, siue non, si se lesum inveniat, potest implorare beneficium restitutionis, cap. 20. num. 75.
- Minor conjugatus ætatis viginti annorum

- rum in hoc Regno habetur pro maiori viginti quinque annorum, & potest contrahere sine spe restitutionis, cap. 20 num 76.
- Minor conjugatus potest alienare immobilia cum auctoritate iudicis, cap. 20. num 77.
- Minor conjugatus habetur pro maiori, si nubat de consensu iudicis, cap. 20 n. 79.
- Minor curatorem habens, si nubat sine auctoritate iudicis indignè cum personâ equali non consequitur bonorum administrationem ante vigesimū ætatis annum; si verò nubat cum æquali, aut de jussu iudicis, ei tradenda est administratio bonorum post decimum septimum annum, ibid.
- Minor licet de licentia iudicis nubat, ei que sint bona tradita in decimo septimo anno ætatis sue, non proinde habetur pro maiori, inò expectandus est vigesimus annus, cap. 20 num. 80.
- Minor viginti annorum conjugatus si incidat in viduitatem, iterum habetur pro minori, cap. 20. num. 81.
- Minor femina viginti quinque annorum nupta cum maiori, si consentiat alienationi ab eo factæ sine decreto iudicis, talis alienatio est nulla, cap. 20. num. 82.
- Minor, qui veniam ætatis à Principe impetravit, amittit beneficium restitutionis, & eximitur à potestate curatoris, & plenam administrationem bonorum acquirit, immobilia tamen sine decreto alienare non potest, cap. 20. n. 83.
- Minor si post perfectam ætatem viginti quinque annorum ratam habeat alienationem à se factam, rata manet, cap. 20 num 84.
- Minoris rati habitio post viginti quinque annos potest fieri expresse vel tacite, si post vigesimum quintum annū taceat per quinquennium, cap. 20. n. 85. quod etiam procedit de jure Canonico, num. 86.
- Minoris ratificatio per lapsum quinquennij intelligitur, si non ignoret actum
- a se gestum esse, cap. 20. num. 87.
- Minori non nocet lapsus quinquennij, si protestatus est se uti sui et suo, cap. 20. num. 88.
- Minori non nocet lapsus quinquennij in contractibus lucrativis, sed decenij inter præsentis, & viginti inter abentes requiritur, cap. 20. num. 89.
- Minori non nocet lapsus quinquennij, si in contractu interveniat læsio enormissima, cap. 20. num. 90.
- Tale quinquennium à quo tempore incipiat currere, cap. 20. num. 91.
- Minor, qui se esse maiorem affirmavit, amittit beneficium restitutionis, cap. 20. num. 92.
- Minor quando restituatur adversus lapsum d. cendij, cap. 22. num. 69.
- Molestiæ appellatione in dubio venit molestia facti, non juris, cap. 14. n. 18.
- Monachus quidquid acquirit, Monasterio acquirit, quantumvis parentes habeat, cap. 8. num. 6. quod explicatur, num. 18.
- Monachi sine licentia prælati contrahere non possunt, cap. 20. num. 105.
- Monialis mortua paulo post professionem, utrum parentes possint repetere dotem cap. 8. num. 4. usque ad n. 15.
- Monialis habetur loco filie Monasterij, cap. 8. num 5. & 17.
- Monasterium habetur ad instar dispensatoris, cui certa quantitas traditur pro alenda Moniali, & ideo mortuo alimentando, tenetur dispensator tradito residuo rationem expensu reddere, cap. 8. num. 12.
- Monasterium non potest accipere dotem sine labe simoniae pro receptione Monialis, cap. 8. num. 13.
- Mora purgari potest usque ad litis contestationem cap. 9. num. 6.
- Morosus debitor si rem offerat creditori, ipsumque per interpellationem in mora constituat, & res creditore extante in mora recipiendi pereat, an nihilominus teneatur debitor ratione sue moræ, cap. 10. num. 15.

Mora si commissa sit non per lapsum diei, sed per extra iudicalem interpellationem, aestimatio non crescit ex eodem die interpellationis, nisi in contractibus bonæ fidei, non ita in contractibus stricti juris. Sed contraria sententia vrior est, cap. 11. num. 4.

Mora irregularis tantum operatur effectum, quod morosus in lucro non versetur, non vero ut damnum incuriat, cap. 11. n. 5. & cap. 12. n. 21. 44. & 50.

Morosus debitor tenetur ad interesse quanti plurimi etiam re perempta, cap. 11. num. 10.

Mora regularis operatur ut reus condemnatur ad usuras fructuum, damnum, & interesse lucri cessantis, cap. 12. num. 21.

Morosus emptor non tenetur solvere interesse lucri cessantis, si non sit interpellatus ut solveret pretium, cap. 12. num. 44.

Mora irregularis culpabilis, & quæ à jure fingitur, quæ sit, cap. 12. num. 50.

Morosus debitor minoris mora irregulari tenetur ad usuras, & interesse, cap. 12. num. 52.

Debitor si in mora irregulari persistat per biennium, tenetur solvere usuras, cap. 12. num. 53.

Mora quomodo liquidari, & probari potest, cap. 13. num. 9 & 10.

Mora non datur ubi competit exceptio, cap. 14. num. 17.

Motus Pij V. non est receptus in hoc Regno, cap. 12. num. 77.

Mulier, quæ sine consensu viri contrahere non valet, potest quasi contrahere, cap. 2. num. 3.

Mulier fidejubens non obligatur, cap. 20. num. 17.

Mutus. Vide verb. Surdus,

N

Negotiorum gestor poterit summarie pulsari ex instrumento de

recepto, si quid ab aliquo absentis negotii in agens acceperit, non è conuerso, cap. 2. num. 30.

Nominatio emphyteusis si sit nulla, potest emphyteuta de novo nominare, cap. 18. num. 4.

Non numeratæ pecuniæ exceptio in continenti opposita instrumenti executionem impedit, & sufficit quod opponatur, nec est necesse quod probetur, cap. 22. num. 38.

Hoc procedit in causa mutui, secus in ceteris contractibus, cap. 22. num. 39.

Non numeratæ dotis exceptio durat per annum post solutum matrimonium, si illud intra biennium dissolvatur, si vero per decennium matrimonium protendatur, illo dissoluto tantum intra tres menses conceditur, illo vero prædurante ultra decennium, prædicta exceptio cum privilegio suo denegatur, ibid.

Non numeratæ pecuniæ exceptio ut relevet ab onere probandi, opponi debet intra sexaginta dies à die quo instrumentum factum est, licet de jure communis duret per biennium, cap. 22. n. 40.

Si actio non intentetur intra sexaginta dies, potest debitor protestare se non receisse pecuniam, & tunc manet perpetua exceptio, ibid.

Non numeratæ pecuniæ exceptio etiam si opponatur intra sexaginta dies, non transfert onus probandi, si Tabellio attestetur coram testibus pecuniam fuisse numeratam, cap. 22. num. 41.

Prædicta exceptio etiam non operatur effectum, si renuntiata sit ex intervallo, quia licet non repellatur ab ea opponenda, non tamen transfert onus probandi in creditorem, cap. 22. num. 42.

Prædicta exceptio etiam non operatur effectum, si geminata sit confessio, & secunda confessio fiat ex intervallo, cap. 22. num. 43.

Prædicta exceptio etiam non operatur effectum, cum confessio facta fuit in iudicio, cap. 22. num. 45.

- Prædicta exceptio etiam non operatur effectum, si promissio creatoris præcessit chirographo, cap. 22. num. 44.*
- Prædicta exceptio non operatur effectum, quando debitor debitum agnovit subvendo partem, cap. 22. num. 46.*
- Non numeratæ pecuniæ exceptione succurritur creditori, qui schedam dedit de recepto spe futuræ numerationis, si intra triginta dies opponatur, onus probandi in debitorem transfertur, ibid.*
- Non numeratæ pecuniæ exceptio si non opponatur intra terminum legalem, probatur, si testes, qui celebrationi instrumenti interfuerunt, jurent nullam illo tempore vel loco fuisse pecuniam numeratam, cap. 22. num. 47.*
- Secundus modus probandi est, si creditor probet post suam confessionem de recepto debitorem ei promississe pecuniam tradere, cap. 22. num. 48.*
- Non numeratæ pecuniæ probatio in hoc Regno non admittitur per testes, quando exceptio fuit opposita post sexaginta dies; & quando admittatur probatio per testes, cap. 22. num. 49.*
- Novatum instrumentum executionem paratam non habet, cap. 16. num. 1.*
- Novata sententia non habet executionem, ibid.*
- Novatio est prioris obligationis in aliam transfusio, ibid.*
- Novatio licet olim ex conjecturis induceretur, hodie tamen non censetur inducitur per secundam obligationem, nisi id expressum sit à contrahentibus, cap. 16. num. 3.*
- Novatum instrumentum non censetur per secundum obligationis instrumentum, cap. 16. num. 4.*
- Novata obligatio non censetur ex acceptance fidejussorum, cap. 16. num. 5.*
- Novata obligatio non censetur per acceptance pignorum, aut per incarcerationem debitoris, cap. 16. num. 7.*
- Novatio non censetur facta, quanvis prior obligatio alteretur, ut in die, pæna, vel conditione, ibid.*
- Novatio censetur facta, quando secunda obligatio stare non potest simul cum priori, quia sunt incompatibiles, cap. 16. num. 8.*
- Novatio ut censeatur facta, non requiritur expressio vocalis, sed quod ita animus contrahentium declaratur verbo, vel facto, ut dubitationi locus non sit, ibid.*
- Novatio inducitur, quando in secunda obligatione res diversa promittitur, & fidejussor liberatur, cap. 16. num. 9.*
- Novatio inducitur, quando delegatio facta est, cap. 16. num. 10.*
- Novatio utrum inducitur censeatur in casibus, in quibus de jure digestorum ex conjecturis inducebatur, ut in eisdem illa fiat ope exceptionis. Pro utraque parte disputatur, cap. 16. num. 11.*
- Novatio fit per litis contestationem, & per sententiam sed non ut fiat jus creditoris, cap. 16. num. 12.*
- Novatio solum conceditur illi, qui potest alienare, cap. 16. num. 13.*
- In notorijs sententia non requiritur, cap. 20. num. 40.*
- Nullitas privat essentialiam rei, cap. 18. num. 3.*
- Nullitatis exceptio nunquam censetur exclusiva, quanvis lex prohibeat omnes exceptiones, cap. 18. num. 13.*
- Nullitas si apparet ex facie instrumenti, iudex ad assignationem decendij non procedet, etiam citra postulationem partis, cap. 18. num. 19. 20 & 21.*
- Nullitas solum suspendit executionem, si per exceptionem opponatur; sicus si per actionem deducatur, cap. 18. num. 22.*
- Nullitas non suspendit in accessoria obligatione, quanvis suspendat in obligatione principali, cap. 18. num. 24.*
- Nullitas non suspendit, quando actus nullus sustinetur ratione juramenti in eo interpositi, cap. 18. num. 23.*
- Nullitas contractuum provenit ex qua-*

tuor fontibus, vel prove. ex causa materiali, vel ex causa efficiente, vel ex causa formali, vel ex causa finali, cap. 18. num. 25.

Nullitas ex defectu causæ efficientis in decendo probata instrumenti executionem impedit, cap. 20. num. 1.

O

Obligatio est, omne juris vinculum, quo necessitate adstringimur alicujus rei solvendæ secundum nostræ Civitatis jura, cap. 1. num. 3.

Obligatio civilis habet summariam executionem per publicum instrumentum celebrata, cap. 1. num. 14.

Ex obligatione resultante ex quasi contractu competit via summaria apud Italos, cap. 2. num. 1. usque ad 8.

In obligationibus dandi procedit sine dubio nostra Ord. lib. 3. tit. 25. cap. 4. num. 1.

Utrum procedat in obligationibus faciendi cap. 4. num. 2. usque ad 5.

Obligatus ad factum non tenetur præcise facere, sed liberatur solvendo interesse, cap. 4. num. 3 & 4.

In obligationibus faciendi utrum ex eodem instrumento secundum jus commune, & indistincte apud exteros habente clausulam guarantee procedatur summarie post moram ad interesse. Firmatur affirmativa sententia. Secus de jure Castellæ, & Lusitano, quia apud nos, & Castellanos, quia habet instrumentum, non habet sententiam, cap. 4. num. 4. 5 & 6. Contraria sententia stabilitur, cap. 8. num. 9 & 10.

Obligatus ad tradendam speciem per instrumentum, utrum cogatur præcise ad tradendum, vel satisfaciat præstando interesse, cap. 4. num. 12.

Obligatio multis modis deprehenditur ex sententia verborum, licet id non sonent primò ex natura contractus, cap. 7. num. 18.

Secundo deprehenditur obligatio extra corticem verborum ex præsumptione, seu fictione legis cap. 7. num. 19.

Obligatio eadem qualitas, quæ invenitur in instrumento debitoris, censeatur repetita in instrumento, & persona fidejussoris, cap. 7. num. 22.

Obligatio extra verba instrumenti ex sensu verborum non naturali, sed civili, habet summariam executionem, cap. 7. num. 24.

Obligatio extra verba ex connexionione rerum, ad quas tacita mens partium extenditur, habet summariam executionem; nam licet casus omissus maneat in dispositione juris communis, tamen si datur connexio ex mente partium, non dicitur omissus, sed comprehensus, cap. 7. num. 25.

Obligatio subintelligitur ex verbis, quando ex precedentibus, & sequentibus scripturæ verbis aliquid in bono sensu resultat, istud enim habetur pro expresso, & non omissio, cap. 7. num. 27.

In obligationibus dandi cum semper creditoris intersit rem dari, nec post moram, imò nec re perempta subrogatur æstimatio in obligationem, cap. 9. n. 7.

Hæc conclusio procedit in contractibus nominatis, non verò in innominatis, cap. 9. num. 8.

In obligationibus rem restitui si mora interveniat, durat res in obligatione, cum semper creditoris intersit eam sibi restitui, cap. 9. num. 9.

Obligatio restricta in se ad certum terminum, quando ex concessione, & liberalitate creditoris prorogatur, jam ex illo primo instrumento agi summarie non potest, nec fidejussores tenentur, cap. 16. num. 14.

Obligandi promissio ad dandum vel faciendum an directe obliget, ac si de presenti promissio facta fuisset. Pro utraque parte disputatur, cap. 17. num. 21. & 22.

Ex obligatiōe inefficaci instrumenti utrum enervetur via summaria Affirmativa

mutua sententia tueretur, cap. 18. n. 1.
 Ex obligatione nulla tenet secunda sen-
 tentia, quod possit executive agi ex
 instrumento confessionis, seu precepti
 gaurentigie, cap. 18. num. 14.
 Ex obligatione nulla tenet tertia senten-
 tia, quod si statutum precepit exe-
 qui instrumentum propter prece-
 ptum gaurentigie, omnino exequitur;
 si vero jubeat instrumenta exequi pro-
 pter contractum, tunc executive agi
 non potest, cap. 18. num. 15.
 Predicta sententia non habet locum in

nostro Regno, sed distinguendum est,
 quod aut nullitas appareat ex instru-
 mento, aut in continenti prohibetur vo-
 tra d. cenarium: in hoc casu impedit
 executionem; secus si non appareat, cap.
 18. num. 16.
 Obligatio naturalis parit exceptionem,
 seu retentionem, cap. 19. num. 2.
 Obligatio in debitoris arbitrio collata est
 nulla, cap. 21. num. 37. & 38.
 Officium judicis in continentis per reum
 imploratum casu, quo ei competit viam
 summariam impedit, cap. 22. num. 56

Ordinationes Regni.

Ex Lib. 1.

T It. 1. §. 16. cap. 5. num. 4.
 Tit. 5 §. 12. cap. 5. num. 6.
 Tit. 52 §. 12. cap. 6. num. 16.
 Tit. 62 §. 38. cap. 22. num. 30. 77. 78. &
 79.
 Tit. 62. §. 49. cap. 14. num. 5.
 Tit. 65 §. 36. cap. 19. num. 4.
 Tit. 66 §. 33. cap. 21. num. 18.
 Tit. 78 §. 14. cap. 21. num. 53. 54. & 55.
 Tit. 87. §. 26. cap. 20. num. 71.
 Tit. 87. §. 19. 27. & 28. cap. 2. num. 79.
 80. 81. 83.
 Tit. 87. §. 28. cap. 20. num. 76. & 77.
 Tit. 95. cap. 2. num. 23.
 Tit. de regimine Palatii §. 13. cap. 20.
 num. 83.

Ex Lib. 2.

T It. 8 §. 1. cap. 6. num. 19.
 Tit. 18. cap. 8. num. 15.
 Tit. 18. §. 3. cap. 12. num. 76.
 Tit. 24. cap. 19. num. 4.
 Tit. 26 §. 19. cap. 19. num. 8.

Ex Lib. 3.

T It. 6. §. 4. cap. 2. num. 4. 13. 14. 18.
 30. & 32.
 Tit. 17. §. 6. cap. 21. num. 23.
 Tit. 20. §. 4. cap. 13. num. 4. & 11.
 Tit. 25. cap. 1. num. 1. & 30. cap. 2. num. 1.
 7 & 33. cap. 3. num. 1. cap. 4. num. 1. 4.
 5. 6. & 8. cap. 5. num. 9. & 12. cap. 6.
 num. 1. 8. & 9. cap. 7. num. 1. 3. & 17.
 cap. 8. num. 2. cap. 11. num. 15. & 18.
 cap. 12. num. 1. cap. 13. num. 7. cap. 15.
 num. 5. cap. 17. num. 4. cap. 18. num. 2.
 13. 16. & 18. cap. 19. num. 1. cap. 21.
 num. 2. 3. 5. & 36. cap. 22. num. 2. 3. 19.
 38. & 69. cap. 20. num. 92. & 103.
 Tit. 25. §. 5. cap. 7. num. 4. cap. 10. num. 3.
 cap. 11. num. 16. cap. 12. num. 27. cap.
 14. num. 1. & 2. cap. 15. num. 9. & 10.
 Tit. 25. §. 8. cap. 6. num. 6. 9. 12. 14. 18. &
 19.
 Tit. 25. §. pen. cap. 21. num. 36.
 Tit. 25. §. fin. cap. 2. num. 25. & 32.
 Tit. 29. §. fin. cap. 20. num. 62.
 Tit. 41. §. 1. cap. 22. num. 69.
 Tit. 41. §. 2. cap. 20. num. 62. & 82.
 Tit. 41. §. 4. cap. 22. num. 69.
 Tit. 41. §. 8. cap. 20. num. 8. 49. 61. & 62.
 Tit. 42. in princip. cap. 20. num. 83.

Tit.

Tit. 42. §. 2. & 3. *ibid.*
 Tit. 42. §. 4. cap. 20. num. 82.
 Tit. 53. §. 11 & 13 cap. 5. num. 6.
 Tit. 59. cap. 15. num. 7.
 Tit. 59. §. 15. cap. 21. num. 56.
 Tit. 63. in princip. cap. 5. num. 6.
 Tit. 66. §. 1. cap. 13. num. 6. 16. & 27.
 Tit. 66. §. 2. cap. 13. num. 2. 3. & 11.
 Tit. 66. §. 3. cap. 13. num. 11.
 Tit. 78. §. 2. cap. 6. num. 15. & 17.
 Tit. 86. in princip. cap. 6. num. 1.
 Tit. 87. §. 1. cap. 19. num. 26.

Ex Lib. 4.

Tit. 1. §. 1. cap. 21. num. 23 & 37.
 Tit. 5. in princip. cap. 22. num. 51.
 Tit. 5. §. 2. cap. 3. num. 9. & 10.
 Tit. 10. §. 3. cap. 19. num. 14. & 35.
 Tit. 13. in princip. & §. 1. cap. 21. num.
 17. 29. & 31.
 Tit. 13. §. fin. cap. 13. num. 20. cap. 21. num.
 16. 31. & 33.
 Tit. 15. cap. 20. num. 112. 114. & 115.
 Tit. 19. cap. 21. num. 36.
 Tit. 20. cap. 11. num. 12.
 Tit. 37. §. 4. & 5. cap. 18. num. 4.
 Tit. 43. cap. 20. num. 112. cap. 21. num. 5.
 Tit. 48. §. 1. cap. 14. num. 5.
 Tit. 5. §. 2. 3. & 4. cap. 20. num. 96.
 Tit. 51. in princip. cap. 22. num. 42.
 Tit. 51. §. 2. cap. 22. num. 40.
 Tit. 51. §. 5. cap. 22. num. 39.
 Tit. 51. §. 6. cap. 22. num. 49.
 Tit. 53. §. fin. cap. 22. num. 18.
 Tit. 67. in princip. cap. 12. num. 77. cap.
 19. num. 26.
 Tit. 67. §. 3. cap. 12. num. 11. 12. 17. &
 44.
 Tit. 70. §. 1. cap. 4. num. 10. cap. 9. num. 4.
 cap. 12. num. 4. & 42. cap. 14. num. 2.
 & 3.
 Tit. 70. §. 2. cap. 12. num. 5.
 Tit. 70. §. 3. cap. 19. num. 32.
 Tit. 70. §. 4. cap. 19. num. 30.
 Tit. 70. §. fin. cap. 14. num. 5.
 Tit. 71. cap. 21. num. 35.

Tit. 73. cap. 14. num. 5. cap. 19. num. 27.
 Tit. 75. cap. 20. num. 106. 107. 108. &
 109.
 Tit. 75. §. 1. cap. 20. num. 101.
 Tit. 78. in princip. cap. 22. num. 32 &
 36.
 Tit. 78. §. 1. cap. 21. num. 27. & 30.
 Tit. 78. §. 3. cap. 22. num. 29.
 Tit. 78. §. 4. cap. 22. num. 28.
 Tit. 78. §. 6. cap. 22. num. 30. & 31.
 Tit. 78. §. penult. & ultim. cap. 22. num.
 33.
 Tit. 81. in princip. cap. 20. num. 4. & 6.
 Tit. 81. §. 1. cap. 20. num. 7.
 Tit. 81. §. 3. cap. 20. num. 94.
 Tit. 81. §. 4. cap. 20. num. 33.
 Tit. 97. §. 2. cap. 20. num. 24.
 Tit. 103. §. 3. cap. 20. num. 4.
 Tit. 103. §. 6. cap. 20. num. 32. 33. & 37.
 Tit. 103. §. 7. cap. 20. num. 40.

Ex Lib. 5.

Tit. 57. cap. 21. num. 13.
 Tit. 58. *ibid.*
 Tit. 59. *ibid.*
 Tit. 132. §. fin. cap. 16. num. 15.
Pactum nudum probatum per publi-
 cum instrumentum non habet exe-
 cutionem summariam, cap. 1. num. 15.
 & 16.
 Pactum vestitum parit actionem, &
 quando dicatur vestitum, cap. 1. num.
 17.
 Pactum vestitur ex conventionem partium
 tripliciter; primo per nomen elegans;
 secundo per implementum; tertio per
 approbationem alicujus legis, cap. 1.
 num. 18. & 19.
 Ex pacto nudo de jure Canonico datur
 actio, & peccat mortaliter non im-
 plens pactum nudum, cap. 1. num. 21.
 Pactum nudum in instrumento guaren-
 tigio

- tigia producit actionem, cap. 1. num. 25. 26. & 27.
- Si in pacto nudo adjiciatur stipulatio, censetur vestitum, cap. 1. num. 29.
- Pacta novissima derogant prioribus, nisi in primo contractu detur clausula derogatoria secundi, cap. 14. num. 25.
- Pactum de renuntiando, aut cedendo, non est cessio, aut renuntiatio, cap. 17. num. 21.
- Pactum super viventis hereditate valet, quando non venit principaliter, sed in consequentiam, cap. 19. n. 34.
- Parentes preferuntur Religioni in legitima, ingrediente filio Monasterium, cap. 8. num. 14.
- Pater promittens filium per titulum onerosum in tertiam meliorare, censetur de presenti meliorationem facere, cap. 17. num. 22.
- Pater plus diligit filium maiorem, quam juniores, cap. 20. num. 20.
- Pauperes prestat justam causam restitutionis ex clausula generali, cap. 14. num. 13.
- Paena conventionalis stipulata in contractu, scilicet quod si non solvat certo die, solvet quid certum nomine salarii, utrum validum sit pactum Affirmativa tuetur, cap. 12. num. 3. Contraria multoties in Senatu approbata est, ibid.
- Talis paena aut adjicitur obligationi rei, quae consistit in numero, pondere, & mensura, tunc talis pactio est prohibita, cap. 12. num. 4.
- Si vero adjicitur obligationi facti, tunc licita est, cap. 12. num. 5 & 6.
- Paena summarie peti nequit, & quando debeat, cap. 14. num. 1.
- Paena debitum si li. usdum proponatur, summarie peti potest, cap. 14. num. 2.
- Paena non mandatur executioni, nisi quantum interest creditorem fidem sibi non esse servatam, cap. 14. num. 2.
- Paena cum adjicitur obligationi quantitatis, nulla est. Fallit in locatore, qui generari non est solitus conductori, si pensionem debito tempore non solvat, paena vinculum imponi potest, cap. 14. num. 3.
- Paena quando imponi non potest, exigi potest inter esse lucri cessantis, & damni emergentis, ibid.
- Paena adjici potest in obligationibus facientis, quae duplum non excedat, ibid.
- Paena si adjicitur contractui reprobato, est nulla, cap. 14. num. 4.
- Paena adjecta facto impossibili quando sit valida, ibid.
- Paena adjici potest contractui in nullo, qui poterat de jure Canonico confirmari juramento, cap. 14. num. 5.
- Paena quantumvis liquida ex insirumento summarie, vel ordinarie peti nequit, cum ante iudicium ceptum creditor cum debitor super principali transigit, illud ce remisit, cap. 14. num. 6.
- Paena remissa censetur, si post moram in iudicio creditor debitum principale postulavit absque protestatione, ibid.
- Paena, quanvis pluries contraventum sit, semel tantum debetur, ibid.
- Paena non debetur, si creditor in contractu ultro citroque obligatoris in totum non implevit; secus si debitor in totum non implevit, cap. 14. num. 7 & transit ad heredes, num. 8.
- Paenam evitat debitor, si non implevit ob paupertatem, aut propter simile impedimentum, cap. 14. num. 8. & 13.
- Paena quando debeat in obligationibus faciendi, & quando transeat contra heredes, cap. 14. num. 8. & 9.
- Paena opposita utri ex contrahentibus, ad alterum non extenditur, cap. 14. num. 10.
- Paena praescribitur spatio triginta annorum, cap. 14. num. 11.
- Paenam non incurrit juste impeditus, & quale impedimentum dicatur justum, cap. 14. num. 12.
- Paena non liberat impedimentum in obligatione dandi genus, seu quantitatem, ibid.

- A pœna excusat justus error*, cap. 14. num. 12.
- A pœna excusat oblivio, & interitus rei promissæ ante meram contingens*, cap. 14. num. 15.
- A pœna tradendi liberatur debitor, si jussu judicis ad tertij instantiam arrestum fiat in re, seu pecunia promissa*, cap. 14. num. 16.
- A pœna excusat incarceration debitoris*, ibid.
- Pœnam non incurrit debitor, qui vult compensare cum simili debito*, cap. 14. num. 17.
- Pœna privationis hereditatis aut legati appositæ à testatore hæredi, vel legato, ne controversiam moveat contra testamentum, aut uxori, ne inferat molestiam, licita est*, cap. 14. num. 18.
- Pœna remittitur, si ille, cujus favore imposita est, patiatur alterum agere, & contravenire*, cap. 14. num. 19.
- Pœna incurritur ob propriam culpam, non alienam*, cap. 14. num. 20.
- Pœna non incurritur, nisi cum præceptum pœnale fuit licitum, & justum; secus si præcipiatur aliquid injustum sub pœna*, cap. 14. num. 21.
- Pœna privationis hereditatis quando committatur, & pœna stipulationis amplius non peti, questionem non movere, controversiam, causam, litem, in jus non vocare, & quomodo deprehendatur litem seu exceptionem contravenientis fuisse justam, vel injustam*, cap. 14. num. 22. & 23.
- Pœna ut incurratur à contraveniente, necesse est, quod contraveniat formaliter, ita quod ejus animus directo feratur ad contraveniendum*, cap. 14. num. 26.
- Pœna appositæ in contractu solum viget in contractu valido*, cap. 18. num. 8.
- Pœna conventionalis in contractu nullo valet*, cap. 19. num. 30.
- Perempta re, agi summarie potest ex instrumento ad æstimationem*, cap. 4. n. 11.
- Perempta re, melius est creditori petere, quia cum ea restitui non potest, fiet condemnatio ad hodiernum valorem; si autem hodie minus valeat, plus expedit petere æstimationem temporis, quo res perempta est*, cap. 9. num. 10.
- Perempta re condemnata per sententiam, ista exequi potest in æstimatione*, cap. 10. num. 2.
- Perempta re postquam debitor fuit in mora solvendi, tunc ad æstimationem tenetur. Quod limita, si debitor morosus justam causam habuerit litigandi*, cap. 10. num. 9.
- Perempta re post moram irregularem, an debitor teneatur ad æstimationem*, cap. 10. num. 10.
- Perempta re culpa debitoris, sive ante, sive post moram, tenetur debitor de interitu, & deterioratione*, cap. 10. num. 8.
- Perempta re penes creditorem, an debitor teneatur ad æstimationem*, cap. 10. num. 12. 13. & 14.
- Positionibus tenetur quilibet respondere in civilibus aliàs habetur pro confesso, non ita in criminalibus*, cap. 5. num. 8.
- Præscriptio interrumpitur, quando libellus, aut litis contestatio est invalida*, cap. 18. num. 6.
- Phrænetici contrahere non possunt*, cap. 20. num. 11.
- Præsumptio est liquidissima probatio*, cap. 7. num. 19.
- Præsumptio naturalis, & civilis transfert onus probandi in adversarium*, cap. 12. num. 14.
- Pretia rerum non consistunt in indivisibili*, cap. 10. num. 3.
- Procurator mandatum non habens, vel falsum seu revocatum, non obligat dominum ex contractu*, cap. 20. n. 116.
- Promissa re quæ tradi non potest, vel cum difficultate, an liberetur debitor solvendo æstimationem*, cap. 10. num. 11.
- Ex promissione vendendi nullum jus reale,*

- reale, vel dominium acquiritur, sed solum jus personale, cap. 17. num. 21.
- Promissio renovandi emphyteusim non est renovatio, ibid.
- Prodigi contractus post prohibitionem administrationis sunt nulli, cap. 20. num. 32. & 33.
- Etiam est nullus, si quis scienter contrahit cum prodigo ante interdictionem administrationis bonorum, in ludo, simili ve loco perditionis, aut cum sit male consumptum, cap. 20. num. 34.
- Etiam est nullus, cum ex ipso contractu prodigalitas notorie apparet, cap. 20. num. 35.
- Prodigo quando bonorum administratio à iudice censeat ir adempta, & utrum declarando per sententiam esse prodigum, cap. 20. num. 36.
- Et utrum ex quo iudex fecit proclamare causa cognita, quod nemo cum tali contrahat, cap. 20. num. 37.
- Et utrum ex eo quod iudex curatorem prodigo dedit, censeatur illi bonorum administrationem adimere, cap. 20. num. 38.
- Et utrum facta bonorum interdictione prodigo, statim nulli sint actus, & contractus celebrati cum eo in eo temporis spatio, quod interiacet inter decretum interdictionis bonorum, & proclama, cap. 20. num. 39.
- Prodigalitates exceptio in descendo probata viam summariam instrumento impedit, quantumvis constet contractus tempore prodigum à prodigalitate vitio respuisse. Contraria sententia tuetur, cap. 20. num. 40.
- Prodigi contractus gestus cum curatore sunt validi, cap. 20. num. 42.
- Prodigi contractus ei utilis valet, cap. 20. num. 41.
- Prodigi obligantur, cum non ex consensu, sed ex re actio nascitur, cap. 20. num. 43.
- Prorogata obligatione, an ex instrumento illius obligationis summarie agi possit, cap. 16. num. 14.
- Si prorogetur terminus ad solutionem, sustinetur obligatio cum omnibus qualitatibus, ibid.
- Prorogato termino debitori obligato cum juramento, si non solvat, perjurium incurrit, ibid.
- Prorogato termino debitori, cui iussu est solvere intra terminum cum excommunicationis pena, si intra terminum non solvat, excommunicationem incurrit, ibid.
- Prorogato contractu conductionis fidejussores pulsari summarie non possunt ad pensionem temporis reconductionis, nec ex primo, nec ex secundo instrumento, nisi prestitisset consensum renovationi, aut prorogationi: quod limitatur duobus casibus de jure Regni, scilicet in fidejussore de iudicio iusto dato ad certum tempus, & in fidejussore publicani reddituum regalium, cap. 16. num. 15.
- Prorogato termino iudici ad certum tempus assumpto, periculum prorogationis temporis ad fidejussores non spectat, cap. 16. num. 16.
- Prorogatio censeatur facta cum omnibus qualitatibus, & clausulis primæ obligationis, cap. 16. num. 17.
- Prorogata obligatione, censeatur repetita pignora, interesse, pena, & cætera accessoria pendentia à mera partium voluntate, non verò quæ à tertij voluntate pendent, cap. 16. num. 20.
- Prorogatio tacita, sive expressa debet fieri ad tantundem tempus, quo duravit actus, qui prorogatur, cap. 16. num. 21.
- Prorogatio debet fieri durante adhuc actu, qui prorogatur, & si aliter fiat, non est vera prorogatio, cap. 16. num. 22.
- Puberis obligatio inter se, & ipsum curatorem est nulla, cap. 20. num. 72.
- Pupillus pubertati proximus potest tutore authore omnes actus gerere, cap. 20. num. 57.
- Pupillus pubertati proximus sine tutoris

authoritate non obligatur; tamen id non procedit, quando contractus in ipsius cedit utilitatem, ibid.

Quietatio aliquando non impedit instrumenti executionem, & quando, cap. 22. num. 20. & 21.

Q

Quasi contractus ex mente præsumpta partium inductus est, cap. 2. num. 10. & 11.

Quasi contractus inductus censetur inter heredem, & legatarium tempore aditionis hereditatis, cap. 2. num. 12.

Quasi contractus inductus censetur inter tutorem, & pupillum, cap. 2. num. 13.

Quasi contractus inducitur ex negotio gesto, cap. 2. num. 14.

Quasi contractus inductus censetur in iudicio communi dividundo, cap. 2. num. 15.

Quasi contractus inducitur, quando proponitur edictum, vel emititur præconium, quo promittitur res magis licitanti, cap. 2. num. 16.

Quasi contractus inducitur per litis contestationem, cap. 2. num. 17.

Quasi contractus inducitur per sententiam, cap. 2. num. 18.

Licet quasi contractus initus inter heredem, vel alium in re communi impendentem, ut quod in parte alterius impendit, repetere possit, tamen ex instrumento expensi cum tertio gesti non poterit summarie agere expensens contractum, in cuius bonis expendit, cap. 2. num. 31.

Quasi contractus celebratus censetur inter dominum, & procuratorem de jure Regio, si procurator vel factor solutionem accipiat à debitore domini, præstetque recepti instrumentum, potest à domino ex illo instrumento recepti conveniri summarie, cap. 2. num. 32.

Quietationis exceptio acceptilationis, seu pacti de non petendo probata in continenti, instrumenti impedit executionem, cap. 22. num. 19.

R

Ratio ubi datur eadem, datur eadem juris dispositio, cap. 2. num. 6.

Ratio cur jus civile induxit quasi contractus, cap. 2. num. 9.

Reconductio est tacitus contractus ex instrumento expressi contractus, seu locationis, juncta permanstone conductoris in prædio, necessario resultans, ita quod prima locatio, ejusque pretium, pœnæ, & hypothecæ vinculum in ipsa adjecta, repetita censeantur, cap. 15. num. 1.

Reconductio est veluti quædam extensio prioris conductionis cum omnibus suis qualitatibus, cap. 15. num. 2.

Reconductio est novus contractus diversus à primo, cap. 15. num. 5.

Reconductio utrum sine scriptura fieri possit, quando contractus cum scriptura celebratus fuit, cap. 15. num. 7.

Reconventioni locus est, quando compensatio non admittitur, cap. 22. num. 37.

Remedium ordinarium ubi adest, non conceditur extraordinarium, cap. 20. num. 82.

In rescriptis beneficialibus si requiritur expressa mentio, non sufficit mentio descendens ex consequentia verborum, sed requiritur expressa, cap. 12. num. 24.

Rescriptum impetrans si teneatur exprimere, & mentionem facere primi rescripti, ad hoc non adstringitur, si illud fuit nullum, cap. 18. num. 10.

Resolutio contractus quomodo fieri debeat, cap. 22. num. 65.

Res talis præsumitur, qualis producere solet in genere suo, cap. 12. num. 14.

Res integra quando dicatur, cap. 22. num. 66.

Resoluto contractu principali, omnia pacta,

- paeta, & clausulae ei adhaerentes, & accessoriae dissolvuntur, *ibid.*
- Restitutionis in integrum exceptio opposita executionem instrumenti impedit, *cap. 22. num. 67. & 62.*
- Restitutio in integrum petita intra decendum, instrumenti impedit executionem, *cap. 20. num. 93.*
- Repetere possum summarie, si tibi dederem, ut aliam dares, vel ut facias, si probetur contractus iste, & implementum ex mea parte per instrumentum, te ex parte non implente, *cap. 2. num. 20. & 21.*
- Repetere possum summarie, si tibi dederem ex causa de praeterito, quam existere putavi, cum non existeret, ex ipsa scriptura, qua attestaris rem a me ex illa causa recepisse, liquidato defectu conditionis, *cap. 2. num. 22.*
- Repetere possum summarie, si ob turpem causam dedi tibi rem, quando turpitudine est ex parte recipientis, si ex instrumento constet de turpitudine, *cap. 2. num. 23.*

S

- Scriptum, & non scriptum non differunt in substantia, sed in executione, *cap. 12. num. 25.*
- Scriptura quando est de substantia, non valet reconductio sine nova scriptura; secus quando solum requiritur ad probatum. *cap. 15. num. 7.*
- Scriptura si pro forma requiratur, & fi-
ciente, non tenet contractus; secus si solum ad probationem requiratur, *cap. 21. num. 36.*
- Sententia instrumentum paratam habet executionem summariam, *cap. 6. n. 1.*
- Ex sententia nascitur quasi contractus, *cap. 6. num. 3.*
- Sententia an habeat executionem paratam, si imploretur officium iudicis; ita si executio petatur per actionem in factum, *cap. 6. num. 4. & 5.*
- Ord. nostra substulit has dubitationes, *cap. 6. num. 6.*
- Sententia novata amittit executionem summariam, *cap. 6. num. 7.*
- Sententia novata per instrumentum publicum habet executionem summariam, *cap. 6. num. 8.*
- Sententia est judicialis controversiae finem imponens, continens absolutionem, vel condemnationem, *cap. 6. num. 10.*
- Sententia deperdita, & reformatata habet summariam executionem; secus ante reformationem, quamvis tenor probe-
tur per testes, *cap. 6. num. 11.*
- Sententia arbitri utrum habeat executionem summariam, *cap. 6. num. 12. & 13.*
- Et quid in sententia Arbitratoris, *cap. 6. num. 14. & 15.*
- Sententiae Arbitratoris executio summa-
ria an suspendatur, petita reductione ad arbitrium boni viri, *cap. 6. num. 16. & 17.*
- Sententia delegati utrum habeat summa-
riam executionem, *cap. 6. num. 18.*
- Sententia delegati fidem non habet, nisi commissio inseratur, *ibid.*
- Sententia lata in iudicio Ecclesiastico utrum possit ex illa per actionem ex facto iudicati summarie agi per decendum in seculari iudicio, *cap. 6. n. 19.*
- Sententiae tot sunt, quot capita, *cap. 7. num. 4.*
- Sententia est stricti juris, *cap. 11. num. 14. & cap. 13. num. 30.*
- Sententia retrahitur ad tempus litis contestatae, ac si eo tempore res aetori restitueretur, *cap. 13. num. 27.*
- Sententia praesumitur valida, dum nul-
litas non probatur, *cap. 17. num. 17.*
- Servitus constituta hauriendi aquam ex puteo, censetur quoque concessa servi-
tus itineris ad puteum, *cap. 7. num. 26.*
- Servus contractus celebrare non potest, *cap. 20. num. 104.*
- Simulati contractus sunt nulli, *cap. 21. num. 35.*

- Socer si det fundum in dotem pro filia genero suo, confectorei gestæ instrumento, potest filia discedente agere contra generum ex instrumento summarie ad repetitionem tam rerum dotalium, quam fructuum perceptorum, soluto jam matrimonio, cap. 13. num. 17.*
- Societas finita, si socij in eadem societate persistant, tacite videtur renovata, cap. 15. num. 3.*
- Qui solvit per errorem, recepitque à putativo creditore instrumentum receptionis potest ex ipso instrumento summarie agere ad repetitionem, liquida-to errore, cap. 2. num. 19.*
- Solutione debui tollitur obligatio, cap. 18. num. 18. & cap. 22. num. 3.*
- Solutum ex turpi contractu non repetitur, quando utriusque contrahentis intervenit turpitudine cap. 19. num. 8.*
- Solutio in carcere facta à vero debitore, cum præpostero ordine captus est, an solutio teneat, cap. 20. num. 109.*
- Solutionis exceptio intra decennium probata viam summariam impedit, cap. 22. num. 3.*
- Solutionis exceptio sufficit quod præsumptivè intra decennium probetur, ut impediatur viam summariam, cap. 22. n. 4.*
- Solutionis præsumptio est, si debitor ostendat creditoris schedam, qua se debiti residuum attestetur recepisse, cap. 22. num. 5.*
- Solutionis præsumptio est, si obligatio instrumenti annua est, & ostendatur quietatio trium proximorum annorum, cap. 22. num. 6.*
- Idem procedit, quando solutio non per annos, sed per tertios, aut quarterios faciendâ est, cap. 22. num. 7.*
- Idem procedit, quando solutio in plures particulares præstationes divisa est. Limita, cum exactores tributuum mutari solent, cap. 22. num. 8. & 9.*
- Solutionis præsumptio est, si creditor tradat instrumentum debitori, illudque casu ad ipsius creditoris manus redisset, cap. 22. num. 11.*
- Solutionis præsumptio est, si creditor fuisset administrator bonorum, & quæ ad hoc requirantur, cap. 22. num. 10.*
- Solutio in aliquibus casibus non liberat solventem: primus est, si fiat minori absque iudicis vel tutoris autoritate, & in illius utilitatem versa non fuerit, cap. 22. num. 12.*
- Solutio facta procuratori cui mandatum revocatum est, si solvens ignoret revocationem, liberatur, cap. 22. num. 14.*
- Solutio facta procuratori, qui mutavit mores in deterius, non liberat solventem, ibid.*
- Solutionem non importat scheda de receptio facta à procuratore, si non probetur realiter factam fuisse solutionem, cap. 22. num. 15.*
- Solutio facta conjunctæ personæ creditoris non liberat, cap. 22. num. 16.*
- Solutio facta creditoris famulo non liberat: quod limitatur, cap. 22. n. 17.*
- Solutio generis seu quantitatis facta creditoris famulo portanti epistolam falsam non liberat, secus in debito speciei, cap. 22. num. 18.*
- Solutio facta latroni, qui assumpsit signum datum debitori ut solvat ei, cui signum portaverit, liberat, ibid.*
- Statutum loquens in contractu nominato non comprehendit innominatum, cap. 1. num. 9.*
- Statutum dicitur illud, quod conceditur à Principe recognoscente superiorem, & jus commune à non recognoscente superiorem, cap. 8. num. 2.*
- Statutum puniens contrahentes non soluta gabella, intelligitur de contractu valido, cap. 18. num. 7.*
- Statutum puniens cedentem actionem nobili, intelligitur de cessione recte, & valide facta, cap. 18. num. 9.*
- Sterilitatem allegans probare tenetur cap. 12. num. 14. & cap. 13. num. 8.*
- Surdi & muti à natiuitate contractus sunt nulli. cap. 20. num. 44.*
- Surdus & mutus à natiuitate matrimonium contrahere possunt, ibid.*

Surdus & mutus ex acciaenti contrahere potest, cap. 20. num. 45.

Surdus & mutus per curatorem contrahere potest, cap. 20. num. 46.

Mutus & surdus obligantur, quando actio non ex contractu, sed ex re nascitur, cap. 20. num. 47.

Surdus solummodo, aut mutus solummodo contrahere possunt, cap. 20. n. 48.

T

T *Abellionis dicto in instrumento, vel testamento, quod disponens est sane mentis, non creditur, cap. 20. n. 2.*

Utrum pro tacite subintellectis in scriptura summarie agi possit. Negativa firmatur, cap. 7. num. 1. 3. & 4. Affirmativa est verior, num. 5. & 17. & cap. 9. num. 5.

Taciti, & expressi idem est iudicium, quod late firmatur, cap. 7. num. 5 6 & 7.

Tacite subintellecta comprehenduntur, quando lex vel statutum dicit quod contenta in instrumento habeant paratam executionem, cap. 7. num. 8.

Tacite subintellecta si deducuntur ex verbis, in ipsisque continentur, parata dabitur executio pro subintellectis, cap. 7. num. 10.

Tacita, seu ficta stipulatio habet executionem summariam, cap. 7. num. 21.

Testator si confiteatur se debitorem Titij, utrum infirmitate semota possit Titius ex eodem instrumento convenire; vel possit revocando testamentum confessionis vires enervare, cap. 1. num. 31.

Testator si debitum suum ratificavit in testamento, poterit creditor, sicut legatarius, summarie agere adversus heredem, cap. 2. num. 27.

Transactio per legatarios facta cum heredem super contentis in testamento, illo non viso, est nulla, cap. 21. num. 51.

Transactio facta cum hereditario debitore, non viso testamento, valet, cap. 21. num. 52.

Turpitudine in contractibus tripliciter accidere potest: primo, cum res turpis promittitur, aut turpe factum; secundo, cum non in ipsa re promissa, sed in causa, aut conditione de praeterito, vel praesenti versatur; tertio, cum nec promissum, nec causa turpis est, sed promissio fit, ut turpitudinis evitetur, cap. 19. num. 8.

Turpitudine rejicitur in ultimis voluntatibus, & non vitiat, ibid.

Turpitudine si versetur tantum ex parte acceptantis, solummodo repeti potest, cap. 19. num. 9.

Turpitudine si versetur ex parte dantis, solummodo, aut datum repeti non potest, cap. 19. num. 10.

Turpis contractus nullus est, cap. 19. num. 11.

Turpitudinem propriam nemo potest allegare, ibid. ubi limita.

V

E *X venditionis instrumento, ex quo apparet rem venditam, & traditam habita fide de pretio usque ad certum terminum, illo transacto, potest venditor summarie agere ad rei suae repetitionem, cap. 3. num. 9.*

Venditor, qui rem vendidit cum pacto de retro potest ex eodem instrumento, in quo de pacto, & de rei traditione apparet, oblato pretio agere summarie contra emptorem ut rem dimittat, cap. 3. num. 11.

Idem in casu converso, quando pactum de retro vendendo in emptoris favorem proditum est, tenetur venditor rem venditam redimere; quod pactum licitum est concurrentibus certis requisitis, ibid.

Ex venditionis contractu celebrato cum pacto legis commissoriae, agi potest summarie, cap. 3. num. 12.

Idem in venditione cum pacto adjectionis in diem, cap. 3. num. 13.

Idem

Idem in casa, quo obligatio non oritur ad distractum ex natura rei, sed quis contrahentes ex intervallo mutuo consensu à contractu recesserunt, novo de hoc condito instrumento, per quod mutuum promiserunt retraditionem rerum, cap. 3. num. 14.

Venditis mercibus, quæ in saccis extabant, aut alijs vasibus, sacci etiam & vasa censentur vendita; & vendita domo, venit in venditione fundus accessorius, & è converso, vendito fundo, venit domus accessoria, cap. 7. num. 26.

Venditor, qui vendidit fundum cum pacto de retro, si offerat pretium ut emptor rem reddat, potest ex eodem instrumento agere ad fructus pendentes, cap. 13. num. 13.

Utrum omnes fructus pendentes debeantur venditori, vel sit facienda divisio prorata. Pro utraque parte, ibid.

Vendita hereditate jam delata, potest emptor summarie bona, fructus, & accessiones exigere, quanvis de his instrumentum non meminerit, & licet non petantur, iudex ad ipsa intendet condemnationem, cap. 13. num. 18.

Venditione concepta sub pacto legis commissoria, potest venditor agere summarie ex instrumento, quo de predicto pacto, reique traditione constat, contra emptorem ad res, & fructuum perceptorum repetitionem, deficiente solutione, cap. 13. num. 25.

Vendendi promissio facta Magistratui est nulla, si taxato pretio fiat, secus si illius taxatio arbitraris referatur finito officio, cap. 20. num. 113.

Venditor, qui vendidit rem, cuius imminet evictio, an possit cogere emptorem ut pretium solvat offerendo fideiussorem de rem liberando, vel teneatur precise liberare, cap. 22. num. 54.

Verbum, obligatio, omnem contractum comprehendit, cap. 1. num. 2.

Verba enuntiativa quæ sint, cap. 17. n. 1.

Verba enuntiativa sunt in duplici differentia; nam vel sunt emissa propter se,

vel propter aliud, cap. 17. num. 2.

Verba enuntiativa propter aliud emissa possunt considerari in quadruplici differentia; aliquando per modum conditionis, aliquando per modum cause, aliquando in vim modi, aliquando per modum demonstrationis, cap. 17. n. 3.

Verba enuntiativa instrumenti paratam executionem non habent, cap. 17. n. 4.

Contraria sententia ostenditur num. 5.

Verba enuntiativa in contractibus non disponunt, nec faciunt probationem, cap. 17. num. 4.

Verba enuntiativa prolata propter se, habent executionem paratam, cap. 17. num. 6.

Verba enuntiativa propter se disponunt, si per errorem non sint prolata, aut si non detur incertitudo, ibid.

Verba enuntiativa instrumenti propter aliud per modum conditionis adjecta in instrumento, non habent executionem, quia non disponunt, cap. 17. num. 7.

Verba enuntiativa instrumenti propter aliud per modum modi, habent summariam executionem, cap. 17. num. 8.

Verba enuntiativa instrumenti propter aliud per modum cause, executionem habent paratam, cap. 17. num. 9.

Verba enuntiativa habent pro se presumptionem, ita quod licet principaliter enuntiatum in dubium revocetur, onus probandi contrarium in adversarium transfertur, cap. 17. num. 10.

Verba enuntiativa propter aliud per modum cause, dispositionem inducunt in contractibus, si sit finalis, secus si impulsiva; idem in ultimis voluntatibus, cap. 17. num. 9.

Verba enuntiativa instrumenti propter aliud per modum demonstrationis, non habent executionem summariam, quia dispositionem non inducunt: quod limita favore libertatis, militis, etsi interveniat iuramentum, cap. 17. num. 11.

Verba enuntiativa in instrumento posita favore pæ cause habent summariam executionem, cap. 17. num. 12.

Verba

- Verba enuntiativa favore libertatis disponunt, & probant, cap. 17. num. 13.*
- Verba enuntiativa favore dotis disponunt, & probant, cap. 17. num. 14.*
- Verba enuntiativa impersonalia quando disponant, cap. 17. num. 15.*
- Verba enuntiativa impersonalia ex parte debitoris non obligant, cap. 17. n. 16.*
Limita quando aliunde apparet loquentem de se sensisse, num. 17.
- Verba enuntiativa ex parte creditoris impersonalia obligant, cap. 17. n. 18.*
- Verba enuntiativa impersonalia, cum impersonalitas executionem respicit, obligant, cap. 17. num. 19.*
- Verba enuntiativa impersonalia, cum impersonalitas versatur circa personam nominandam per creditorem, obligant, ut quia quis stipulatur rem dari illi, quem ipse aut in vita, aut in morte nominaverit, si non facta nominatione decesserit, hæres nominatus censetur, cap. 17. num. 20.*
- Verba legis inducunt formam, cap. 21. num. 1.*
- Via summaria procedit tam in contractibus nominatis, quam in innominatis, cap. 1. num. 7. & 8.*
- Voluntatem disponentis solus Princeps interpretari potest, cap. 7. num. 9.*
- Voluntatis interpretatio pertinet ad iudicem, cap. 7. num. 29.*
- Usuras pretij tenetur emptor solvere, donec pretium solvat, si debitor tradidit rem venditam: idem è converso, cap. 12. num. 11. 15. & 16.*
- Usuræ prædictæ ut debeantur, non est necesse quod stipulentur, cap. 12. n. 12.*
- Usuras pretij non soluti non solvet emptor, si nullos percepisset fructus, ut quia segetes casu fortuito perierunt, vel quia res erat sterilis; secus si fructus non collegit, quia terram non coluit, cap. 12. num. 17.*
- Usuras pretij non soluti non solvet emptor, quando tempore venditionis fructus pendebant; quia censentur partes rei, si respectu fructuum, qui sati sunt post venditionem, solvet usuras, cap. 12. num. 18.*
- Item non solvet usuras, si venditor ad solvendum pretium det spatium emptori, intra illius metam usuræ non debentur, cap. 12. num. 19.*
- Item non solvet usuras, quando emptor ex justa causa distulit pretium solvere. Contraria verior, cap. 12. num. 20.*
- Utrum iudex condemnare possit emptorem, aut venditorem ultra usuras fructuum, ad damnum emergens, vel lucrum cessans, cap. 12. num. 21.*
- Usura usuræ non debetur, cap. 12. n. 54.*
Improbantur rationes, quas afferunt DD. & assignatur vera ratio, cap. 12. num. 55.
- Dupliciter limitatur prædicta conclusio, cap. 12. num. 56. & 57.*
- Usurarius contractus est nullus, cap. 19. num. 26.*
- Usura in dubio non præsumitur, ibid.*
- Usurarum exceptio utrum impediat executionem quoad principale, ibid.*
- Uxor utrum plus diligat propinquos mariti, quam suos, cap. 20. num. 27.*
- Uxor sine licentia mariti non potest contrahere, cap. 20. num. 119.*

F I N I S.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several columns and is mostly obscured by the paper's texture and some staining.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several columns and is mostly obscured by the paper's texture and some staining.

FINIS

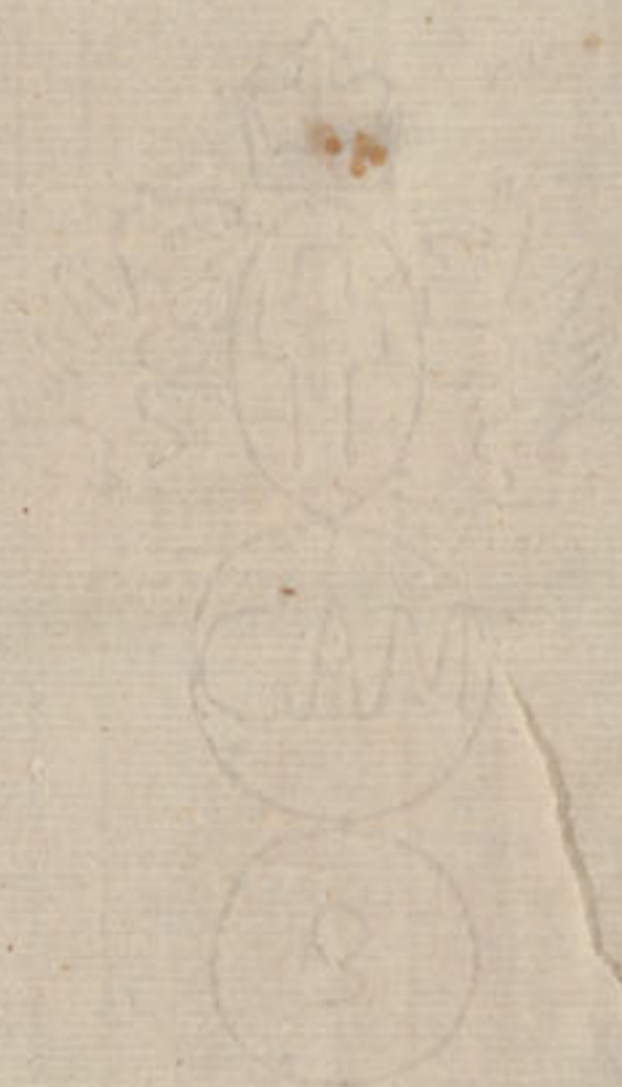

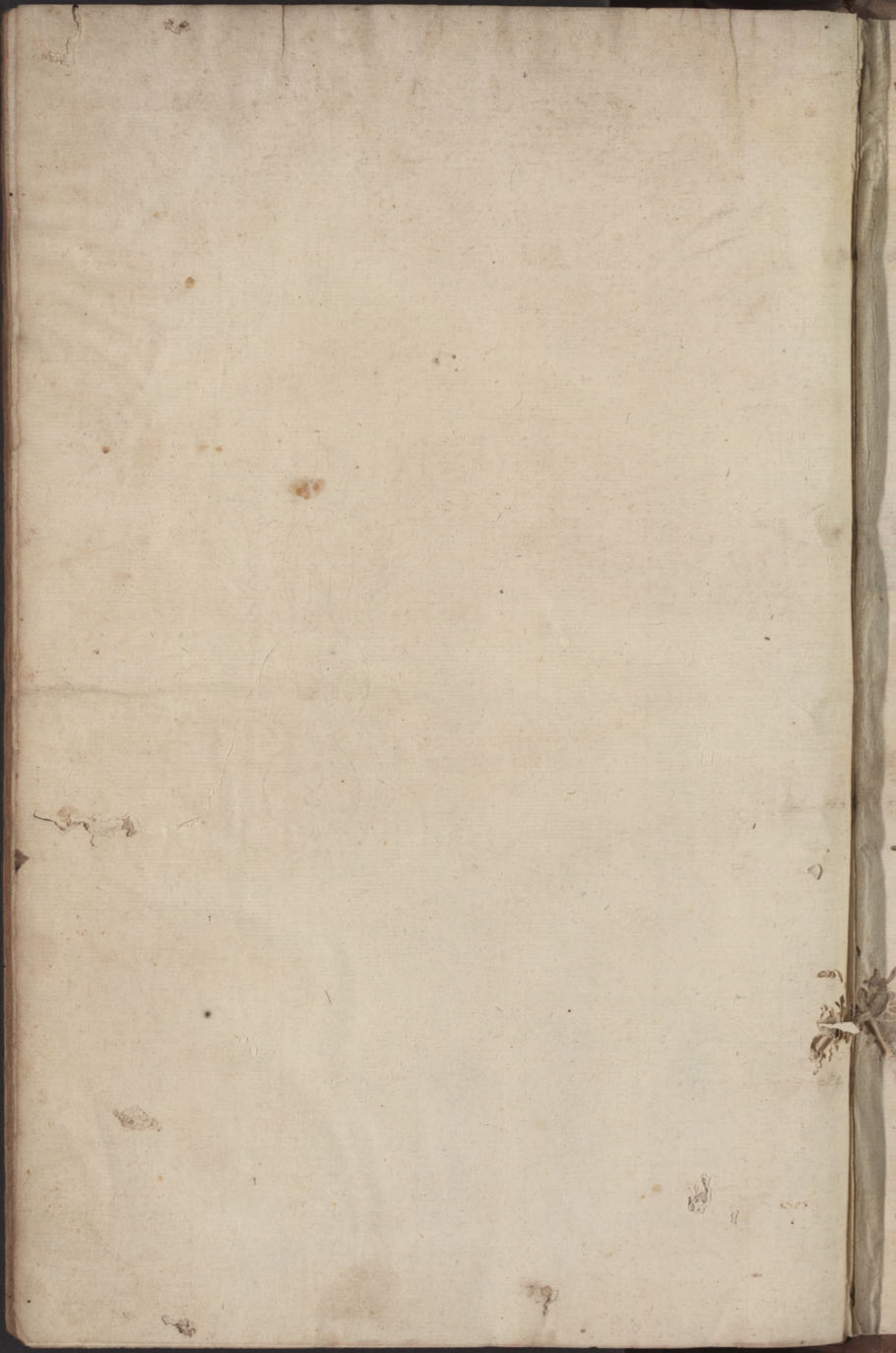
Handwritten mark or scribble on the left side of the page.

Handwritten mark or scribble on the right edge of the page.

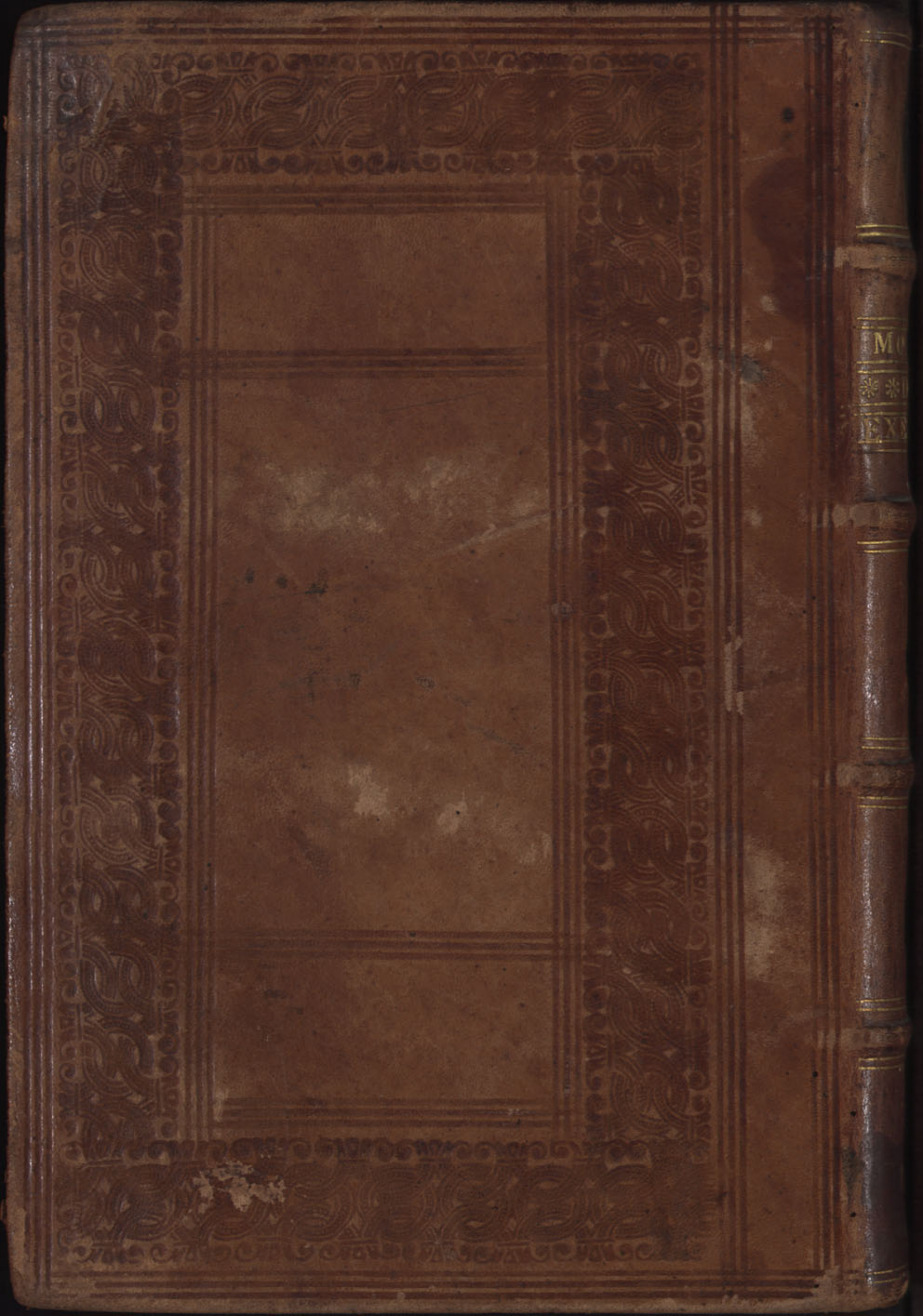
Small handwritten mark or scribble in the lower right quadrant.

Small handwritten mark or scribble in the bottom left corner.

MORAE S

* * D E * *

EXECVTIO

